

Dünyada ve Türkiye'de
Faizsiz Bankacılık

ÖFK sektörünün bugünü ve geleceği

Bugün artık Özel Finans Kurumları stratejik amaçları doğrultusunda, ülke ekonomisi için gerekli ekonomi dışında kalmış tasarrufları ekonomiye kazandırmak ve ülkemizin yatırım, üretim ve istihdamına katkıda bulunmak üzere şubeleşme ve tanıtım faaliyetlerine hız vermiştir.

Türk finans sistemi 1980'li yıllardan başlayarak uygulamaya konulan liberal politikalar sonucunda önemli yapısal değişikliklere uğramıştır. Bu gelişmede seçilmiş kredi politikalarının terk edilmesi, mevduat ve kredi faizine serbesti getirilmesi, liberal kambiyo düzenlemeleri gibi deregülasyona yönelik uygulamaların yanı sıra, sektöre ilişkin mevzuat düzenlemelerinin uluslar arası kabul görmüş normlar düzeyine getirilmesi de önemli rol oynamıştır. Özel sektör tarafından finansal kurumlara yatırım yapılmasını cazip hale getiren bir ortam yaratılmaya çalışılmıştır. Faizsiz esaslara göre bankacılık uygulamalarının yapılabileceği yeni bir alan da Türk finansal hayatına bu dönemde kazandırılmıştır.

19 yıldır Türk finans sektöründe faaliyette bulunan Özel Finans Kurumları (ÖFK), 1999 sonunda kabul edilen değişiklik kanunu ile Bankalar Kanunu şemsiyesi altına girmiş ve düzenlemeler açısından daha sağlıklı bir yapıya kavuşmuştur. ÖFK açısından, bu bir milat olmuştur. Bu dönemde birçok krize maruz kalan Türk ekonomisi ve finans sektörü, çok inişli çıkışlı günler yaşamıştır. Bu krizlerden en zorlusu olan Şubat 2001'de, kurumlarımız ciddi fon çıkışlarına sahne olmuş ve bir finans kurumunun tasfiyesiyle sektörümüz bu krizden çıkmıştır.

Özel Finans Kurumları stratejik amaçları doğrultusunda, ülke ekonomisi için gerekli olan ekonomi dışında kalmış tasarrufları

ekonomiye kazandırmak ve ülkemizin yatırım, üretim ve istihdamına katkıda bulunmak üzere şubeleşme ve tanıtım faaliyetlerine hız vermiştir. Ayrıca bankacılık bilgi ve teknolojisini yakından izlemek, müşteri memnuniyetine odaklı bir çalışma prensibi benimsemek, giderek artan rekabet ortamına uyum sağlamak üzere yetişmiş iş gücü ve ileri teknolojiyi sinerjiye dönüştürüp, müşteri kitlelerine en uygun ve kaliteli hizmeti sunmak gayreti içine girmişlerdir.

ÖFK şube sayısı 2003'te yüzde 30 artışla 188'e, 2004 Temmuz'unda yüzde 20 artarak 225'e ulaşmıştır. Sektörün personel sayısı ise 2003 sonunda yüzde 39 artışla 3 bin 503 kişiye, 2004 Temmuz ayında ise yüzde 20 artışla toplam 4 bin 215 kişiye ulaşmıştır. Yapılan araştırmalara göre, ÖFK personel ve şube sayılarının da önümüzdeki yıllarda Tablo 1'deki gibi gelişmesi tahmin edilmektedir:

2004 yılı Temmuz ayı sonunda Özel Finans Kurumları sektörünün topladığı fonların bankacılık sektörünün topladığı mevduata oranı yüzde 3,13'e ulaşmıştır. ÖFK'ların 2002 - 2003 yılı sayılarını karşılaştırdığımızda da açıkça görüldüğü üzere, ekonomideki sağlıklı gelişme devam ettiği sürece ÖFK'ların finans piyasasındaki gelecekleri parlaktır. Yapılan araştırmalarda da önümüzdeki üç yıl içerisinde bankacılık sektörünün yüzde 5'ini, en fazla sekiz yıl içerisinde de yüzde 10'unu yakalayabilecek bir potansiyelin mevcut olduğu tahmin edilmektedir.

Dual bankacılığın yapıldığı yurt dışı örnekleri de dikkatle incelendiğinde, Türkiye'deki ÖFK'lara çok iş düşmektedir. Bu payın artırılması çok zor değildir. Sadece finans piyasası dinamikleri içerisinde güvenilirlik, hızlı hizmet ve yeni ürün yelpazesinde iyi bir performans gösterilmesi suretiyle, beş-on yıl sonra tahmin edilen payların bile üzerine çıkılması mümkün olacaktır. Toplam ÖFK sektörü aktif büyüklüğü, on yıl içerisinde bankacılık sektörünün yüzde 10'una ulaşacaktır.

Türkiye' deki büyük faizsiz projeler

Uluslar arası kaynaklardan sağlanan faizsiz murabaha (mal alım-satımına dayalı) sendikasyonları son yıllarda Türkiye'de de yapılmaya başlanmıştır. Bunlara yakın zamanlarda gerçekleştirilen 100 milyon USD'lik Turkcell, 60 milyon USD'lik Tepe-Akfen-Vie Yatırım Yapım ve İşletme A.Ş. (TAV), 30 Milyon USD'lik Vestel ve son olarak da 92,5 milyon USD'lik Petrol Ofisi murabaha sendikasyonları en iyi örnektir. Bu tip murabaha sendikasyonlarında ÖFK'ların da adından bahsedilmeye başlanması, ÖFK'lar olarak çok iyi yolda olduğumuzun bir göstergesi niteliğindedir.

ÖFK sektörünün geleceği

Ülkemizde finans sektörünün son yıllarda gösterdiği toparlanma ve yeniden yapılanmaya paralel olarak, enflasyonsuz ortama geçtiğimiz bu dönemlerde, ÖFK'ların "niche" marketlerinde büyümelerini devam ettirirken, aktif kalitelerini kontrol ederek, finans sektörünün bütününe de hizmet verecek bir yapıya kendilerini hazırlamakta olduğuna inanıyorum. Bunun için öncelikli olarak ileri seviyede teknolojik alt yapıları ile regülasyon döneminin getirdiği yeni ortamda, sermayelerini/özkaynaklarını ve nitelikli insan gücünü hazırlamalarının, rekabete kıyasla yüksek olan maliyet yapılarını tekrar gözden geçirmelerinin elzem olduğuna inanıyorum.

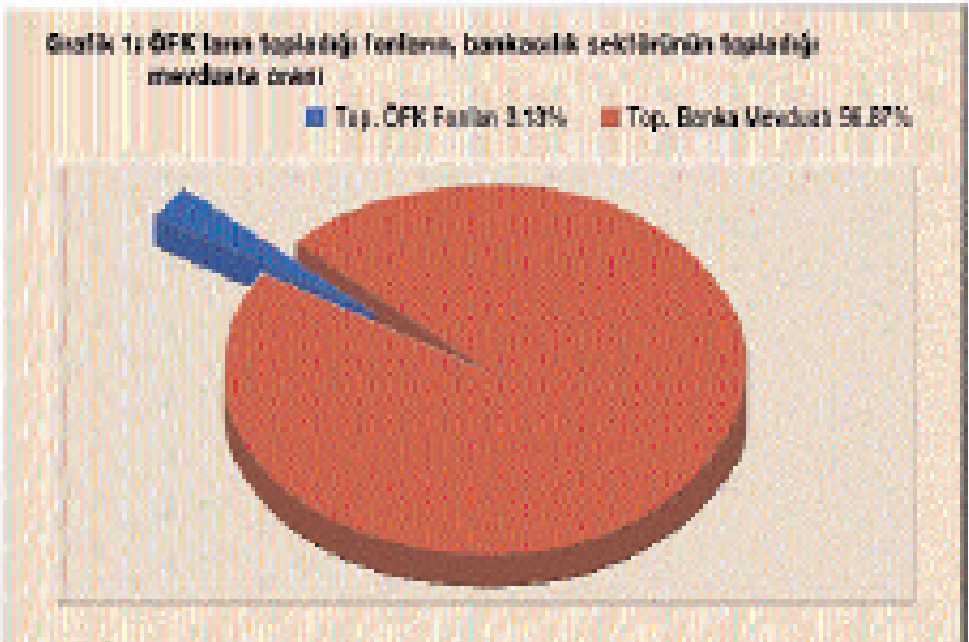
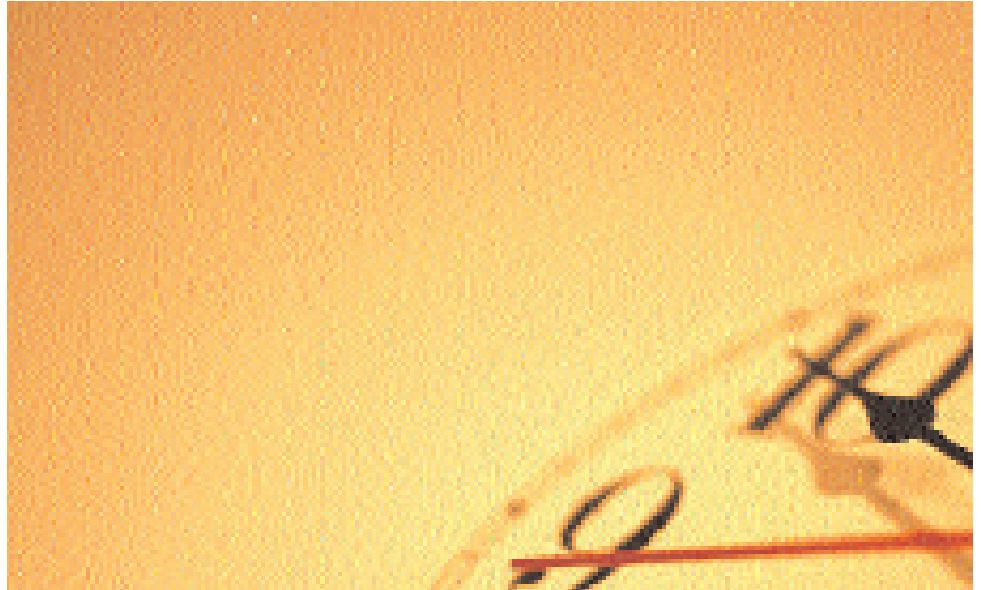
Sonuç olarak Türkiye'deki faizsiz bankacılık son iki yılda önemli bir gelişme kat etmesine rağmen dünyadaki faizsiz bankacılık uygulamaları açısından hala çok geridedir. Dünyadaki faizsiz finans kuruluşlarının yönettiği ortalama 230 milyar USD civarındaki fonun bir kısmı, global bankacılıktaki yeni yaklaşım ve enstrüman çeşitlenmesi ile Türkiye'ye de gerekli açılımı sağlayabilecek ve ekonomisini güçlendirebilecek adımlar atmasına yardımcı olabilecektir.

Tablo 1: Özel Finans Kurumları şube ve personel gelecek tahminleri

	Şube Sayıları	Personel Sayıları
2004	260	4.291
2008	483	7.416
2012	670	9.538
2014	746	10.515

Tablo 2: Murabaha kullanan Türk şirketler

Grup Adı	Kullanılan Miktar	Kullanım Amacı
Zorlu	32 milyon dolar	İhracat finansmanı
Vestel	30 milyon dolar	Beyaz eşya üretim araçları
Turkcell	100 milyon dolar	GSM hizmeti için donanım alımı
Tepe-Akfen Vie	60 milyon dolar	Atatürk Hava Limanı kapasite artırımı
POAŞ	92,5 milyon dolar	Petrol ürünleri ithalatı
Toplam	315 milyon dolar	

2004 yılında yüzde 5 civarında büyümenin gerçekleşmesi beklense de

Dünya ekonomisi önemli risklerle karşı karşıya

Dünya ekonomisi beş büyük riskin tehdidi altında. Bu risklerin üçünün yani cari işlemler açığı, kontrol dışına çıkmış bütçe yapısı ve yeniden ortaya çıkan korumacılık politikalarının merkezinde Amerika Birleşik Devletleri bulunuyor. Dördüncü risk, aşırı ısınmış olan Çin ekonomisi, beşinci risk ise birkaç aydır hızla artmaya başlayan petrol fiyatları.

Dünya ekonomisinin 2004 yılında en azından yüzde 5 oranında bir büyümeyi gerçekleştireceği tahmin ediliyor. 4,7'den daha hızlı bir büyümenin gerçekleşmesi halinde ise son yirmi yılın en güçlü büyümesi yaşanmış olacak. Ancak yüksek petrol fiyatlarını ve Çin ile ABD ekonomilerinin yavaşlayan hızlarını, büyümenin geleceğini etkileyecek kaygı verici işaretler olarak yorumlamak mümkün.

Bu yıl başında dünya ekonomisinin itici gücü olan ABD ekonomisinin büyüyeceği tahmin edilmişti, ancak son dönemde bu ekonomideki büyümenin biraz düşeceği kesinleşti. Bu durumun, Japonya ve diğer büyük Asya ekonomilerinin beklenenden daha güçlü büyümeleriyle, dünya ekonomisi açısından dengelenmesi bekleniyor. Diğer taraftan Latin Amerika'nın altı ay öncesine göre çok daha iyi bir performans içinde olduğu, Avrupa'nın da kendinden beklenen büyüme oranına ulaşabileceği görülüyor.

Esasında 2004 yılında dünya ekonomisinin güçlü büyümesinin temelinde, güçlü ekonomilerin bu yılı ve 2003'ün ikinci yarısını iyi geçirmeleri yatıyor. İkinci çeyreklerde birçok ülkede ekonomik büyüme yavaşlasa da yılın geri kalanında daha ölçülü bir büyüme gerçekleşmesi mümkün görünüyor. Bu arada dünya genelinde enflasyon oranlarının toparlanmaya başlaması da umut veriyor.

Bu önemli gelişmelerle birlikte Japonya, Euro alanı ve diğer gelişmiş ülke merkez

bankaları para politikalarını daha da sıkılaştırmaya başladılar. Özellikle Çin'in de aralarında olduğu bazı gelişmiş ülkeler, parasal ortamlarını sıkılaştırmayı tercih etmelerine rağmen, dünya genelinde parasal politikalarda genel bir uyum söz konusu. Birkaç Avrupa ülkesi ve bazı gelişmiş ülkelerin ekonomik aktiviteyi desteklemek için öngördükleri mali göstergeler, ekonomik büyüme üzerinde olumsuz rol oynasa da, mali politikaların gelecek yıllardaki konsolidasyon sürecinde mütevazı bir şekilde hareket etmesi bekleniyor.

2004 yılının sonlarına geldiğimiz şu günlerde, dünya ekonomisi beş büyük riskin tehdidi altında. Bu risklerin sadece üç tanesinin merkezinde Amerika Birleşik Devletleri bulunuyor. Bunlar; cari işlemler açığı, kontrol dışına çıkmış bütçe yapısı ve yeniden ortaya çıkan korumacılık politikaları. Dördüncü risk ise aşırı ısınmış olan Çin ekonomisi ve son olarak da, birkaç aydır hızla artmaya başlayan petrol fiyatları. Bu risklerin en önemli özelliği, birbirlerini tetiklemiş olmaları. Petrol şoku, doların devrilmesi ve kabaran Amerikan açıkları, yüksek enflasyon ve faiz üretiyor. Keskin bir şekilde düşmüş olan dolar, petrol fiyatlarında artış olasılığını artırıyor. Bununla birlikte, geniş bütçe açıkları büyük ticaret açıklarının doğmasına neden olurken, korumacılık ve doların kırılganlığı daha fazla öne çıkıyor. Bu riskleri genel olarak ele aldığımızda ise dünya ekonomisinin 2004 yılı büyüme tahminlerinin altında büyüyeceği öngörülüyor.

ABD'nin cari işlemler açığı korkutuyor

Bu riskler içinde öncelikli olarak en çok alarm veren risk, ABD'deki cari işlemler açığı. Yıllık 600 milyar dolara ulaşan bu açık, toplam ABD ekonomisinin yüzde 5'ni geçmiş durumda. Yapılan yeni tahminlere göre yüzde 5'lik bu oran artmaya devam edecek. Ortaya çıkan bu görünümün üç temel sebebi bulunuyor. Birincisi, ABD ithal malları, şu anda ihracatın yaklaşık iki katı durumunda. İhracatın, ithalatın artışından iki kat daha hızla artması gerekiyor ki, bu bozulmanın önüne geçilebilsin. İkincisi, Amerika'nın ekonomik büyümesinin diğer büyük pazarlardan hızlı olması ve ABD'nin yüksek gelirli kesiminin ithal mallara olan talebinin, ABD ihraç ürünlerine olan talepten daha hızlı büyümesi. Son olarak ise ABD'nin yüksek borçlu pozisyonu (Güncel rakamlarla, 2,5 trilyon doları buluyor) faizlerin artışına bağlı olarak, yabancılar için net yatırım gelir ödemelerinin düzenli bir şekilde artmasına yol açması.

2002 ile 2003 yılları arasında doların değerinin düşmesi, bu açıkların sürdürülebilir seviyeye indirilmesine yardım ediyor. Eğer sürdürülebilir seviyelere inilmekte gecikilirse,

dolardaki kaçınılmaz düşüşün beklenenden çok daha hızlı ve geniş olabileceği uyarısında bulunuluyor. Bununla birlikte Amerikan ürün ve iş piyasası, bir yıldan daha fazla bir süredir olumsuz sinyaller veriyor. Düşük dolar belli bir noktada enflasyonu tetiklerken, ABD faiz oranları iki haneli rakamlara doğru kayıyor. Eğer gelecekte petrol fiyatları ve bütçe açıkları artmaya devam ederse, bu durum hiç şüphesiz ki, daha da kötüleşecek. Daha hızlı ve geniş iç talebin düşen ticaret fazlasını dengelemek için artması nedeniyle, bu negatif etkinin diğer ülkeleri daha ciddi şekilde etkileme riski de yükseliyor.

Dolardaki ve dünya ekonomisindeki geri gidiş kesinlikle yeni değil ama bu durum şimdilerde daha korkutucu bir boyut kazanıyor. Rekor seviyedeki dış ticaret açığı ve uluslar arası borçlar nedeniyle her iki unsurun da hızlıca artma olasılığı oldukça yüksek. Petrol fiyatlarında artış potansiyeli, dolardaki düşüşle birlikte yüksek işsizliğin ve enflasyonun olduğu 1970'lerdeki gibi paralellik izliyor.

Öte yandan, bütçe açıkları ve korumacılık politikaları, gelecek resminin kararmasına

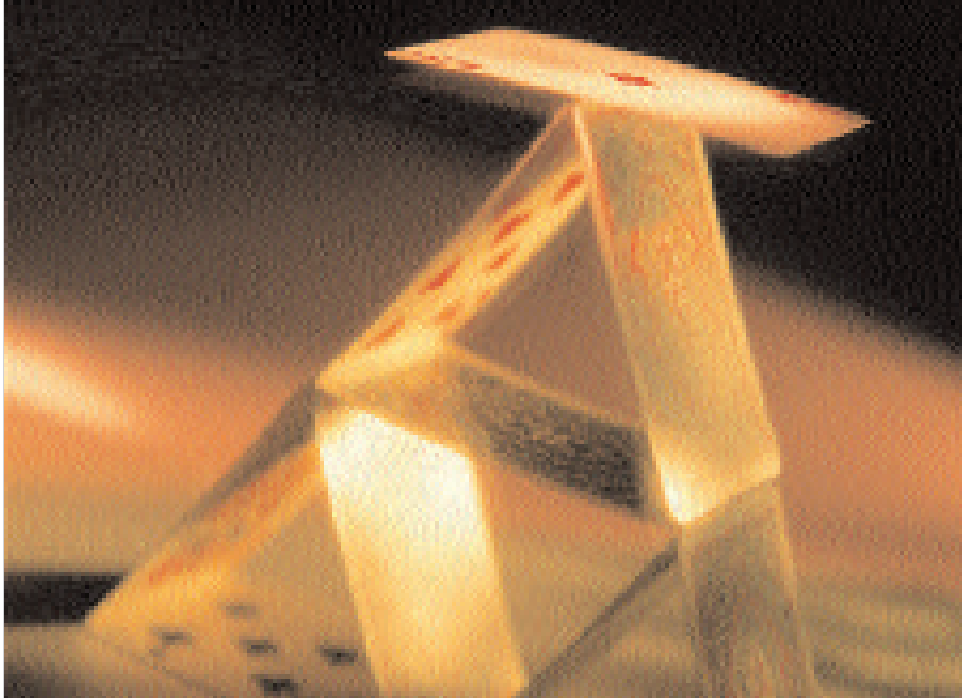
neden oluyor. Resmi projeksiyonlar gelecek on yılda mali dengesizliğin 5 trilyon dolar olacağını öngörüyor. Clinton döneminde Kongre'ye sunulan planla, belli bir süre zarfında kapatılan bütçe açıkları, Bush'un başkan seçilmesiyle vergi kesintileri başlayınca, bir trilyon dolara yaklaştı. Henüz bu mali açığın kapatılması yönünde ciddi bir tartışma yapılmış değil. 1990'ların başında açık veren bütçe, 1999-2001 döneminde fazlaya geçerken, dış dengedeki sapma yeniden yükseldi. Ancak artan mali açıklar, özellikle ekonomi tam istihdama yakınken, yabancı sermaye ihtiyacı şiddetlendi. Sonuç olarak dış açık keskin bir şekilde arttı.

Korumacılık politikalarına dönüş

Dünya ekonomisinin yakın bir gelecekte etkileme olasılığı bulunan diğer bir risk unsuru ise bugünlerde yeniden filizlenen korumacılık politikaları. Açıkça serbest ticareti desteklediğini ifade eden Bush'un, Asya Latin Amerika ve Afrika'daki birçok ülke ile serbest ticaret anlaşmaları imzalamaya devam ederken, çelik üretiminde aşırı korumacılık politikaları uygulaması, dünya ekonomisi açısından çok da sağlıklı

Tablo 1: Dünya ekonomisi özet verileri

	2002	2003	2004*	2005*
Yıllık büyüme oranı (%)				
Dünya ekonomisi	3,0	3,9	5,0	4,3
Gelişmiş ekonomiler	1,6	2,1	3,6	2,9
- ABD	1,9	3,0	4,3	3,5
- Euro alanı	0,8	0,5	2,2	2,2
- Japonya	-0,3	2,5	4,4	2,3
Gelişmekte olan ülkeler	4,8	6,1	6,6	5,9
- Afrika	3,5	4,3	4,5	5,4
- Asya	6,6	7,7	7,6	6,9
- Orta Doğu	4,3	6,0	5,1	4,8
Tüketici enflasyonu (%)				
Gelişmiş ekonomiler	1,5	1,8	2,1	2,1
Diğer yükselen piyasalar ve gelişmekte olan ülkeler	6,0	6,1	6,0	5,5
Dünya ticaret hacmi (Mal ve hizmetler) (%)				
İthalat				
- Gelişmiş ekonomiler	2,6	3,7	7,6	5,6
- Diğer yükselen piyasalar ve gelişmekte olan ülkeler	6,0	11,1	12,8	11,9
İhracat				
- Gelişmiş ekonomiler	2,2	2,6	8,1	6,3
- Diğer yükselen piyasalar ve gelişmekte olan ülkeler	6,6	10,9	10,8	10,6
Kaynak: IMF Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, Eylül 2004				
* Mevcut projeksiyona göre				

ABD ve Amerika kıtası

ABD ekonomisi için yapılan tahminler, yılın ilk aylarına göre geriledi. Özellikle son çeyrekte, yılın ikinci çeyreğinde yüzde 4'lük büyüme tahmini yapılırken, bu tahmin bugünlerde yüzde 3,5'e çekilmiş durumda. Yapılan bu ayarlamaların temelinde hızlı bir şekilde artan petrol fiyatları bulunuyor.

Reel net ihracat da GSYİH'nin büyümesine olumlu yönde katkıda bulunuyor. Bu bağlamda net ihracattaki kötüleşme, ABD üretimine son yıllarda daha az olumsuz etki etti. ABD potansiyel üretim büyümesinin yüzde 3,25 (yüzde 1 iş gücü büyümesi ve 2,25 verimliliğin büyümesi) olacağı öngörülüyor. Bu varsayımlarla birlikte, 2005 sonunda, sınırlı bir oran olan yüzde 3,25 büyüme bekleniyor. Ancak bu noktada ABD ekonomisinin yaratacağı yeni istihdam olanakları kritik rol oynuyor. Sürekli olarak artan istihdam, bir anlamda, tüketici güvenini desteklerken, ılımlı bir şekilde iç talebin de sürdürülmesine yardım ediyor.

Öte yandan, tahmin edildiği gibi Fed, para politikasını sıkılaşmaya başlayarak Haziran ayının sonunda ve Ağustos ayında, kısa dönem faiz oranlarını 25 baz puan artırdı. Fed, Mayıs ayında açıkça para politikasını sıkılaştıracağı yönünde işaretler verirken, finans dünyası yıl sonunda kısa dönem faizlerin yüzde 2'nin, 2005'te ise yüzde 4'ün üzerine çıkarılmasını bekliyor. Bu beklentilerle birlikte, 10 yıllık hazine bonolarının faizleri de, hızlı bir şekilde artarak yüzde 4,75 seviyesine çıktı.

Öte yandan kıtanın önemli ülkelerinden biri olan Kanada'ya bakıldığında, 2004 yılında yaşanan büyümenin, beklenen seviyenin altında gerçekleşeceği görülüyor. Özellikle ABD ekonomisinin beklenenden daha yavaş büyümesi, Kanada ekonomisini olumsuz etkiledi. Yüksek petrol fiyatlarının doğal etkisi ve Kanada dolarının değer kazanımının azalmaya başlamasıyla birlikte, 2005 yılı için yüzde 3 civarı büyüme tahmini yapılmaya başlandı.

Kanada'nın yanı sıra Amerika kıtasının önemli ülkesi olan Meksika'nın ise 2004 sonunda büyümesini yüzde 4 olarak gerçekleştirmesi öngörülmüyor. Üç yıl önce petrol fiyatlarında yaşanan hızlı yükselmeye birlikte, Meksika Peso'su güçlü bir değer kaybı yaşadı. ABD ekonomisi ile yakın ilişkisi bulunan Meksika'nın, yavaşlayan ABD ekonomisini desteklemeye çalışmasına rağmen, önümüzdeki yıl bu yıldan daha kötü

değil. Nitekim çelik tarifelerine uygulanan korumacılığın yasal olmadığı Dünya Ticaret Örgütü tarafından da dile getiriliyor. Aslında Bush'un korumacılık politikaları yalnızca çelik üretimiyle sınırlı kalmayıp, şeker üretimi, sığır ve mandıra gibi endüstrilerde de devam ediyor. Uygulanan bu korumacı politikalara rağmen, ABD'deki istihdamın deniz aşırı ülkelere kaymasının uluslararası ticaretin bir unsuru olduğuna inandığını vurgulayan Bush, bunu destekliyor.

Sonuç itibarıyla ABD ekonomisinin bu yılı büyüme ile tamamlaması bekleniyor, ancak bu büyümenin yılın başında yapılan tahminlerin oldukça gerisinde kalacağı düşünülüyor. Cari işlemler açığına bağlı olarak, bütçe dengesizliği artık sürdürülmesi oldukça kritik bir noktaya gelmiş gibi görünüyor.

Diğer taraftan, son üç yıldır dünya ticaretinin yüzde 20'sine sahip olan Çin'in de dikkatle izlenmesi gerekiyor. Çünkü kontrolden çıkmış kredi genişlemesi ve GSYİH'nin yansına yaklaşmış olan sürdürülemez yatırım seviyesiyle birlikte Çin'in büyümesi yavaşladı. 1992 yılından sonra aşırı büyümeyi soğutan ülkede, büyümede yedi yıl boyunca düşüş yaşandı. Oldukça sert olan bu düşüşün Çin ekonomisi için gerçekten zarar verici olabileceği dile getiriliyor. Ayrıca Çin'in yavaşlamasının dünya ekonomisinin büyümesini de olumsuz yönde etkileyebileceği vurgulanıyor.

Dünya ekonomisinin önündeki son risk ise petrol fiyatlarında yaşanan gelişmeler. Bugünlerde fiyatlar, spekülasyon hareketlerinin etkisiyle 50 doları aşmış durumda. Esasında enerji probleminin temelinde doğal oligopol piyasasının varlığı yatıyor. OPEC'in kısa dönemde arzı kısıtlamasının yanı sıra, bu durum üretim kapasitesine bağlı olarak uzun dönemde fiyatların piyasa rekabetinin ürettiği fiyatın üzerine çıkmasına neden oluyor. Petrol üreten ülkelerin fiyat konusunda her zaman başarılı olduklarını söylemek mümkün değil. Geçen otuz yılda da OPEC petrol fiyatlarında keskin düşüşleri yaşadı ve fiyat oynamaları karşısında genellikle bugün olduğu gibi başarısız oldu. Bununla birlikte piyasadaki mevcut karteğe bağlı olarak, dünya petrol fiyatları geçmiş otuz yılda üretim maliyetlerinin ortalama iki katına çıktı. Petrol fiyatlarında yaşanan bu artış, global ekonomik aktiviteyi etkileyecek.

Diğer taraftan petrol piyasasındaki arz dengesinin, artan ekonomik aktivite tarafından sıkılaştırıldığı gözleniyor. Bugünlerde global talep, günlük 80 milyon varil üzerine doğru çıkıyor. Suudi Arabistan ve diğer ülkelerde, artan petrol üretimindeki aşırı kapasite varlığı oldukça düşük seviyelerde. Bu durumda, arzda yaşanacak bir sıkıntı, fiyatların yukarı yönlü hareketine neden olabilecek. Eğer bu durum gerçekleşirse, dünya ekonomisi tam anlamıyla potansiyelinin altında düşebilir.

veya daha iyi bir performans sergilemeyeceği düşünülüyor.

Diğer taraftan artık adı krizlerle anılan Arjantin'de ise 2004 yılında, krizlerin önemli bir sonucu olarak yüksek büyümenin yaşanması bekleniyor. Ancak bu büyümenin önümüzdeki yıllarda normal temposuna inmesi sürpriz olmayacak.

Kıtanın diğer önemli ülkesi Brezilya da ekonomik büyüme yönünde güçlü adımlar atıyor. Özellikle ihracatın güçlü büyümesi sonucu, 2004 yılı büyümesinin yüzde 3'lerden yüzde 4'lere çıkacağı tahmin ediliyor. Önümüzdeki yıl ise, faiz oranlarının düşmesiyle birlikte iç talebin canlanması, ekonomik büyümenin daha yüksek seyretmesinde en önemli itici güç olacaktır.

Asya'da "Çin" merkez altında

2003 yılında ve 2004 yılının ilk çeyreğinde, ekonomik büyüme açısından güçlü so-

nuçlar elde eden Japonya, 2004 yılı için yüzde 4 gibi bir yüksek büyüme sinyali veriyor. Ancak ABD ekonomisinin yavaşlama olasılığı, Japon ekonomisini de tehdit ediyor. 2005 yılı için yapılan tahminlere bakıldığında, ekonomideki halen büyüme yönünde potansiyelin mevcudiyeti ve iç talepte yaşanan canlanma, gelecek yıllarda büyümeye katkısı olacak unsurların başında yer alıyor. Deflasyonist baskı sona ermiş bulunurken, görünürde enflasyon tehlikesi de yok. Bununla birlikte Japonya Merkez Bankası uyguladığı para politikası ile ekonomik büyümenin sağlam dinamiklere oturtulmasına yardım ediyor.

Öte yandan Asya'nın en çok mercek altına alınması gereken ekonomilerinin başında Çin geliyor. Dünya ekonomisi açısından başlı başına önemli bir gündem maddesi olan Çin'in göstereceği ekonomik performans, tüm ekonomiler için önemli. 2004 yı-

lının ilk çeyreğinde yetkililerin ülke ekonomisini soğutma çabalarına rağmen Çin ekonomisi, hafif dalgalanma eğilimi gösterdi. İkinci çeyrekte ise önemli ekonomik göstergeler, ekonominin yıldan yıla yavaşlama eğiliminde olduğuna işaret etmesine karşın, ekonomik büyümenin yüzde 9,5 olarak gerçekleşeceği tahmin ediliyor. 2003 yılı ve 2004 yılının başında güçlü bir büyüme yakalayan Çin ekonomisi, bu yıl için yüzde 8 ile 8,75 civarında büyümeye işaret ediyor.

Avrupa'da büyüme beklenenin üzerinde

Avrupa, son iki-üç yıldır ekonomisindeki yavaşlamayı durdurmaya çalışıyordu. Özellikle büyük ekonomilerde yaşanan yavaşlama, bölgeyi ekonomik açıdan zora sokuyordu. Ancak 2004 yılında, bölgedeki bazı büyük ekonomiler özellikle de Fransa ve İngiltere, geçen yıllara göre daha olumlu bir yönde performans sergiledi. 2004 yılında, beklenenin üzerinde bir büyüme performansı ortaya koyan Batı Avrupa, sene başındaki beklentileri sonuçsuz çıkardı. Ancak bölgenin büyük ekonomilerinden biri olan Almanya, diğer ülkelere göre yavaş büyümeye devam ediyor. Almanya ile birlikte 2004 yılında bölgedeki en düşük büyümeyi gerçekleştirecek olan ülkenin İtalya olacağı düşünülüyor. Sonuç olarak, dünyadaki diğer gelişmeler de göz önüne alındığında, Euro alanının 2004 yılındaki büyümesinin yüzde 2 civarında olacağı öngörülüyor.

Yüksek petrol fiyatları Batı Avrupa'nın ekonomik büyümesini olumsuz yönde etkilerken, diğer para birimlerine karşı güçlenen Euro'daki bu değer artışının orta vadede önüne geçilecek gibi görünmüyor. Bu arada tüketici ve iş güveni tedricen düzelmeye eğilimine girmiş durumda. İç talep ise GSYİH'nin büyümesine uyumlu katkıda bulunuyor.

Diğer taraftan Avrupa Merkez Bankası (ECB), diğer gelişmelerin tam aksine çok daha akıllıca hareket ederek, faiz artırımını politikasına henüz başlamadı. Artan enflasyon rakamlarına rağmen, ECB'nin Batı Avrupa'da ekonomik büyümeyi desteklemeye devam edeceği görülüyor. Diğer taraftan yüksek petrol fiyatları bölgenin en büyük ülkesi olan Rusya'nın ekonomik büyümesine katkıda bulunurken, genel olarak bölgenin büyümesinin yüzde 5,5'e ulaşacağı düşünülüyor. 2005 yılı içinse, geçici faktörler nedeniyle ekonomik büyümenin biraz da olsa duraksama olasılığı bulunuyor.

Tablo 2: Seçilmiş ülkelerin büyüme tahminleri (Yüzde olarak)

	2004	2005	2004 4. Çeyrek	2005 4. Çeyrek
Dünya	5	3,75	4,25	3,75
Gelişmiş Ülkeler	3,5	2,75	3	2,75
ABD	4,25	3,25	3,5	3,25
Japonya	4,25	2,5	3	2,5
Batı Avrupa	2,25	2,5	2,5	2,5
İngiltere	3,25	2,75	3	2,75
Euro Alanı	2	2,75	2	2,5
Almanya	1,75	2	1,75	2
Fransa	2,25	2,5	2,5	2,5
İtalya	1,25	2	1,75	2
Diğerleri	3,25	3,5	3,25	3,5
Gelişmekte olan ve geçiş ekonomileri	6,75	5		
Asya	7,75	6		
Çin	8,75	7		
Hindistan	7,5	6,25		
Diğerleri	6,25	5		
Latin Amerika	5	4		
Arjantin	7	4,5		
Brezilya	4	4		
Meksika	4	4		
Diğerleri	6	4		
Merkez ve Doğu Avrupa	5,75	5		
Orta Doğu	4,5	4		
Afrika	4,5	4		

Kaynak: IMF

Başta cari açık olmak üzere, bazı riskler bulunsa da

Ekonomide yükseliş trendi devam ediyor

Son yıllarda güçlü bir büyüme trendine giren Türkiye ekonomisindeki gelişmeler, geleceğe yönelik beklentileri de iyileştiriyor. Ancak istihdamsız büyüme ve artan cari açık dikkate alınması gereken tehlikeler olarak öne çıkıyor.

Türkiye'de 14 Nisan 2001'de uygulamaya geçilen ekonomik programın son aylarına gelindiği şu günlerde, makro ekonomik göstergeler açısından son on beş yılın en iyi dönemleri yaşanıyor. Programın en önemli ayaklarından biri olan enflasyon hedefi tutarken, ekonomik büyümede uzun zamandır gerçekleşmeyen rakamlar ortaya çıkıyor. Tüm bu gelişmelere rağmen, cari açığındaki artış ve makro ekonomik verilerin kalıcılığına yönelik endişeler önemli soru işaretleri olarak ekonomi yönetiminin karşısında duruyor.

Enflasyondaki düşüş kalıcı mı?

Son yirmi yıllık süreçte Türkiye ekonomisindeki sorunların en önemli kaynağı olan enflasyon, bugünlerde tek haneli rakamlara doğru geriliyor. Ancak enflasyon rakamlarındaki iyileşmeye rağmen, bu düşüş trendinin gerçekten kalıcı olup olmadığı sorusuna henüz net bir yanıt verilebilmiş değil. Enflasyonun kalıcı bir şekilde düşürülmesi; toplumun tüm kesimlerini yakından ilgilendirdiği gibi, ekonominin sağlıklı bir yapıya kavuşması için de gerekli bir koşul. Uygulanmakta olan para politikasında; enflasyonun hedeflenen seviyelere çekilmesinde iç talebin kontrol altına alınması, dolayısıyla talebe dayalı enflasyonist baskının ortadan kaldırılması ön plana çıkıyor. Bu noktada da, potansiyel üretim düzeyinin takip edilmesi gerekiyor. Merkez Bankası enflasyon hedefini tutturmaya odaklanırken, arz ve talep dalgalanmaları-

na yol açacak faktörlerin yanı sıra, geleceğe ilişkin enflasyon beklentilerini de izlemek durumunda. Çünkü gelecek döneme ilişkin enflasyon beklentileri; üreticilerin fiyatlandırma kararlarında etkili olduğu gibi, işçi ve işveren arasındaki ücret kontratları, hane halkının tüketim harcamaları, dolayısıyla tasarruf kararları, piyasa oyuncularının portföy dağılımını belirlemek yoluyla faiz oranları ve girişimcilerin yatırım kararları gibi birçok kanaldan da enflasyonu doğrudan veya dolaylı olarak etkileyebiliyor. Dolayısıyla enflasyon üzerinde etkili olan arz ve talep odaklı faktörlerdeki gelişmelerin takip edilmesinin yanında, gelecek döneme ilişkin enflasyon beklentilerini etkileyen faktörlerin de iyi analiz edilmesi ve yönetilmesi özellikle de iç talepteki artışın ana dinamiği olan tüketici kredilerine dikkat edilmesi büyük önem taşıyor.

Enflasyondaki düşüşte Merkez Bankası'nın önemli rolünün yanında etkili olan bir diğer unsur ise döviz kuru. Kur etkisi olarak adlandırılan bu durum, şimdiye kadar devamlı olarak enflasyondaki düşüş trendini destekler nitelikte hareket etti. TL'nin 2003 yılında özellikle dolar karşısında reel olarak yüksek oranlarda değer kazanmasında, ithal girdi (petrol vb.) maliyetlerinin kontrol altına alınmasında ve dolayısıyla enflasyon hedefinin tutturulmasında önemli rol oynadı. Bu durum, aynı dönemde TEFE ve TÜFE oranları arasındaki farkın açılmasında da etkili oldu. İthal girdi malları içermesi itibarıyla, TEFE

endeksi kurdaki dalgalanmalara daha duyarlı olduğundan ve 2003 yılında TL değerlendiğinden, TEFE artış oranı, TÜFE artış oranının hayli altında gerçekleşti.

Öte yandan tarihsel veriler, reel kur endeksi arttığında, yani TL değer kazandığında, enflasyonun aşağı yönlü, aksi durumda ise yukarı yönlü hareket ettiğini gösteriyor. Bu etkinin önümüzdeki dönemlerde, nasıl yön çezeceği oldukça önemli. Petrol fiyatlarının zirve yapması, Irak'taki gelişmeler, ABD yönetimindeki değişiklik veya süreklilik ve ABD'nin büyümesi, doların bundan sonraki dönemde seyrini etkileyecek. Diğer taraftan Türkiye'deki mevcut siyasi gelişmeler de bundan sonraki dönemlerde kur üzerinde etkili olacak önemli unsurlar olarak göze çarpıyor.

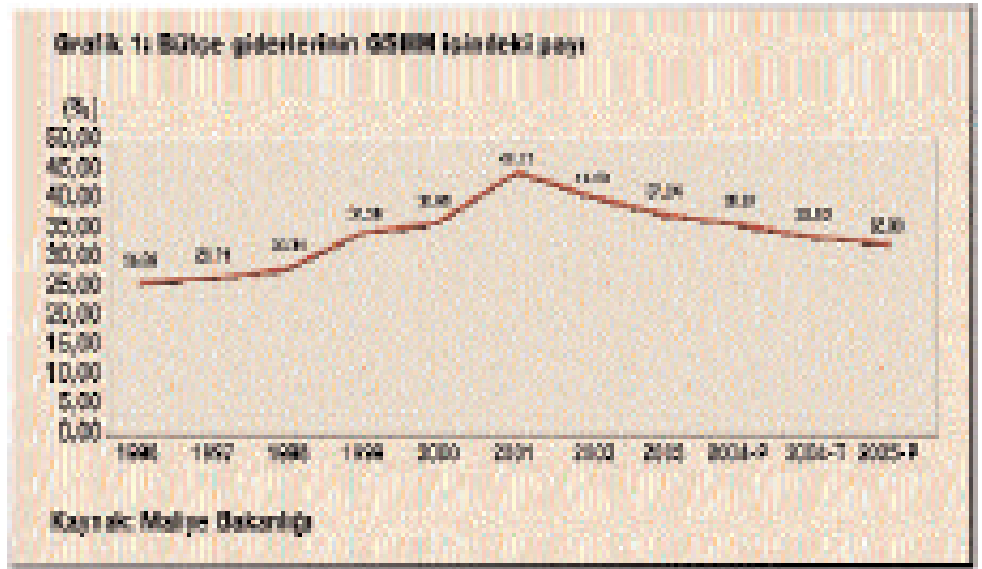
Bu gelişmeler çerçevesinde yıl sonu döviz kuru beklentilerine bakıldığında, döviz kurunun ve enflasyondaki beklentilerin hedefler çerçevesinde gerçekleştiği görülüyor. Özellikle 2003 yılının Şubat ayından itibaren döviz kurundaki yıl sonu beklentileri sürekli geri giderken, enflasyon beklentileri de bu gidişata ayak uydurmuş durumda. Mart ayı itibarıyla, 2004 yıl sonu enflasyon beklentilerinin yüzde 12 hedefinin altına düşmüş olması, uygulanan programa olan güvenin bir göstergesi olarak ayrı bir önem taşıyor. Enflasyon beklentilerinin hedefin altına çekilmesinde, özellikle 2004 yılının ilk aylarında yaşanan hızlı düşüşün büyük etkisi var. 2003 yılının ilk beş aylık döneminde aylık enflasyon oranlarının yüksek çıkması, bu yılın aynı döneminde enflasyon

oranındaki düşüşün daha belirgin olmasında önemli rol oynuyor.

Öte yandan son açıklanan enflasyon verileri, 2004 yılı için enflasyon hedefinin sürpriz yapma olasılığının düşük olduğunu gösteriyor. Buna göre Eylül ayında tarım fiyatlarındaki hızlı artış Toptan Eşya Fiyat Endeksi'nin (TEFE), kiradaki artış da Tüketici Fiyat Endeksi'nin (TÜFE) yükselmesine neden oldu. Aylık bazda yüzde 1,85 çıkan TEFE, yıllıkta yüzde 12,5 ile yıl sonu hedefinin üzerine çıkarken; TÜFE aylıkta 0,94,

yan kira alt kolunda ise fiyat artışları aylık yüzde 2,5, yıllık yüzde 19,7 olarak gerçekleşti. TÜFE'de dikkat çeken bir diğer alt kol ise eğitimdi. Okulların açılması nedeniyle Ağustos'ta yükselişin sinyallerini veren eğitim sektöründe fiyatlar aylık bazda yüzde 3,3, yıllık bazda yüzde 13,1 arttı.

Sonuç itibarıyla 2004 yılı enflasyon hedefine ulaşılacak olsa da, fiyat istikrarının sürdürülebilirliği en önemli noktalardan biri olarak öne çıkıyor. Bir başka deyişle, enflasyonu düşürmenin ne kadar zor olduğunu

yıllıkta ise yüzde 9 oldu.

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün (DİE) açıkladığı rakamlara göre, TEFE yıllık bazda yüzde 12,5 ile yılın en yüksek düzeyine ulaşırken, bu yıl ilk kez yıl sonundaki yüzde 12'lik hedef aşıldı. TEFE'de bu yüksek oranlı artışın en önemli nedeni tarım sektörü oldu. 1,85 puanlık TEFE'nin 1,2 puanı (yüzde 64'ü) tarım sektöründeki fiyat artışlarından kaynaklanırken 0,5 puanlık etki imalat sanayinden kaynaklandı. Tarım sektöründe aylık enflasyon yüzde 5,5 açıklanırken, enflasyon imalat sanayinde yüzde 0,7, madencilikte yüzde 3,4, elektrik gaz ve su sektöründe yüzde 0,3 oldu.

Diğer taraftan, Merkez Bankası'nın son dönemlerde ısrarla uyardığı, hükümetin de önem almayı düşündüğü kira fiyatlarındaki artış, aylık bazda TÜFE'yi en fazla etkileyen alt kaleme oldu. DİE verilerine göre aylık TÜFE yüzde 0,94 olurken, artışın yarısı konut sektöründen kaynaklandı. Konut sektöründe fiyatlar aylık bazda yüzde 2, yıllık bazda yüzde 14,6 oldu. Bu sektördeki fiyatların şekillenmesinde önemli rol oynayan

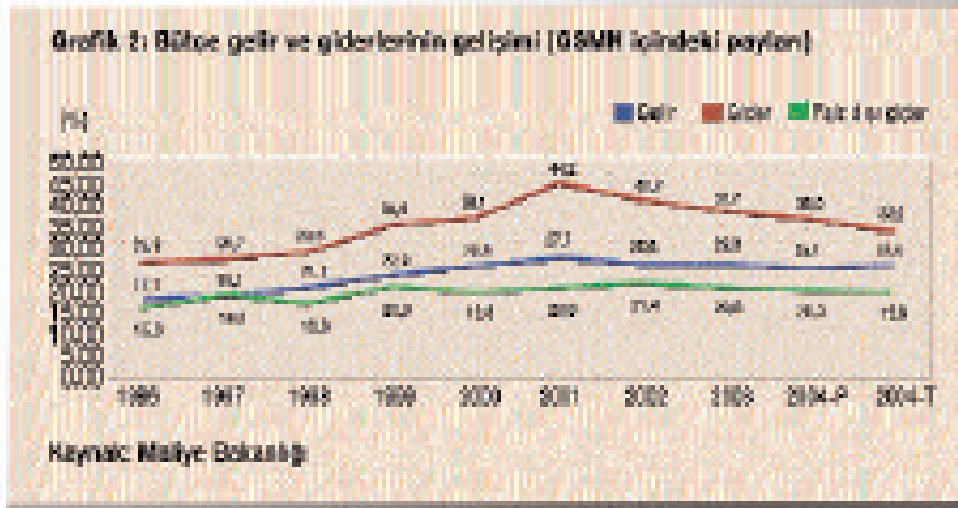
gayet yakından tecrübe eden Türkiye'nin, bundan sonraki dönemlerde düşen bu enflasyon rakamlarını kalıcı hale getirmek için de bir o kadar çalışması gerekiyor. Bu noktada, karar alıcıların karşısına kalıcılığı sağlamak gibi çok ciddi bir problem çıkıyor. Bu problemin çözümü ise ekonomideki yapısal sorunların üzerine kararlılıkla gidilmesinden geçiyor.

Yüksek tempolu büyüme, düşük istihdam

Son yaşanan krizde yüzde 9,5 küçülmüş olan Türkiye ekonomisinde, bugünlerde oldukça yüksek tempolu büyüme rakamları gerçekleşiyor. 2004 yılının ilk çeyreğinde sürpriz yaparak yüzde 12,4 büyüyen ekonomi, bu sürprizi yılın ilk yarısında da devam ettirerek, yüzde 14,4'e ulaştı.

Bu güçlü büyümenin alt unsurları incelendiğinde, sanayi ve ticaret sektörünün performansları dikkat çekiyor. İlk çeyrekte düşüş gösteren tarım sektörü ise ikinci çeyrekte olumlu yönde büyüme sergiledi. İkinci çeyrek büyüme rakamlarında esas itiba-

riyle öne çıkan diğer bir unsur inşaat sektörünün halen eski düzeyine ulaşmasa da iyileşme sürecini sürdürmesi oldu. Yaşanan krizden bu yana, ilk olarak 2004 yılının ilk çeyreğinde büyüme gerçekleştiren inşaat sektörünün istihdam üzerinde olumlu etkilerinin olacağı öngörülmüştür. Son açıklanan istihdam verileri, istihdam yaratmayan bir büyümeye işaret ediyordu. Bu çerçevede ekonomik büyümenin ikinci çeyrekte devam ediyor olması, istihdam rakamlarının önemini daha fazla ön plana çıkardı.

Öte yandan iç talep ve yatırımlardaki canlanmanın etkisi, özel nihai tüketim harcamaları ve özel sabit sermaye oluşumu verilerinde belirgin biçimde görülmüştür. Birinci çeyrekte özel sabit sermaye oluşumu yüzde 65,1 gibi yüksek bir oranda büyüdü. Özel nihai tüketim harcamalarında da yüzde 16,4 oranında artış görüldü. Bu kalem altında ise en keskin artışlar dayanıklı (yüzde 61,4) ve yarı-dayanıklı (yüzde 31,2) tüketim mallarında görüldü. Özel yatırımlara en büyük katkıyı makine teçhizat harcamaları yaptı (yüzde 97,6). Diğer taraftan, uygulanan sıkı maliye politikası nedeniyle, kamu harcamalarının GSMH büyümesine katkısı negatif oldu. Kamu tüketim harcamaları yüzde 7,9 oranında daralırken, kamu yatırım harcamaları yüzde 9,1 geriledi. Öte yandan, net ihracat, ithalatta gözlemlenen keskin artışa paralel olarak büyüyen açıklar verdi; söz konusu açık yıllık bazda yüzde 11,8 arttı.

Yüksek tempolu ekonomik büyümenin var olmasına rağmen istihdam tarafında işler çok iyi gitmiyor. 2003 yılında yüksek çıkan işsizlik rakamlarından sonra 2004 yılının ilk çeyreğinde de işsizlik artış gösterdi. 2003 yılında çıkan işsizlik rakamları, yatırımların istihdama yansımalarının geciktiği şeklinde açıklanabilir, ancak 2004 yılının ilk çeyreğinde açıklanan rakamlarda çıkan verinin daha yüksek olması, istihdamda büyümeyi gündeme getirdi. İşsizlik oranı 2004 yılı ikinci çeyrek rakamlarında her ne kadar düşmüş görünse de, toplam istihdam rakamındaki artış sınırlı kaldığı görülmüştür. Ayrıca genel tarihsel verilere baktığımızda, ikinci çeyrek verilerinde devamlı olarak senenin diğer aylarına göre daha düşük oranda çıktığı görülmüştür. 2004 yılı II. Dönem Hane Halkı İşgücü Anketi sonuçlarına göre, Türkiye'de toplam iş gücüne katılma oranı yüzde 49,2, işsizlik oranı yüzde 9,3 ve tarım dışı işsizlik oranı yüzde 13,6'düzyinde.

Cari açık riski dikkate alınmalı

Ekonomik büyüme ne kadar güçlü olsa da esas itibariyle geçmiş veri setlerine göre değerlendirildiğinde, ekonominin, "ne kadar cari açık o kadar büyüme" modeline göre hareket ettiği görülmüştür. Türkiye ekonomisinin geçmişte yaşadığı krizlerde en önemli rolleri üstlenen cari açık problemi, şu günlerde ekonominin gündem maddeleri arasında en üst sıralarda yer alıyor. Ağustos ayı verileriyle birlikte cari açığın 10 milyar dolara yaklaşması, birçok yönden soru işaretlerini gündeme getiriyor. Dış ticaret açığının büyümesi ya da küçülmesi, ekonomideki döviz girdileri açısından oldukça önemli yere sahip. İlk dokuz aylık ihracat ve ithalat performansına göre, dış ticaret açığı 25 milyar dolara ulaşmış durumda. TL'nin dövize karşı değerlendirilmesi beraber ithalatın artması dış ticaret açığının yükselmesinde etkili olurken, ithalat içeriğinde tüketim malından ziyade ara malı veya yatırım bulunuyor. Eylül ayı dış ticaret verilerine göre, toplam ticaretimizin yaklaşık yüzde 73'ünü ara malı (hammadde) oluşturu-

rukten, yüzde 16,8'ini yatırım malları kapsıyor. İthalatın alt bileşenlerinin üretim odaklı olması da aslında ithalat artışıyla üretim artışı arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarıyor. İthalata dayalı üretim, ekonomik büyüme konusunda içinden çıkılması zor bir durum yaratıyor. Bu sorunun çözümü için çeşitli reçeteler mevcut olsa da söz konusu reçetelerin dengeli bir şekilde uygulanabilmesi, ekonomi için daha da önemli bir problem haline gelebiliyor. Özellikle herhangi bir müdahalenin ekonomik büyümeyi frenleme olasılığına karşı, bu müdahalelerin oldukça hassas bir şekilde yapılması gerekiyor.

Dış ticarete son yılın süre zarfında ortaya çıkan dengesizlik, esas itibariyle ithalatın keskin bir biçimde artmasından kaynaklanıyor. En son açıklanan Eylül ayı verileri de bu durumu destekler nitelikte. 2004 yılında Eylül ayında ithalat 7 milyar 846 milyon dolar olurken, ihracat 5 milyar 343 milyon dolar olarak gerçekleşti. Geçen yılın aynı dönemine göre ise ithalat yüzde 26,4, ihracat ise yüzde 29 oranında artış gösterdi. Ocak-Eylül döneminde de ithalat 70 milyar doları aşarken, ihracat 44 milyar doları geçti. Geçen yıla göre ithalattaki ve ihracattaki büyüme sırasıyla; yüzde 41,3 ve 32,8 oldu.

Bu verilerin ışığında yıl sonunda ithalatın 100 milyar doları, ihracatın da 60 milyar doları aşacağı, böyle bir durumda da dış ticaret açığının 40 milyar doları bulacağı tahmin ediliyor ki, bu açığın Türkiye için finansmanı oldukça güç bir açık olduğuna şüphe yok. Cari açığın altında yatan en önemli neden ise büyüyen dış ticaret açıklarının varlığı gösteriliyor.

2004 yılının ilk sekiz ayında 9,822 milyon dolar olan cari açık, bir önceki yılın Ocak-Ağustos döneminde 4,404 milyon dolar, 12 aylık dönemde ise 11,7 milyar dolar olarak gerçekleşmişti. Gelinek noktada, 12 aylık toplam açığın 15 milyar dolara yaklaştığı, yani tahmini GSMH'nin yüzde 4,4'ünü aştığı gözleniyor. İktisat literatüründe önemli bir gösterge olan cari işlemler açığı/GSMH oranının yüzde 4'ü aşması, Türkiye ekonomisinin sağlığı açısından hiç de iyi bir sinyal değil. Özellikle de gerek 1994, gerekse 2000 krizi öncesinde cari işlemler açığının GSMH'ye oranının yüzde 4'ü aştığı düşünüldüğünde, bu oranın hızla aşağıya çekilmesi gerektiği ortaya çıkıyor. Türkiye'nin sabit yabancı sermaye konusundaki kötü performansı göz önüne alındığında, bu açığın içerdiği risk daha da önemli hale geliyor.

Cari işlemler açığındaki artış sürerken, bu

açığın finansmanı ve ekonomideki iyileşmenin sürdürülebilirliği için bazı konular öne çıkıyor. İçinde bulunduğumuz dönemde, özellikle AB ile ilgili olumlu gelişmelerin, cari açığın finansmanı konusunda Türkiye'ye bir rahatlama sağlayacağı düşünülüyor.

Diğer taraftan Temmuz ayının ortalarından itibaren artış gösteren petrol fiyatları, dünya ekonomisi için ciddi bir tehdit oluşturuyor. Global ekonomideki olası bir yavaşlama, özellikle de ABD'deki fonların gelişmekte olan ülkelere kayması anlamına geliyor. Son iki yıldan bu yana ABD ekonomisinin yavaşlamadan çıkmak için verdiği mücadele sırasında, Türkiye gibi ülkeler bu fırsattan çok iyi bir şekilde yararlandılar. Ancak geçen Mayıs ayından bu yana Fed'in faiz artırımına gideceği düşüncesi, gelişmekte olan ülkelerde hayli sert bir etki yapıyor.

Sonuç olarak, Türkiye'nin cari işlemler açığının en temel nedeni, üretimin ithal hammadde ve ara malı ile gerçekleştirilmiş olmasıdır. Bu durum, üretim için ithalatı gerekli kıldığından, ekonomik büyüme konusunda bir tezat yaşanıyor. Üretimin bileşenlerinin yerli kaynaklardan sağlanamaması hem ülke

içi kaynakların verimsizliğine dikkat çekiyor hem de ekonomik büyümenin devamlılığına engel oluyor. İthalatın bileşenlerinde her zaman ara malı ve hammaddenin yer alması doğal olsa da, bu oranın ithalatın büyük çoğunluğunu kapsamaması, ekonomideki dengelerin yerinden oynamasına yol açıyor. Dolayısıyla cari işlemler açığının uzun vadeli çözümü için, üretimde kullanılan kaynakların daha dengeli olması gerekiyor.

Mali disiplin kritik öneme sahip

Yürürlükte olan ekonomik programın en önemli özelliklerinden biri olan mali disiplin, programın başarıya ulaşmasında kritik bir öneme sahip. Mali disiplinin sağlanması birçok açıdan ekonominin dengeye oturmasına katkıda bulunuyor. Dengeleri oturmuş bir bütçe, ülke içi toplanan kaynakların daha verimli kullanılmasını sağlarken, kalkınmaya da ön ayak oluyor. Ancak yıllardan beri bütçedeki kaynaklarını verimsiz kullanan Türkiye ekonomisinin bütçe üzerindeki tasarrufu da azalmış durumda. Ortaya çıkan kamu açıklarını kapatmak için iç borçlanma yolu seçildiğinden, artan açıklarla birlikte borç-

lanma oranları da artıyor ve bütçenin büyük bir kısmı faiz ödemelerine ayrılmak zorunda kalınıyor.

Faiz ödemelerinin bu kadar yüksek olduğu bir ortamda, bütçenin daha verimli hale gelmesi için, faiz dışı fazlanın yaratılması gerekiyor. Sıkı maliye politikaları sonucu oluşan faiz dışı bütçe fazlası, borç stokunun sürdürülebilirliği ve enflasyonla mücadelenin başarısı açısından oldukça önemli bir unsur. Ancak faiz dışı fazla vermenin en önemli maliyeti, tasarrufları artırmaya çalışırken, yatırımların ve harcamaların en düşük düzeyde tutulması.

Ekonominin bütçe yönü bugüne dek program gerekleri doğrultusunda hareket ederek, özellikle yüzde 6,5'lik faiz dışı fazla hedefine uygun bir performans izledi. Ocak-Eylül dönemi bütçe uygulamaları hedeflere uygun bir şekilde gerçekleşirken, 2003 yılında bütçe performansı açısından kaydedilen olumlu gidişatın bu yıl sonunda da devam edeceği öngörülmüyor.

Mali disiplindeki kararlılık, Ocak-Eylül 2004 döneminde gelirlerde ve giderlerde kendini gösteriyor. Buna göre 2003 yılının Ocak-Eylül döneminde gerçekleşen toplam giderler, 95 katrilyon iken, 2004 yılının aynı döneminde gerçekleşen gider 100 katrilyon oldu, buna karşılık gelirler 2003 yılının Ocak-Eylül döneminde 71 katrilyon iken bu yılın aynı döneminde 16 katrilyon artarak 87 katrilyona ulaştı. Gelir-gider kalemlerinde yaşanan bu iyileşme sonucu, bütçe açıklarının, GSMH içindeki payı giderek azalma gösterdi. Esasında bu azalma GSMH'nin hızlı büyüme temposunun etkisinin fazla olmasının yanı sıra bütçe disiplininden de kaynaklanıyor. Maliye Bakanlığı'nın yapmış olduğu projeksiyona göre, 2003 yılında yüzde 11,3 olan bütçe açığının GSMH içindeki payı, 2004 yılında 10,9 olacak.

Sonuç itibarıyla, IMF'in üzerinde önemle durduğu faiz dışı fazla hedefinin büyük oranda gerçekleştiği görülüyor. 2004 yılı bütçesinde hedef alınan faiz dışı fazla tutarı olan 20 katrilyon 214 trilyon liranın, Temmuz ayı sonu itibarıyla yüzde 94,5'i gerçekleşmiş durumda. Faiz dışı fazla hedefinin sağlanması, diğer makro göstergeler ve beklentileri de olumlu yönde etkiliyor. Bütçe gelirlerinin bütçe giderlerini karşılama oranı geçen yılın Ocak-Temmuz döneminde yüzde 64,4 iken, bu yılın aynı döneminde bu oran yüzde 87,9'a yükseldi. Vergi gelirlerinin bütçe giderlerini karşılama oranında da belirgin bir iyileşme olduğu gözden kaçmıyor.

leşmiş durumda. Faiz dışı fazla hedefinin sağlanması, diğer makro göstergeler ve beklentileri de olumlu yönde etkiliyor. Bütçe gelirlerinin bütçe giderlerini karşılama oranı geçen yılın Ocak-Temmuz döneminde yüzde 64,4 iken, bu yılın aynı döneminde bu oran yüzde 87,9'a yükseldi. Vergi gelirlerinin bütçe giderlerini karşılama oranında da belirgin bir iyileşme olduğu gözden kaçmıyor.

Borç stokundaki gelişmeler

Ekonomik istikrar programı doğrultusunda para politikası enflasyon hedefine odaklanırken, faiz oranları da enflasyon dinamiklerindeki gelişmeler ve beklentiler doğrultusunda belirleniyor. TL cinsi borcun reel faizlerinin hala yüksek seviyelerde olması ve uygulanmakta olan para politikası, reel faizlerdeki düşüşün oldukça yavaş olacağına işaret ediyor. Bu da TL cinsi borcun reel olarak artmasına neden oluyor. 2003 yılında yakalanan başarıya rağmen, TL cinsi reel faizlerin hala çok yüksek seviyelerde bulunmasının yanı sıra TL'nin dolar karşısında yüksek oranlarda değer kaybına uğramasının da Borç/GSMH oranının yeniden yükselmesine neden olacağına kesin gözüyle bakılıyor.

Borcun sürdürülebilir düzeylere çekilmesinde politika yapıcılarının kontrol edebileceği tek değişken, faiz dışı fazla. Ayrıca, mali disiplinin göstergesi niteliğinde olan faiz dışı fazla hedefinin tutturulmasının, ekonomik istikrar programına olan güvenin artmasına ve böylece reel faizlerin düşmesine ve ekonomik büyümenin yakalanmasına ön ayak olacağına işaret ediliyor. Her ne kadar Borç/GSMH oranında olumlu gelişmeler yaşansa da gelinen noktada bu oranın hedeflenen seviyelere düşürülmesinde hala önemli risklerin var olduğu görülüyor.

2004 yılının ikinci çeyreğinde gerçekleştirilen 29,6 katrilyonu anapara, 13,4 katrilyonu faiz olmak üzere toplam 43 katrilyonluk iç borç ödemesi ile beraber, yılın ilk yarısındaki toplam iç borç ödemesi 87,6 katrilyona ulaştı. Bu dönem içinde iç borçlanmada vade uzarken, borçlanma faizleri de düştü. 2004 yılının ilk yarısında, 2 yıl vadeli değişken faizli tahvillerin borçlanma içindeki payının artması ve iskontolu senetlerin daha uzun vadelerde ihraç edilmesiyle piyasalardan yapılan iç borçlanmanın ortalama vadesi, geçen yılın aynı dönemine göre yaklaşık 3,5 ay artarak 13,7 ay seviye-

sine ulaştı.

Borç dinamikleri açısından, iç borçlanmada vadenin uzaması ve faizin düşmesi oldukça kritik bir öneme sahip bulunuyor. Uzayan vadeler ve düşen faizler, yüksek oranda iç borç stokuna sahip olan ekonomiye binen yükün biraz olsun azalmasına katkıda bulunurken, aynı zamanda ekonomi yönetiminin de daha fazla hareket alanı kazanmasına imkan sağlıyor. Vade ve faiz konusunda yaşanan iyileşme, bir yandan da Hazine'nin ihraç ettiği iskontolu TL cinsi senetlerin ihraç maliyetlerinin azalmasına yardımcı oluyor. Buna göre 2004 yılının ilk yarısı içinde ortalama yüzde 25,5 olarak oluşan maliyet, geçen yılın aynı dönemine göre 30 puan azaldı. TL cinsi borçlanmanın maliyeti bu şekilde ortaya çıkarken, geçen yılın aynı döneminde yüzde 6,9 olarak gerçekleşen dolar cinsi borçlanma faizinin ise bu yıl yüzde 5 olduğu görülüyor.

Ekonomide iyileşen göstergelerin yanı sıra, yüksek reel faiz problemi halen ekonomi yönetiminin üstesinden gelmeye çalıştığı

bir sorun olarak karşımıza çıkıyor. 2003 yılı sonu itibariyle yüzde 11,9 olan iç borç stokunun beklenen yıllık bileşik reel faizi, 2004 yılı Ocak-Nisan döneminde yüzde 11-12 bandında gerçekleşti. 2004 yılı Mayıs ayında uluslararası ve yurt içi piyasalarda gözlenen gelişmelere bağlı olarak da döviz ve faiz oranlarında dalgalanmalar yaşandı ve iç piyasalarda nominal borçlanma faiz oranları 2004 yılı Nisan ayına göre yaklaşık 5,5 puan yükseldi. Aynı dönemde "Gelecek 12 Aylık TÜFE Beklentisi"ndeki artış sadece 0,7 puan oldu. Mayıs ayında, ABD Doları TL'ye karşı Nisan ayına göre, yaklaşık yüzde 11 oranında değer kazandı.

Bu çerçevede, 2004 yılı Nisan ayında yüzde -0,1 seviyesinde olan döviz cinsi/endeksli iç borç stokunun beklenen reel faizi, 2004 yılı Mayıs ayında yüzde 15,4 seviyesinde, TL cinsi toplam iç borç stokunun beklenen reel faizi ise yüzde 17,1 seviyesinde gerçekleşti. 2004 yılı Mayıs ayı sonu itibariyle toplam iç borç stokunun beklenen reel faiz oranı yüzde 16,8 olarak gerçekleşti.

Uygulanmakta olan program kapsamında Hazine, iç borçlanmanın yanı sıra IMF'in kaynaklarını da kullandı. 2004 yılının ilk üç ayında IMF'ten program kapsamında kullanım gerçekleştirilmezken, bu dönemde 1 milyar 161 milyon ABD Doları (790 milyon SDR) anapara, 226 milyon ABD Doları (154 milyon SDR) faiz olmak üzere toplam 1 milyar 388 milyon ABD Doları (944 milyon SDR) tutarında geri ödeme yapıldı. Nisan-Haziran döneminde yapılan kullanım miktarı 500 milyon ABD Doları (340 milyon SDR) olurken, bu dönemde 2004 yılı Nisan-Haziran döneminde 1 milyar 161 milyon ABD Doları (790 milyon SDR) anapara, 216 milyon ABD Doları (147 milyon SDR) faiz olmak üzere toplam 1 milyar 377 milyon ABD Doları (937 milyon SDR) tutarında geri ödeme yapıldı. Kullanımlar da dikkate alındığında, 2004 yılı ikinci çeyreğinde IMF'e 662 milyon ABD Doları (450 milyon SDR) net anapara geri ödemesi, faiz dahil 878 milyon ABD Doları (597 milyon SDR) tutarında net geri ödeme gerçekleşti.

2004 yılı Haziran ayında konsolide bütçe toplam borç stoku, 2003 yılı sonuna göre yüzde 7,2 oranında artarak 303,4 katrilyona ulaştı. Bu dönem içinde konsolide bütçe dış borç stoku ABD Doları bazında değişmezken, iç borç stoku yüzde 7,6 oranında artarak 209,1 katrilyon seviyesine geldi. Borç stokunun sürdürülebilirliğinin değerlendirilmesinde ölçüt olarak kullanılan borç stokunun GSMH'ye oranının, 2004 yılı Haziran ayında TL'nin değer kaybetmesine bağlı olarak, Mart ayına göre sınırlı miktarda artması bekleniyor. 2003 yılında siyasi istikrarın sağlanması ve ekonomik programın sürdürülebilirliğine dair oluşan olumlu havaya bağlı olarak iyileşen borçlanma koşulları devam etmekle birlikte, 2004 yılı Nisan ve Mayıs aylarında Kıbrıs'ta yaşanan politik sürece ilişkin belirsizlikler, ABD'nin faiz artırımına gideceği beklentisi ile yılın ilk çeyreğine ilişkin cari açık rakamının öngörüler üzerinde gerçekleşeceği yönündeki beklentiler, faizler üzerinde yukarı yönlü baskının oluşmasına neden oldu.

Etkin borç yönetimi çerçevesinde, borç stokunun maliyet ve riskinin taşıdığı önem göz önünde bulundurulduğunda, nakit borçlanma 2004 yılı içinde Türk Lirası cinsinden iskontolu ihalelerde yoğunlaştı. Mayıs ayı içinde borçlanma vadesinin azalmasına karşın, 2004 Ocak-Haziran döneminde nakit borçlanmanın vadesi 14,2 ay ola-

rak gerçekleşti. Öte yandan, iç borç stokunun yapısı incelendiğinde, döviz cinsi ve dövize endeksli senetlerin payı azalmaya devam ederken, sabit getirili senetlerin payının arttığı görülüyor. Borç stokunun dövize endeksli kısmının payı, 2003 yılına göre sınırlı oranda artarken, borç stokunun faiz ve kurdaki hareketlere karşı kırılabilirliği azalıyor. Borçlanma koşulları ve iç borç stokunun yapısallığındaki iyileşmeye rağmen, Haziran ayı itibarıyla iç borç stokunun yaklaşık yüzde 60'ı endeksli veya döviz cinsi senetlerden oluşuyor.

Yanıt bekleyen sorular

Ekonomik göstergelerde yaşanan bütün iyileşmelere rağmen, halen mevcut olan birçok soru işareti ekonomi yönetimi ve piyasaları tedirgin ediyor. Özellikle Ağustos ayı içinde gerçekleşen "8. Gözden Geçirme" sonrasında IMF ekonomisinin performansını övmesine rağmen, aradan bir hafta geçmeden Moody's tarafından cari açığın önemli bir risk olduğunun ifade edilmesi, ekonominin aslında tam rayına oturmadığına bir işaret olarak yorumlanıyor.

Önemli risklerin halen varlığını sürdürmesi, "Acaba Türkiye bugünü ulaştığı noktaya gereğinden hızlı mı geldi?" şeklinde bir soruyu akla getiriyor. Özellikle 2003 yılında dış çevrelerde ortaya çıkan ekonomik ve siyasi imkanların ekonomik büyümeyi desteklemesiyle, Türkiye birçok makro ekonomik göstergede beklenenden hızlı bir iyileşme gerçekleştirdi. Ancak önümüzde dönemlerde ekonomi yönetiminin yanıt bulması gereken birçok soru var. Özellikle yaşanan krizlerde cari açığın etkisi dikkate alındığında, ekonomi yönetimi tarafından cari açık probleminin üzerinde titizlikle durulması gerektiği ortaya çıkıyor.

Cari açık riskinin yanı sıra öne çıkan bir diğer unsur da makro ekonomik göstergelerdeki iyileşmenin sürdürülebilirliğinin sağlanması. Kalıcılık sorunu, Türkiye'nin önüne biraz erken çıkmış olmakla birlikte, bundan sonraki dönemde eski sıkıntılarının tekrarlanmaması için, ekonomi yönetiminin bu konuya özel bir dikkat göstermesi gerekiyor. Özellikle enflasyon rakamlarında oluşan beklentilerin ötesindeki iyileşme, Türkiye için hem önemli bir fırsat hem de kalıcılığının sağlanması gereken önemli bir konu olarak görülüyor. Düşük enflasyon rakamları başarının önemli bir göstergesi olsa da asıl başarının bunun devam ettirilmesiyle sağlanabileceğine dikkat çekili-

yor.

Bütçede yatırımlara ayrılan kaynakların sınırlı kalmasına rağmen ülke genelinde ihracat ve sanayi verilerinin güçlü olması, özel sektör yatırımlarının ön plana çıkmasını sağlıyor. Ancak özel sektörün de krizin izlerini üzerinden tamamen atamaması, yatırımların beklenenden daha yavaş artmasına yol açıyor. Ancak kapasite kullanım oranlarının ve sanayi üretim endeksinin geçmişe göre önemli iyileşmeler göstermesi, özel sektör yatırımlarının zaman içinde daha da hızlanacağını gösteriyor. Özellikle kapasite kullanım oranlarının sınıra doğru yaklaşması, ek yatırım ihtiyacı doğuracağından, bunun istihdam üzerinde de önemli bir etki yaratması bekleniyor.

Diğer taraftan Türkiye ekonomisinin gelecek dönemlerde yönünü belirleyecek siyasi gelişmelerin başında, tüm kamuoyunun da yoğun bir şekilde meşgul eden AB Komisyonu Raporu ışığında, Aralık ayında Türkiye'nin üyeliği konusunda alınacak karar geliyor. Bu karar, Türkiye ekonomisinin gelecek dönemdeki gidişatını belirleyecek oldukça önemli bir gelişme. AB'den tarih alınmasıyla, artan cari açığın büyük ölçüde finanse edilebileceğine şüphe yok. Bu aşamada, AB'den tarih alınıp alınmayacağı üzerine fikir yürütmek yerine, Türkiye'nin en kötü şartlarda neler yapabileceği yönünde varsayımları gerçekleştirilmesi gerekiyor.

AB'den sonra ikinci kritik unsur olan petrol fiyatlarının geldiği nokta da, şimdilik Türkiye ekonomisine pek fazla maliyet yüklemese de bundan sonraki dönemlerde fiyat artışının devam etmesi halinde ciddi bir maliyete neden olabilir. Artan maliyet baskısı fiyat istikrarını zedeleyebileceğinden, Türkiye'nin dış gelişmeleri yakından izlemesi daha da önemli hale geliyor.

Sonuç itibarıyla, önümüzdeki dönemlerde Türkiye'nin önünde birçok sorun bulunuyor. Öncelikli olarak makro ekonomik verilerdeki iyileşmenin kalıcılığı, orta vadede yapısal reformların hayata geçirilmesi de önemli destek noktaları olarak öne çıkıyor. Şimdiye kadar yapılan reformların devam etmesi ve orta vadede verimlilik artışlarının desteklenmesi için yatırım ve üretimin önündeki her türlü engelin ortadan kaldırılmasına yönelik düzenlemeler artık daha da önemli. Bu engellerin kaldırılması; hem üretim kanadının gelişmesine katkıda bulunacağı, hem de sosyo-ekonomik göstergelerin daha da güçlenmesini sağlayacağı için büyük önem taşıyor.

Dünya ekonomisindeki toparlanma eğilimi belirginleşirken, bazı makro ekonomik risklerin varlığı dikkat çekiyor

Global ekonomideki iyileşmenin sürmesi risklerin kontrol altına alınmasına bağlı

Dünya genelinde ekonomik göstergelerde ciddi iyileşmeler görülmekle birlikte, var olan riskler finans piyasalarını tehdit etmeye devam ediyor.

Bu nedenle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin birtakım konularda daha hassas davranmaları ve uyguladıkları politikaları gözden geçirerek, yeni düzenlemeler yapmaları gerekiyor.

Dünya genelinde ekonomik kırılganlıkların azaldığı 2003 yılında, finans piyasasındaki riskler de çeşitlilik kazandı. Bu dönemde, mevcut finansal risklerin yanı sıra siyasi ve ekonomik olmayan riskler de piyasaları tehdit etmeye başladı. Son zamanlarda büyük ekonomileri tehdit eden global durgunluk ve terör riskiyle birlikte, finans piyasaları artık bir taraftan dünya genelinde yaşanan güvenlik sorunlarını dikkatle izlerken, aynı zamanda aşırı dalgalanmaları da azaltmaya çalışıyor. Büyük ekonomilerde yeni yeni başlayan canlanma, finans piyasaları tarafından farklı yorumlanırken, gelişmekte olan ülkeler bu durumu dikkatle izliyor. Özellikle beklentilerin üstünde gerçekleşen büyüme rakamları ve şirket karları, finans sektörünün orta vadede önünün açık olduğuna işaret ederken, finansal istikrarın korunması için, olası riskler de kontrol altına alınmaya çalışılıyor.

2002 yılında yüzde 1,8 olarak gerçekleşen dünya GSYİH artışı, 2003 yılında hızlanarak yüzde 2,6'ya ulaşırken, durgunluktan çıkan dünya ekonomisinin, Dünya Bankası'nın tahminlerine göre 2004'te yüzde 3,7 oranında, IMF'in yılın ilk altı ayındaki gelişmeleri dikkate alarak yaptığı tahminlerine göre de yüzde 4,5 büyümesi bekleniyor. IMF ayrıca, dünyada canlanan ticaret ve finansal piyasalardaki olumlu havanın, ABD ekonomisinin güçlü performansı ile birleşmesi durumunda, global büyümenin 2005'te 4,4'ten daha büyük rakamlara ulaşabileceğini dile getiriyor. 2003'te dünyadaki büyümenin daha dengeli hale geldiği ve

gelişmiş ekonomilerde yaşanan büyümeye paralel olarak, ithalat talebindeki artışın da devam ettiği dikkat çekiyor. Bunun yanı sıra global ticaret 2003 yılında yüzde 4,5 artış gösterirken, Dünya Bankası'nın tahminlerine göre bu oranın 2004 yılında yüzde 8,7'yi bulması bekleniyor. Dünya ekonomisindeki bu büyüme, yatırım için uygun ortamın oluşmasına katkıda bulunurken, aynı zamanda ekonomideki iyileşmenin, yatırımcıların almış oldukları risklerin ve varlıkların iyileşmesine de olumlu etki etmesi bekleniyor.

Öte yandan, 2003 yılında uluslar arası finans piyasalarında yeniden temin edilen güven ortamı, bono piyasalarında spread'lerin düşmesine neden olurken, global ekonomideki toparlanmanın bir sonucu olarak mal piyasalarında da canlanma yaşandı. 2003'te enerji dışı mal fiyatları 2002'ye göre yüzde 10 daha yüksek oranda gerçekleşirken, önemli göstergelerden biri sayılan metal fiyatlarında da artış yaşandığı gözlemlendi. Mal fiyatlarında 2004 yılında yine yüzde 10 artış görülebileceği ifade ediliyor.

2003 yılında görece olarak dünya GSYİH'sinde görülen büyümede en önemli etken, global yatırımlarda ortaya çıkan artış olurken, bu artışın 2004'te kuvvetlenerek devam etmesi bekleniyor. 2000 yılının ortasında hisse senedi piyasalarındaki balonun sönmeye başlamasıyla beraber, yatırımlarda ciddi bir düşüş yaşanmıştı. Bunun ardından ise gelişmiş ekonomilerde gevşek para politikaları izlenmeye başlanmış ve faizler de bugünkü düşük seviyelere inmişti. Bu koşul-

larda yatırımları durduran firmalar fazla kapasiteyi kullanmaya başlarken, maliyetleri de düşürme yoluna gittiler. Böylelikle 2003 yılında firmaların kar marjları yükselmeye ve dolayısıyla yatırımlar da artmaya başladı. Dünyada kar marjları yükselip, faizler düşük seviyelerde kalmaya devam ederken, global yatırımlarda artış yaşanıyor ve bu da sürdürülebilir bir büyümenin ve ekonomik iyileşmenin alt yapısını hazırlıyor.

Dünyadaki ekonomik iyileşmenin en önemli nedenlerinden birinin, özellikle ABD'de ve diğer gelişmiş ülkelerde uygulanan gevşek maliye ve para politikaları olduğu dikkat çekiyor. Bu politikalar nedeniyle ABD'de 2000 yılında GSYİH'nin yüzde 1,6'sı oranındaki bütçe fazlası, 2003 yılına gelindiğinde yüzde 4,6 bütçe açığı durumuna geldi. Bununla birlikte görünüme göre, ABD'deki bütçe açıklarının, şu ana kadar uzun vadeli faiz oranları üzerinde olumsuz bir etkisi olmadı ve dünyadaki ekonomik iyileşmede de önemli bir rol oynadı. Fakat ABD ekonomisinde bu durumun sürdürülemeyeceğine dair işaretler mevcut. ABD hükümetinin borçları arttıkça, bir noktada vergi teşviklerinin sonlandırılması veya uzun vadeli faizlerin yükselmesi beklenebilir. Özellikle global faizlerin yükselmesi, borçlanmaları yabancı para cinsinden olan gelişmekte olan piyasalar için büyük önem taşı-

yor. Birçok gelişmiş ülkedeki düşük faizler, gelişmekte olan ülkelere olan fon akışlarının artmasında etkili olurken, faizlerin yükselmesi yönünde bir gelişmenin bu süreci tersine çevirebileceği söylenebilir. Bununla birlikte yakın dönemde uzun vadeli faizlerde görülen artış eğilimi, henüz bu akış üzerinde olumsuz bir etki yapmadı.

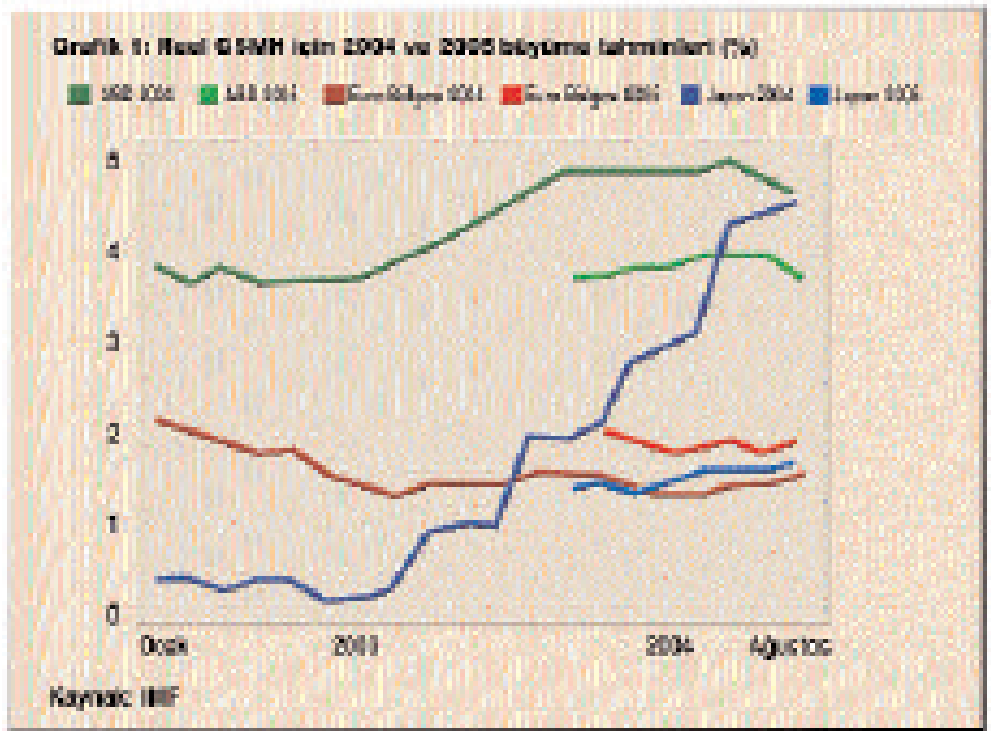
Dünya ekonomisinde yaşanan iyileşmenin bir diğer dikkat çekici yönü ise gelişmekte olan ülkelerin büyüme performanslarının gelişmiş ekonomilerden daha yüksek olması. 2003 yılında GSYİH artış oranları gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için sırasıyla, yüzde 2,1 ve yüzde 4,8 oldu. Dünya ticareti alanındaki gelişmeler de gelişmekte olan ülkelerin gösterdiği güçlü performansa örnek teşkil ediyor, zira söz konusu ülkelerin ithalat ve ihracat toplamı yüzde 13,4 artış gösterirken, gelişmiş ülkeler bu alanda sadece yüzde 2,5 artış sağlayabildi. Gelişmekte olan ülkeler ayrıca, ABD cari işlemler açıklarını finanse ederek de son dönemde global ekonomide artan rollerini ortaya koydular. Gelişmekte olan ülkelerin gösterdikleri bu performansın, söz konusu ülkelerin gerçekleştirdikleri yapısal reformların bir sonucu olduğu söylenebilir.

Politikalarda düzeltmeler yapılmalı

Son dönemde bir taraftan dünya ekonomisinde toparlanma eğilimi daha da belirginleşirken, diğer taraftan bazı makro ekonomik

risklerin varlığı dikkat çekiyor. ABD'nin giderek büyüyen cari işlemler açıkları; özellikle de Asya bankalarının kur politikaları ve global ticaret sonucu biriken rezervleri ile finanse ediliyor. Bu nedenle gelişmiş ekonomilerdeki dengesizliklerin iyileştirilmesi, ayrıca gelişmekte olan ülkelere risklerin önüne geçilebilmesi için, izlenen politikalarda bazı düzeltmeler yapılması gerektiği dikkat çekiliyor. Buna göre, reel faiz oranlarının yükselerek gelişmekte olan ülkelere sermaye akışını engellememesi için, gelişmiş ülkelerin mali disiplin konusuna odaklanmaları gerekiyor.

Dünya ekonomisindeki iyileşmenin sürdürülebilir olması için, gelişmiş ekonomilerdeki dengesizliklerin iyileştirilmesi büyük önem taşıyor. ABD'de cari işlemler açığı 2003 yılında GSYİH'nin yüzde 5,1'ine ulaştı ve bu ülkedeki özel yatırımcıların bu açığı mevcut kurlar üzerinden finanse etmekteki isteksizlikleri, doların değer kaybetmesine neden oldu. Bu açığın finansman yöntemleri, bundan sonraki dönemde dünya ekonomisinde yaşanacak gelişmelerde baş rolü oynarken, diğer taraftan ABD ekonomisindeki dengesizliklerin ne zaman ve nasıl düzeltilceği de, dünyanın geri kalanının, özellikle de Euro Alanı ekonomilerinin göstereceği performansa bağlı bulunuyor. Ayrıca yabancı merkez bankalarının, ABD'nin cari açıklarını finanse etmekte ne kadar istekli olacağı da bu açıdan büyük önem taşıyor.

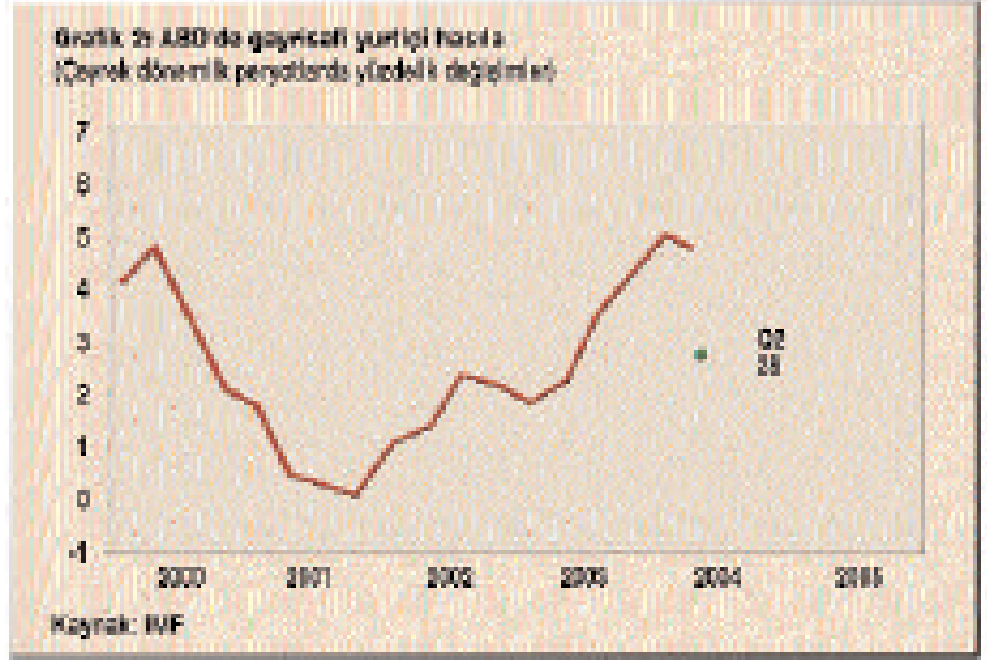
Bunların dışında; 2004 yılının ilk çeyreğince başlayan gelişmiş ekonomilerdeki ekonomik verilerin iyileşme eğilimi, uluslar arası finans piyasaları tarafından yakından takip edildi. Özellikle gelişmekte olan ülkelere nazaran, gelişmiş ülkelerdeki ekonomik verilerin iyileşmesinin, son dönemde güçlenen sermaye akışlarında yavaşlamaya neden olabileceği öngörülmüştü. Artan sermaye akışlarını etkin ve rasyonel şekilde kullanarak, sürdürülebilir ekonomik büyüme ve fakirliği ortadan kaldırmak için alt yapı oluşturmaya odaklanmaları bir zorunluluk haline gelen bu ülkelerin, özellikle kısa vadeli borçlanmada aşırıya kaçmamaları öneriliyor.

Gelişmekte olan ülkelere borçlar yeniden yapılandırıldı

2003 yılında dünya ekonomisinde yaşanan büyüme ve toparlanma süreciyle beraber, gelişmekte olan ülkelere özel sermaye akışında da bir artış yaşanıyor. Son beş yıldır durgun olan bu akışlardaki canlanma, gelişmiş ülkelerdeki genişlemeci para politikalarına ve gelişmekte olan ülkelere yapılan yapısal reformlara bağlı olarak gerçekleşiyor. Yine de gelişmekte olan ülkeler açısından, resmi yardımlar halen önemli bir dış finansman kaynağı durumunda. Ancak özel sermaye akışlarında yaşanan artışla beraber, resmi akışların hız kestiği, hatta Milenyum Kalkınma Amaçları'nın gerçekleştirilebilmesi için gereken seviyelerin altında bulunduğu görülüyor. Oysa bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için, katılımcı ülkelerin yardımları artırılması, borçlu ülkelerin borçlarını silme yönünde verdikleri taahhütleri yerine getirmeleri, ayrıca tarım sübvansiyonlarını ve ticaret engellerini kaldırılmaları gerekiyor.

2000 yılından itibaren gelişmekte olan ülkeler gelişmiş ülkelere sermaye ihraç eder hale geldiler. Böylece 2003 yılında gelişmekte olan ülkelerin döviz rezervleri 276 milyar dolar artarak, 1,23 trilyon dolara ulaştı. Bu rakam, söz konusu ülkelerin kısa vadeli borçlarının yaklaşık dört katını oluşturuyor. Bu durumun kurlarla ilgili olduğu kadar, bu ülkelerin 90'lı yıllardaki krizlerden çıkardıkları derslerle ilgili olduğu da söylenebilir.

Diğer taraftan, gelişmekte olan ülkelere net özel sermaye akışları 2003 yılında 200 milyar dolara, bir başka deyişle 1998'den beri görülen en yüksek seviyeye ulaştı. Özellikle Avrupa ve Orta Asya ülkelerine akışlar çok güçlü oldu. Gelişmekte olan ülkelere toplam net sermaye girişi ise (resmi akışlar dahil) 2002 yılındaki 191 milyar dolar seviyesin-

den (gelişmekte olan ülkelerin GSYİH'sinin yüzde 3,2'si) 228 milyar dolara (GSYİH'nin yüzde 3,6'sı) çıktı. Aynı zamanda gelişmekte olan ülkelerin borçlanma kalitesinde de iyileşme oldu ve yatırımcı güveni yeniden kazanılmaya başlandı. Gelişmekte olan ülkelerin net dış yükümlülük pozisyonu güçlendi. Söz konusu ülkelerin rezervlerindeki artışın büyük kısmı, gelişmiş ülkelerin finans piyasalarında değerlendirilirken, bu durum gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki ilişkilere yeni bir boyut getiriyor. Uluslar arası finans piyasalarında karar vericiler için (politika belirleyiciler için) şu aşamada önemli olan ise sermaye akışlarında yaşanan bu artışın orta vadede devamlılığını sağlayabilmek.

Son yıllarda gelişmekte olan ülkelerin dış finansmana olan bağımlılıklarını azaltmak amacıyla, cari işlemler hesaplarında fazla vermeye başladıkları dikkati çekiyor. 2003 yılında gelişmekte olan ülkelerdeki cari işlemler fazlası 76 milyar dolara (GSYİH'nin yüzde 1,1'i) ulaştı. Aynı dönemde cari işlemler fazlası Avrupa Birliği'nde yüzde 0,2, Japonya'da yüzde 3,2 iken ABD'de cari işlemler dengesi yüzde 5,1 oranında açık verdi. Gelişmekte olan ülkelerin finansmanında hisse senetlerinin daha fazla ağırlık kazanması ve cari işlemler hesabının fazla vermesiyle birlikte, söz konusu ülkelerin dış borç pozisyonunun iyileştiği görülüyor. 2003 yılı itibarıyla bu ülkelerin toplam dış borcu, 1999 yılındaki yüzde 44 seviyesinden yüzde 37 oranına geriledi. Son dönemde kısa va-

deli borçlarda artış yaşanmasına rağmen 2003 yılında kısa vadeli borcun toplam borç stokuna oranı, 1997'deki yüzde 19 seviyesinden yüzde 15 oranına geriledi. Bu arada global faizlerin düşmesiyle birlikte, gelişmekte olan ülkelerin borç çevirme maliyetinde de gerileme yaşandı ve birçok gelişmekte olan ülke bu faiz oranlarından faydalanarak borçlarını yeniden yapılandırdılar.

Kredi riskinde iyileşme

Gelişmekte olan ülkelere olan sermaye akışlarının artmasındaki en önemli etmenlerden biri de söz konusu ülkelerin kredi kalitesindeki artış oldu. Bu durum kredi derecelendirmelerinde de bir artış beraberinde getirdi. Böylece gelişmekte olan ülkelerin ortalama kredi notu 1998'den beri en yüksek seviyesine ulaşırken, 2003'te Türkiye, Hindistan ve Rusya Federasyonu'nun kredi notunda artışlara gidildi. Dünya ekonomisindeki büyük oyuncuların genel bir durgunluk içinde olmaları nedeniyle, uluslar arası fon akımında, gelişmekte olan ülkelere yönünde bir değişim yaşandı.

Ortalama kredi kalitesindeki iyileşmeye bakıldığında, 1998 sonrası düşüş eğilimine girerek B+'ı görmüş olan ortalama kredi notunun, 2002 yılının ikinci çeyreğinden itibaren ciddi bir düzleşme eğilimine girdiği ve 2004 itibarıyla BB'ye ulaştığı görülüyor. Yatırımcıların gelişmekte olan ülkelerin kredi riskinin düştüğüne dair bu algısı, bono spread'lerinde de büyük bir düşüş yaşanmasına neden oldu. Ayrıca makro ekonomik göster-

gelerdeki iyileşmelerin çok hızlı gerçekleşmemesi, güçlü ekonomilerde faiz oranlarının düşük seviyelerde kalması ve özellikle dolar faizlerinin neredeyse sıfır görmesi, piyasalarda likit bolluğunun oluşmasında etkili olan unsurlar arasında yer alıyor. Gelişmekte olan ülkelere giren sermaye akışının artması ve borçlanma maliyetlerinin düşmesiyle birlikte, gelişmekte olan ülkelerin bono endeksi olan EMBI spread'lerinde düşüş gerçekleşti. Ortalama spread'ler 2002 yıl sonundaki 725 baz puan seviyesinden Şubat ortasında 420 puan seviyesine geriledi.

Gelişmekte olan ülkelerin kredi riskinde ciddi bir iyileşme olduysa da, spread'lerde görülen bu düşüşün, söz konusu ülkelerin kredi riskindeki iyileşmenin getireceğinden daha fazla olduğu düşünülüyor. Bu nedenle gelecek dönemde bu yönde bir düzelme yaşanabileceğinden bahsetmek mümkün. 2003'te spread'lerin azalması yatırımcıların getirisini artıran bir etken olurken, bu durumun ilerleyen yıllarda sürdürülemezliğini de göz önünde bulundurmak gerekiyor.

Sonuç olarak 2001 yılından beri gelişmekte olan piyasaların spread'lerinin önünde anahtar belirleyici olarak faiz oranları oldu. Bu şartlar altında gerek politikacıların gerekse hükümetlerin ihtiyatlı hareket etmeleri bir zorunluluk haline gelirken, gelişmekte olan ülkelerin de ani sermaye çıkışı tehdidi ile karşı karşıya olduklarını unutmamaları gerekiyor.

Finans piyasalarında olumlu gelişmeler

Dünya genelinde hisse senetleri piyasalarına bakıldığında, son üç yıldan beri arka arkaya düşüş yaşayan piyasaların güçlü bir hareketlilik içine girdiği görülüyor. Bu hareketliliğin en önemli sonucu ise piyasalardaki aşırı oynaklığın bir derece azalması. Birçok gelişmekte olan ülkede, belirsizliğin eskiye göre azalmasının, aşırı oynaklığı giden en önemli unsurlardan biri olduğu belirtiliyor. Ortaya çıkan bu sonuçlar değerlendirildiğinde, 2003 yılı ve 2004'ün başlarının, gelişmekte olan piyasalar açısından oldukça verimli olduğu ortaya çıkıyor.

Bu dönem içinde yaşanan önemli bir diğer gelişme ise, net ve brüt bono veya tahvil ihracatlarının uzun zamandan beri ilk defa güçlü bir noktaya kavuşmuş olması. Birçok yatırımcının yatırım yapma konusundaki istekliliği ve düşük maliyette fonlama avantajları nedeniyle, bu ihracatlara olan talep oldukça

yüksek seviyede gerçekleşiyor. 2004 yılı içinde bono ihracatının tarihi seviyeye çıkacağı da beklentiler arasında.

2003 yılında, gelişmekte olan piyasalar için, ABD'nin hazine kağıtlarının faizleri oldukça önemli bir göstergiydi. Fed'in izlediği faiz politikası, gelişmekte olan ülkelerin, özellikle Brezilya, Türkiye gibi devletlerin çıkarmış olduğu eurobond'ların değerlendirilmesinde en önemli rolü oynadı. Dünya ekonomisinde itici güce sahip olan Amerika'nın 2002 yılından beri durgunluğa girmesi, gelişmekte olan ülkelerin kağıtlarına olan ilginin artmasına neden olurken, bu kağıtların spread'leri hem kağıt sahibi ülkenin riskinden, hem de ABD'nin faiz politikasından etkilenildi.

Öte yandan bonolar reel olarak değerlendirildiğinde, ABD, Euro Alanı ve İngiltere'de enflasyondan arındırılmış bono getirilerinin düşmüş olduğu görülüyor. Bu düşüşün temel nedeni olarak, gelişmiş ülkelerdeki faizlerin düşük seviyesi ve yatırımcıların alternatif yatırım araçlarına yönelmeleri öne çıkıyor. Reel getirilerin düşmüş olmasının yanı sıra, piyasanın enflasyon beklentileri de 2003 yılı sonu ve 2004 başı itibarıyla artmış durumda. ABD ve Euro Alanı'nda, 2003 yılı boyunca on yıllık bonolardaki enflasyon beklentilerinin, gerçekleşen enflasyon rakamlarının altında kalmasıyla birlikte piyasadaki enflasyon beklentilerinde önemli bir düşüş gerçekleşti. Bununla birlikte 2003 yılı Ekim ayında, enflasyonda yaşanan artışla birlikte, piyasaların enflasyon beklentilerinin şu anda daha yüksek olduğu gözleniyor. Aslında bu durumun temel nedeni olarak, gerek Japonya'nın durgunluktan çıkması, gerekse ABD'deki iyileşmelerin beklenenden daha iyi gerçekleşmesi görülebilir.

Uluslar arası piyasalar, dolardaki değer kaybını çok yakından takip ediyor. Doların birçok nedenden dolayı karşı karşıya kaldığı aşırma, piyasaları baskı altında tutuyor. Düşük değerli dolar, ABD açısından çok yüksek miktardaki dış ticaret açığının kapatılması için önemli bir araç konumunda. Her ne kadar dolardaki düşüşün, piyasaların yukarı veya aşağı yönde hareket etmesiyle ilgili olduğu pek düşünülmesine de yüksek miktarda dolar rezervi olan otoritelerin, dolar faizlerinin düşüklüğü nedeniyle rezervlerinde yaşayacakları kayıp, piyasaları tedirgin ediyor.

Diğer yandan dolar talebindeki düşüş, on yıllık tahvillere olumlu etki yaparak, tahvil piyasasının canlanmasına neden oldu. Fakat

diğer belli başlı para birimleri karşısında dolardaki değer kaybı istikrarlı bir şekilde sürerken, piyasa oyuncularının keskin hareketlerden kaçınmaları gerekiyor. Para piyasalarında oluşan bu aşırı hareketlilik nedeniyle, G7 ülkeleri Şubat ayında yaptıkları toplantıda, bu hareketliliğin azaltılması yönünde karar almışlardı. Buna rağmen dolardaki aşağı yönlü hareketlilik ve volatilité devam ediyor.

Piyasaların yönünü göstermesi açısından oldukça önemli bir gösterge olan dövizde dayalı opsiyon sözleşmelerine bakıldığında, kontratların fiyatlarında güçlü bir eğilim bulunmadığı görülüyor. Ayrıca birçok piyasa göstergesi incelendiğinde, dövizlerin gelecek dönemdeki hareketleri için iyimserliğin yanı sıra küçük bir ihtimalle anormal hareketlerin oluşma ihtimali de bulunuyor. Bu durum piyasalarda kısmi spekülasyonlara neden olurken özellikle Asya paralarında ciddi bir değerlendirme sağlıyor. Japon Yeni'nin dolar karşısında değerlendirilmesine izin vermeyen Japonya Merkez Bankası, 2003 yılı içinde ve 2004 yılı başında Yen'i düşük tutmak için çok yüklü miktarlarda alımlar gerçekleştirdi. Bu durum, Japonya Merkez Bankası'nın rezervlerinde ciddi bir büyümeye neden oldu.

Japonya'daki döviz rezervi, Mart ayı sonu itibarıyla 826,5 trilyon dolarla rekor düzeye çıktı. Aslında bu müdahalelerin temelinde, rezervlerinde ABD'nin kamu kağıtlarını tutmuş olan bankaların, bu kağıtlarının değer kaybına izin vermek istememesi yatıyor. Bu müdahaleler aynı zamanda ABD'ye girmiş olan portföy akımlarının, bir anlamda desteklenmesine yardımcı oluyor.

Piyasaların beklemediği bir gelişme de; doların G3 ülkelerinin paralarına karşı düzensiz bir şekilde değişmesi. Buna göre Asya merkez bankaları, aşırı değerlendirilmesinde müdahaleden çekilmeyeceklerini açıkça söyleseler de yapılmış olan yüksek seviyedeki müdahaleler sorgulandığında, esas itibarıyla bu müdahalelerin piyasa üzerinde uzun dönemde etkisinin olmadığı görülüyor. Gününbirlik müdahaleler sadece o günkü kura belli bir direnç kazandırmakla birlikte, uzun vadede güçlü bir direnç sağlamıyor. Diğer yandan, piyasalardaki volatilitenin bu kadar hızlı artmasıyla birlikte, Euro'nun ve Yen'in dolar karşısındaki tutumlarına yakından bakıldığında, her iki para biriminin de birbirine çok yakın bir trend izlediği görülüyor. Bu durumda, ABD'nin benimsediği olduğu mali politikalar oldukça önem kazanıyor.

Değişen makro ekonomik şartlar, bankaların stratejilerini de değiştirdi

Bankalar kredi vermeye odaklandı

Türkiye son bir yılda gösterdiği performans ile yeni bir sürece girdiğini gösterdi. Değişen makro ekonomik şartlar; Türk bankacılığında kar etmenin zorlaşacağına, bu yüzden maliyet azaltıcı tedbirler başta olmak üzere, çeşitli stratejiler uygulanabileceğine işaret ediyor.

Türkiye ekonomisi, 2003 yılında yakaladığı değişim dinamiğini, bu yıl da devam ettirecek önemli gelişmelere imza attı. Ekonominin en önemli unsurlarından biri olan bankacılık sistemi, değişimi kendi içsel dinamiklerine göre yorumladı. Bu dönemde yaşanan değişim belki de, sektörün çok uzun zaman önce yapması gereken değişimdi. Geçmiş yıllarda bankacılık sektörü, reel sektöre kaynak aktarmak yerine, devletin iç borçlanma kağıtlarını alarak devleti finanse eden bir sektör haline bürünmüştü. Bu trendin uzun yıllar boyunca devam etmesiyle birlikte, sektör gerek yapısal gerekse operasyonel açıdan sağlam öğeleri içinde barındıramadı. Sektörde güçlü unsurların bulunmaması, kırılmalı bir yapıya neden olurken, ekonomik performans da bu durumu tetikledi.

Türk bankacılık sistemi, esas itibarıyla global trendleri yakından izlemesine rağmen uygulama şansını bir türlü bulamadı. Bu şansın yakalanamayışında, gerek ekonomik ortamın gerekse sektörün içsel özellikleri etkili oldu. Rekabetin tam olarak yerleşmemesi, sınırlı imkanlarda tasarrufun sektöre girmesi ve ülke ekonomisinin krizistikrar-kriz döngüsünden bir türlü kurtulamaması nedeniyle, arzu edilen gelişim yakalanamadı. Bankacılık sisteminin yapısal sorunlarının yanı sıra, ülke ekonomisinin gereğinden fazla serbestleşmesi de sistemin yapısal sorunlarının daha karmaşık hale gelmesinde etkili oldu.

Asli göreve dönüş

Bugünlerde önemli bir değişim içinde bulunan sektör, asıl görevine doğru dönüş yapıyor. Bu dönüşü, 2000 ve 2001 krizleri ile bu krizlerden çıkarılan derslerin sağladığını söylemek yanlış olmaz. Nitekim sistem geçmişteki alışkanlıklarını yavaş yavaş terk ederken, sektör de bir dinamizm içine girdi. Aslında Türkiye ekonomisi 1980 sonrası seçmiş olduğu dışa açık ekonomik modellerle birlikte birçok krizi tecrübe etmişti. Ancak son kriz, 80 sonrası dönemin en yıkıcı etkiye sahip kriziydi. Bu krizin yanı sıra uygulamaya koyulan yasal düzenlemeler de sistemin değişim içine girmesine etki eden bir diğer önemli faktör oldu.

Kriz sonrası, dünyada birçok otorite tarafından da takdir edilen BDDK'nın operasyon hızı, sistemin değişimine etki eden önemli bir faktördü. Bütün etkilerin yanı sıra sektörü değişime zorlayan en önemli etki ise makro göstergelerde yaşanan hızlı iyileşmeydi. Türkiye ekonomisi yıllardan beri kronik yüksek enflasyon ile birlikte yaşamaya alışmış ve bu ortamın vermiş olduğu yüksek faiz kazancıyla birlikte, bankacılık sistemi bir türlü etkin bir şekilde ekonomik büyümeyi desteklemediği. Ekonomik büyüme içinde önemli bir rolü olan bankacılık sistemi bu rolünden uzak kalınca, sektörün güçlü bir yapıya kavuşması bir türlü mümkün olmadı.

Farklı ekonomik ortam

"Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı"nın sonuna yaklaştığımız şu günlerde, uluslar arası çevreler tarafından Türkiye'nin ekonomik performansından övgüyle bahsediliyor. Ekonomideki bu güçlü performansın arkasında birçok unsur bulunuyor. Öncelikli olarak uzun yıllardan beri siyasi istikrarın tam olarak sağlanamaması nedeniyle, ekonomik problemlerin üzerine bir türlü tam bir siyasi irade ile gidilemedi. Siyasi irade eksikliğinin yanı sıra, ekonomik birimler arasındaki uyumsuzluk da Türkiye'nin ekonomik performansını önemli ölçüde etkiledi.

Türkiye ekonomisi, 2002 yılı sonuna doğru makro ekonomik göstergelerde önemli bir trend değişikliği yaşadı. Geçmiş yıllardaki olumsuz makro ekonomik verilerin aksine, bu dönemde trend önemli bir değişim yaşayarak yönünü pozitif çevirdi.

Ekonomide yaşanan güçlü iyileşmenin önemli etkileri enflasyon verilerinde de görüldü. Birçok sorunun temel kaynağı olarak görülen enflasyon, geçmiş verilere göre oldukça önemli ölçüde geriledi. 2002 yılı sonu itibarıyla yüzde 25 olan TÜFE, 2003 yılı sonunda 18,4'e düşerken, 2004 yılının Temmuz ayında yüzde 8,6'ya indi.

Enflasyon verilerinde gelinen nokta, Türkiye ekonomisinin son yirmi beş yıllık tarihi içinde önemli bir başarı hikayesi olabilecek bir özelliğe sahip olduğu halde, halen yapılması gereken birçok şey bulunuyor. Fiyat istikrarı, ekonomideki oyuncuların karar verme süreçlerini baştan etkileyen unsur olduğu için, fiyat istikrarı riskinin ihmal edilebilir bir düzeye çekilmesi oldukça önemli. Ancak şu anda Türkiye ekonomisinin fiyat istikrarını sağlamaya çalıştığı göz önüne alındığında, bu istikrarın sağlanması ve daha da önemlisi korunması için çaba gösterilmesi gerekiyor. Dolayısıyla düşüş süreci içinde kararlılıkla uygulanan mali disiplin ve enflasyona odaklı politikaların devam ettirilmesi oldukça önemli hale geliyor.

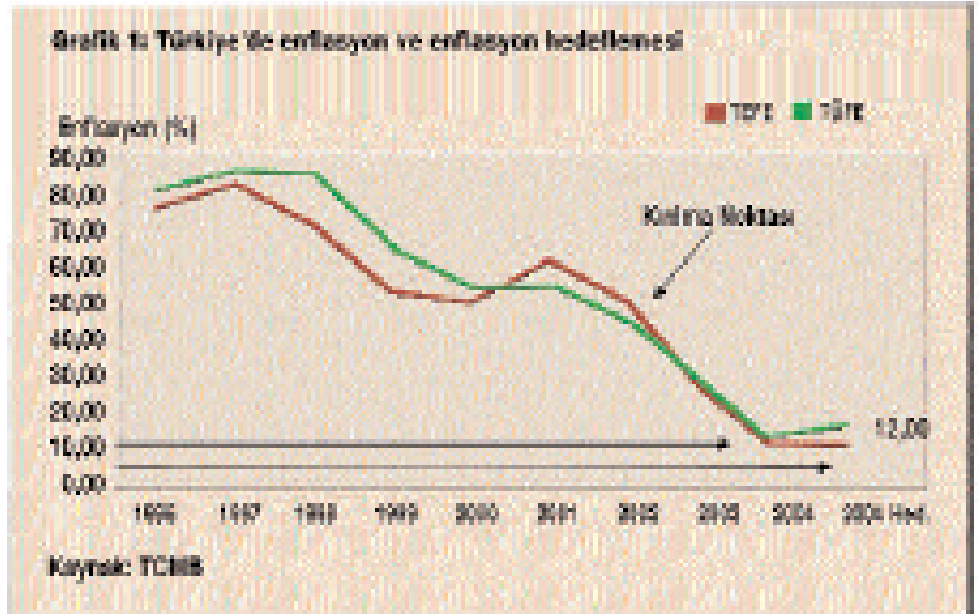
2003 yılı içinde dışsal etkileri arkasına alarak düşüşe geçen enflasyon rakamları, bu desteği 2004 yılının ilk aylarında da gördü. Ancak özellikle ABD ekonomisinde gözlenen toparlanma eğilimleri, Fed'in faiz artırım için uygun ortam arayışlarının belirginlik kazanması ve petrol fiyatlarındaki öngörülerin üstünde artış, enflasyon verilerinde düşüş trendini görece olarak etkiledi.

Bu gelişmelere rağmen enflasyona odaklı

Tablo 1: Büyüme hızları

	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler	Genel
1997	-2,2	10,2	5,0	9,0	8,3
1998	9,6	1,8	0,3	7,9	3,9
1999	-5,6	-5,1	-12,5	-8,3	-6,1
2000	3,8	6,2	4,9	-2,0	6,3
2001	-6,0	-7,4	-5,8	-6,1	-9,5
2002	7,5	9,1	-6,3	7,4	7,8
2003	2,4	7,8	-9,0	6,5	5,9
2004 (Q1)	-7,5	10,3	2,9	11,4	12,4
2004 (Q2)	3,4	14,9	0,2	13,9	14,4

Kaynak:TCMB

Merkez Bankası politikası ve sıkı mali disiplin sonucunda, yıl sonu enflasyon hedefinin tutacağı tahmin ediliyor. Enflasyon hedefine ulaşılmasının oldukça önemli pozitif etkisinin bulunmasının yanı sıra, ekonomideki beklentilerin de bu hedefin gerçekleşmesinde önemli bir yeri bulunuyor. Şimdiye kadar enflasyon beklentilerinde olumsuz bir görünüm yer almadı, ancak ekonominin halen kırılgan olduğu göz önüne alındığında, ekonomideki beklentilerin değişmesi dinamo etkisi yaratacağından, birçok makro ekonomik göstergenin yönünü terse çevirebilir.

Yüksek büyüme rakamları

Türkiye ekonomisinin yaşadığı aşağı yönlü enflasyon trendinin getirdiği diğer bir başarı ise ekonomide yakalanan yüksek büyüme rakamları. İktisat literatürü açısından da oldukça önemli olan bu başarının devamlılığının sağlanması, ekonomik hayat

inde bulunan herkes için oldukça önemli özelliğe sahip.

Türkiye, yıllardan beri gerekli reformları yerine getirememesi ve ekonomisinde var olan açıkları bir türlü kapatamaması nedeniyle, ekonomik büyümede bir türlü istikrarlı rakamlara kavuşamadı. Ülke kriz-istikrar-kriz üçgeni içinde hareket ederken, bu üçgende ekonomik sorunlar daha kalıcı hale geldi. Ancak Türkiye ekonomisinin 2000 ve 2001 yılları arasında yaşadığı kriz sonrasında hazırlanan programdan bu yana ekonomi yüksek tempolu bir büyüme sürecine girdi.

2002 yılından beri yüzde 5-6 gibi yüksek bir oran ile büyüyen Türkiye ekonomisi, bu güçlü büyümeyi düşen enflasyonist ortamda gerçekleştirdi. 2003 yılında yüzde 5,9 büyüyen GSMH, 2004 yılında hedeflenen yüzde 5'lik büyümeyi üçüncü çeyrekte gerçekleştiren yüzde 12,4'lük büyümeyle çoktan aşmış durumda. Ancak ekonomi büyü-

Tablo 2: Banka ve şube sayısı

	Aralık 2002		Aralık 2003		Eylül 2004	
	Banka	Şube	Banka	Şube	Banka	Şube
Ticaret bankaları	40	6.087	36	5.949	35	5985
Kamu bankaları	3	2.019	3	1.971	3	1.955
Özel bankalar	20	3.659	18	3.594	18	3.695
Fondaki bankalar	2	203	2	175	2	174
Yabancı bankalar	15	206	13	209	12	208
Mevduat kabul etm. bankalar	14	19	14	17	14	19
Toplam	54	6.106	50	5.966	49	6.014

Kaynak: BDDK

Tablo 3: Çalışan sayısı

	Aralık 2001	Aralık 2002	Aralık 2003	Haziran 2004
Ticaret bankaları	132.274	118.329	118.607	120.983
Kamu bankaları	56.108	40.158	37.994	37.244
Özel bankalar	64.380	66.869	70.614	73.782
Fondaki bankalar	6.391	5.886	4.518	4.277
Yabancı bankalar	5.395	5.416	5.481	5.680
Mevduat kabul etm. bankalar	5.221	4.942	4.642	4.667
Toplam	137.495	123.271	123.249	125.650

Kaynak: BDDK

Öte yandan büyümenin alt kalemlerine bakıldığında, istikrarlı bir büyüme trendi yakalayan sektörün olmadığı görülüyor. 2000 ve 2001 sonrası ekonomide yaşanan sert küçülmeye birlikte ciddi bir darbe alan sektörler, aradan üç yıl geçtiği halde, yeni yeni toparlanma eğilimine girdiler. Kriz sonrası dönemde ortalama yüzde 9'a varan büyümeyle sanayi sektörü, sektörler içinde en güçlü büyüme oranına sahip. Sanayi sektörünü hizmet sektörü takip ederken, tarım ve inşaat sektörü halen kriz öncesi döneminin etkilerini tam olarak üstlerinden atabilmiş değiller.

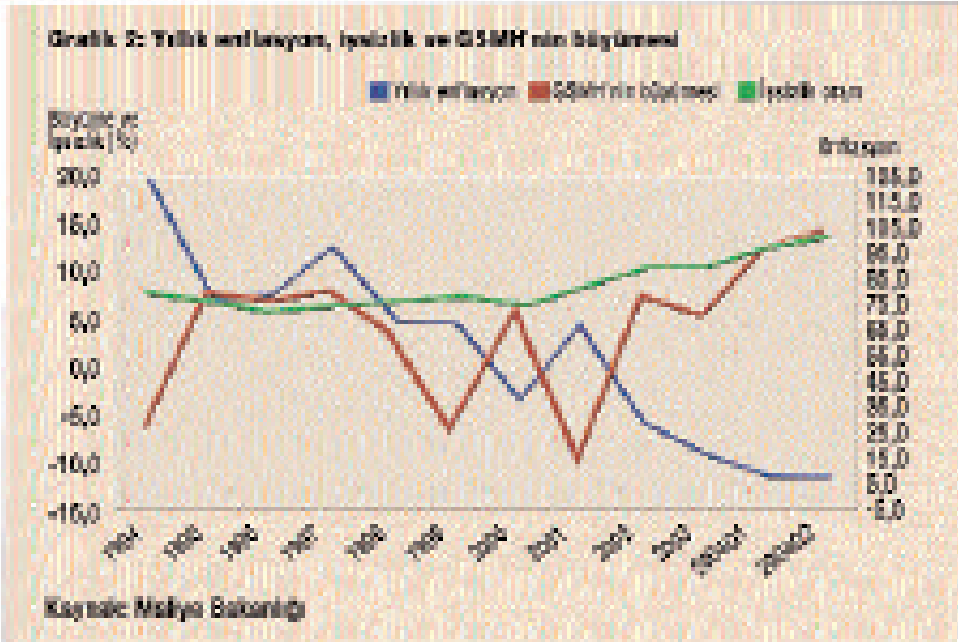
Sanayi sektöründe yaşanan güçlü büyüme, ekonomik verilere yansımış görünüyor. Devlet İstatistik Enstitüsü'nün hazırladığı Sanayi Üretim Endeksi verilerine göre, sektördeki büyüme bugünlerde oldukça hızlı bir tempoyla artıyor. 2003 yılının ilk çeyreğinde 102 olarak gerçekleşen endeks, 2004 yılının ilk çeyreğinde yaklaşık 11 puan artarak 113'e ulaştı. Sanayi üretimindeki artışın yanı sıra diğer bir olumlu makro ekonomik gelişme ise kapasite kullanım oranlarının geldiği seviye. Kriz sırasında yüzde 70'ler civarında olan oran, 2004 yılının ilk çeyreğinde yüzde 80'leri geçti.

Değişen şartlar ve bankacılık sistemi

Ekonomik ortamda yaşanan güçlü değişim, bankacılık sistemini de yakından ilgilendiriyor. Geçmişe göre oldukça farklı durumlarla karşılaşan sektör, bu yeni ortam için strateji belirlemeye çalışıyor. Özellikle kriz sonrasında yaşanan güçlü kayıp, sektörün birçok uygulamasını yeniden gözden geçirmesine neden oldu. Geçmiş senelerden gelen alışkanlıkların sisteme fayda sağlamak yerine, zarar getirdiğini anlamaya başlayan sektör, artık bankacılık sisteminin rasyonel gerekliliklerini daha fazla ön plana çıkarıyor.

2004 yılına 50 banka ile giren sektörde, yıl içinde faaliyet gösteren banka sayısı 49'a geriledi. Banka sayısının bir eksilmesinin nedeni, yabancı bankalar grubunda bulunan Credit Lyonnais S.A.'nın Türkiye şubesini kapatmasıydı. Diğer taraftan Ocak-Eylül 2004 döneminde sektördeki toplam şube sayısı 48 adet artarak 6 bin 14'e yükseldi. Şube sayısındaki artış, ticaret bankaları grubundaki özel bankalardan kaynaklandı. Diğer yandan şube sayısı kamu bankalarında 16, yabancı bankalar ve fondaki bankalarda 1 azaldı.

Diğer taraftan kriz sırasında önemli azal-

düğü halde istihdam verilerinde iyileşmenin sınırlı düzeyde kalması, akıllarda soru işareti doğuruyor. İstihdam verilerine yakından bakıldığında, 2002'de yüzde 10,3 olan işsizlik rakamlarının 2003 sonunda 0,2 puan artarak, yüzde 10,5'e ulaştığı, artış oranının 2004'te de devam ederek,

üçüncü çeyrek büyüme rakamıyla aynı oran olan yüzde 12,4'e, ulaştığı görülüyor. Büyümenin bulunduğu bir ortamda işsizliğin artış göstermesi ise istihdamsız bir büyümenin ekonominin genel dinamikleri açısından ne kadar sağlıklı olacağı konusunda soru işaretleri meydana getiriyor.

Yıllar	Dönem	Likit Aktifler Toplam	Krediler Toplam	Duran Aktifler Toplam	Diğer Aktifler Toplam	Toplam Aktifler
2004	TL	73.636	53.210	19.246	9.940	170.015
Haziran	YP	40.445	37.907	1.684	2.362	104.827
	Toplam	114.081	91.117	20.930	12.302	274.843
2004	TL	77.454	42.878	19.613	13.227	166.994
Mart	YP	35.708	32.051	1.515	2.196	89.018
	Toplam	113.162	74.929	21.128	15.423	256.012
2003	TL	67.169	37.573	17.616	14.556	151.663
Aralık	YP	39.741	32.417	1.625	2.759	98.086
	Toplam	106.910	69.990	19.242	17.315	249.750
2003	TL	60.007	31.389	16.841	13.899	137.796
Eylül	YP	36.129	30.187	1.562	2.260	87.300
	Toplam	96.136	61.576	18.402	16.159	225.096
2003	TL	58.257	28.602	17.018	11.278	127.532
Haziran	YP	34.411	29.240	1.589	2.222	84.128
	Toplam	92.668	57.842	18.606	13.500	211.661
2003	TL	51.563	25.049	17.085	14.799	123.156
Mart	YP	39.148	34.525	1.792	3.088	97.037
	Toplam	90.712	59.574	18.877	17.887	220.193
2002	TL	46.997	23.924	16.499	14.487	114.076
Aralık	YP	39.115	32.446	1.646	3.204	98.599
	Toplam	86.112	56.370	18.145	17.691	212.675

Kaynak: BDDK

ma gösteren bankacılık sistemindeki çalışan sayısı, 2004 yılının ilk altı ayında yaklaşık olarak 2 bin 500 civarında bir artış gösterdi. Bu artışın temelinde ticaret bankalarının çalışanlarındaki artış yer alırken, kamu bankalarında ve fon bankalarında çalışan sayısı azalmaya devam etti. Sonuç itibarıyla 2001 krizi sırasında 137 bin olan çalışan sayısı, şu anda 125 bin civarında. Bundan sonraki dönemde ise sektörde karlılık daha fazla ön plana çıkacağından, istihdam artışının sınırlı düzeyde kalacağı öngörülmüyor.

Aktif kalitesi iyileşiyor

Türk bankacılık sistemi, genel özellikleri itibarıyla birçok kısıtlama ile yaşamak zorunda. Sistemde finansal varlıklardaki Türk Lirası'nın düşük düzeyde olması nedeniyle, TL cinsinden kullanılabilir kaynaklar azaldı. Bu durum; TL'ye duyulan güvenin azalması, vergi mevzuatındaki değişikliklerin yatırım araçlarının getirilerinin hesaplanmasında yarattığı belirsizlikler, faiz oranı ve kurlardaki dalgalanmalar, kaynakların bir bölümünün mali sistem dışına çıkması gibi nedenlerden kaynaklandı. Bununla birlikte para ikamesindeki

	Aktif Toplam	Yüzde	Krediler	Yüzde
Kamu Bankaları	89.334.619	0,35	14.226.930	0,20
Özel Bankalar	142.621.184	0,56	49.145.539	0,69
TMSF Bankaları	6.824.618	0,03	580.530	0,01
Yabancı Bankalar	7.118.411	0,03	2.918.370	0,04
Mevduat Bankalarının Toplamı	245.898.832	0,96	66.871.369	0,93
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	10.075.269	0,04	4.707.232	0,07
Genel Toplam	255.974.101		71.578.601	

Kaynak: BDDK

artış, vergi avantajı nedeniyle kamu kağıtlarının mevduata göre daha cazip hale gelmesi, yurt dışından kaynak girişinin tercih edilmemesine neden oldu.

Bu sorunların yanı sıra sistemin en temel sorunlarından biri de volatilité. Bu sorunun temelinde, sistemdeki derinliğin yeterince sağlanamaması yatıyor. Sistemin derinlik kazanamamasında, kaynakların mali sistem dışında değerlendirilmesinin etkisi olmakla beraber, aynı zamanda sistemde mevcut olan kaynakların kısa vadeli olması da önemli bir neden. Sistemde, toplam mevduatın vadesi (kırk vadeler tam sayıl-

sa bile) üç ayın altında bulunuyor. Vadeler, TL mevduat için 2,5 ay, yabancı para mevduat için ise 2,6 ay. Repo da dahil edildiğinde, toplam mevduat ve repodan oluşan kaynakların çok daha kısa vadeli olduğu görülmüyor. Mevduatların bu kadar kısa vadeli olması sonucunda, sistemdeki bilançolar da kendilerini kısa vadeli olarak ayarlıyor.

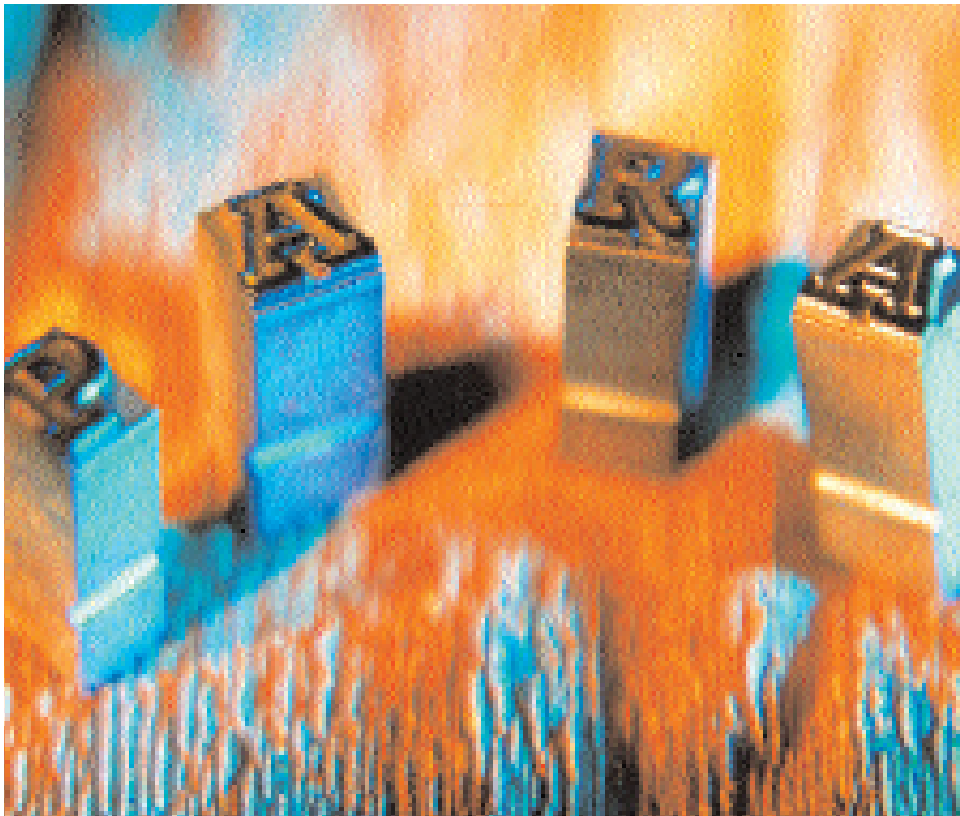
Bankacılık sistemindeki değişimin en önemli göstergesi ise sistemin aktif yapısında gerçekleşti. Enflasyon oranının düşmesiyle birlikte uzun yıllardan beri Devlet İç Borçlanma Senetleri'nden yüksek getiri el-

Tablo 6: Türk bankacılığında aktif kalitesinin durumu

	2004 Haziran	2004 Mart	2003 Aralık	2003 Eylül	2003 Haziran	2003 Mart
Aktif kalitesi						
Toplam krediler / toplam aktifler	33,2	29,3	28,0	27,4	27,3	27,1
Takipteki krediler (net) / toplam krediler	0,9	1,1	1,4	3,3	4,8	5,2
Özel karşılıklar / takipteki krediler	86,6	89,8	88,5	77,5	70,5	67,6
Duran aktifler / toplam aktifler	7,9	8,6	8,1	9,1	10,1	10,0
Yp aktifler / toplam aktifler	38,1	34,8	39,3	38,8	39,7	44,1
Yp pasifler / toplam pasifler	41,4	38,8	43,3	43,2	44,3	48,9
Net bilanço pozisyonu / özkaynaklar	-8,6	-8,8	-2,5	-8,7	-7,5	-7,9
(Net bilanço pozisyonu + net bilanço dışı pozisyon) / özkaynaklar	-6,3	-6,6	0,5	-7,5	-7,0	-0,5

Kaynak: BDDK**Tablo 7: Mevduat türlerine göre dağılım, Haziran 2004**

	Trilyon TL
Tasarruf Mevduatı	57.599
Resmi Kuruluşlar	6.820
Ticari Kuruluşlar	18.815
Bankalar Mevduatı	2.751
Diğer Kuruluşlar	11.788
DTH	0
Kıymetli Madenler Depo	0
Toplam	97.773

Kaynak: BDDK

de eden sistem, bu getiriye sağlayamaz oldu ve kredi faiz ve komisyon gelirlerinin üzerinde daha fazla durur hale geldi. 2003 yılında başlayan enflasyondaki düşüş trendi, bankacılık sisteminin aktif yapısını da yeniden şekillendirdi.

2003 yılının Mart ayında sektörün likit aktiflerinin toplamı 90 katrilyon 712 trilyon iken, 2004 yılının Mart ayı verilerine bu rakam 113 katrilyon 162 trilyona ulaştı. Geçmiş yıllardaki artış temposuna baktığımızda, 2002 yılını 86 katrilyon 112 trilyon kapatmış olan sektörün, 2003 yılını 106 katrilyon 910 trilyon ile kapadığını görüyoruz.

Değişen makro ekonomik ortam nedeniyle, aktif yapısı içinde bulunan menkul kıymetler portföyünü krediler kalemine çeviren kurumlar, değişen şartlara hızla uyum sağlamış olacaklar. Bu bağlamda sektördeki krediler kalemi incelendiğinde, düşen enflasyon ortamında kredilerin hızlı bir şekilde arttığı görülüyor. 2002 yılında sektörün toplam vermiş olduğu kredi 56,370 trilyon iken, 2003 yılında bu rakam 69,990 trilyon olarak gerçekleşti, 2004 yılının ilk üç ayında sektör 74,929 trilyon liralık kredi verdi. Bundan sonraki dönemlerde enflasyon rakamlarında beliren kalıcılığın, krediler kaleminin görünümünü yakından etkileyeceği bir gerçek.

Uzun dönemli, güçlü ekonomik büyüme için bankacılık sisteminin kredi mekanizmasının çok iyi çalışması son derece önemli. Özellikle reel sektörün yavaş yavaş kırıktanmaya başladığı bu dönemde bankacılık sisteminin aracılık faaliyetini iyi bir şekilde yerine getirmesi gerekiyor. Kriz dönemi sonrasında bankacılık sisteminin yeniden yapılandırıldığı göz önüne alındığında, reel

sektörün, kendisini bu şema içinde çok iyi konumlandırması gerektiği net bir şekilde ortaya çıkıyor. Diğer taraftan bankacılık sisteminin asli vazifesini yapmasını beklemek doğal bir hareket olsa da, sektörden dengelemlerini kaybetmiş olan bir reel sektörü fonlamaya çalışmasını istemenin de bir o kadar sakıncalı olabileceğine işaret ediliyor.

Öte yandan bankacılık sektöründe aktiflerin gruplar itibariyle dağılımı incelendiğinde ise kamu bankalarının halen sektörde önemli bir güce sahip olduğu görülüyor. Kamu bankalarının toplam aktifi, sektördeki toplam aktifin yüzde 35'ini oluştururken, özel bankalar yüzde 56'sını, TMSF ve yabancı bankalar ise yüzde 6'sını oluşturuyorlar. Ancak aktif içinde bu kadar güçlü hacme sahip olan kamu bankaları, kredilerde aynı güce sahip değiller. Nitekim, sektördeki toplam kredilerin yüzde 20'sine kamu, yüzde 70'ine ise özel bankalar hakim. Mart 2004 itibariyle toplam kredilerin aktif içindeki payı yüzde 29,3'e ulaştı. Bu oran Aralık 2003'te yüzde 28 olarak gerçekleşirken, Eylül 2003 tarihinde yüzde 27,4 olarak ortaya çıkmıştı. Ayrıca kredi mekanizması içinde önemli bir unsur olan takipteki kredilerin toplam krediler içindeki payı, 2004 yılının Mart ayında azalma eğilimine girdi. Buna göre, 2003 yılı Aralık ayında yüzde 1,4 olan takipteki kredilerin toplam krediler içindeki payı, 2004 yılının Mart ayında yüzde 1,1 olarak gerçekleşti. 2003 yılının aynı döneminde bu rakam yüzde 5,2 idi.

Diğer taraftan bilançoda önemli yer tutan kalemlerden biri olan duran aktiflerin bilanço içinde önemli orana sahip olması bilançonun hantallaşmasına neden olurken, bankanın esnekliğini de azaltıcı etki yapıyor. Bankacılık sektöründe geçmiş yıllardan yüksek orana sahip olan toplam aktifler içindeki duran aktiflerin oranı, 2003 yılının ikinci çeyreğinden itibaren azalma eğilimine girdi. Buna göre 2003 yılı Haziran ayında yüzde 10,1 olan bu oran, 2004 yılının aynı döneminde yüzde 7,9 olarak gerçekleşti.

Pasif yapısında gelişmeler

2004 yılında bankacılık sektörünün bilançosunun pasif yapısının, 2003 yılından beri süren değişim sürecinin devam ettiği görülüyor. Özellikle bu dönem içinde yabancı para pasiflerin toplam pasifler içindeki değeri düşerken, aktif pasif uyumu daha güçlü hale geldi. Mart 2004 itibariyle, bir önceki yıla göre toplam mevduat

yüzde 15 oranında artış gösterdi, TL mevduatında ise yüzde 48 oranında artış yaşanırken, yabancı para mevduatın TL karşılığı değerinde yüzde 15 oranında azalış oldu. Bu gelişmeye bağlı olarak toplam pasifler içinde Türk Lirası mevduatının payı 8 puan artarak yüzde 36'ya yükselirken, yabancı para mevduatın payı ise 8 puan azalarak yüzde 28'e geriledi. Türk Lirası mevduatındaki hızlı artışta Ziraat Bankası A.Ş.'de, T. İmar Bankası T.A.Ş. mudileri için açılan toplam 6,6 katrilyon TL düzeyindeki mevduatın etkili olduğu görülüyor. Toplam mevduatın yüzde 64 olan payı ise değişmedi. 31 Mart 2004 tarihindeki satın alma gücü esas alındığında, yabancı para mevduatı 71,8 katrilyon TL (54,8 milyar dolar), Türk Lirası mevduatı ise 92 katrilyon TL (70,2 milyar dolar) düzeyinde seyrediyor.

TL mevduatları içinde en yüksek paya sahip olan tasarruf mevduatlarının toplam mevduat içindeki payı 8 puan artarak yüzde 34, ticari mevduatın ve diğer kuruluşlar mevduatının payları da 2 puan artarak, sırasıyla yüzde 11 ve yüzde 7, resmi kuruluşlar mevduatının payı ise 1 puan artarak yüzde 4 düzeyine yükseldi. Bankalar mevduatının payı yüzde 3 düzeyinde kalırken, döviz tevdiat hesaplarının payının 12 puan azalarak yüzde 42 düzeyine gerilediği görülüyor. Buna neden olarak, döviz ku-

runun orta vadede durgun seyretmesi gösteriliyor.

Toplam kaynakların yüzde 15'ini oluşturan mevduat dışı kaynaklar Mart 2004 itibariyle bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 5 oranında büyüdü. Mevduat dışı kaynaklarda bankalar arası piyasadan sağlanan fonlar gerilerken, repo işlemlerinden sağlanan fonlar artış gösterdi. Ayrıca artan likiditelere bağlı olarak kamu bankalarının piyasalara ve bankalara olan borçlanmalarının azalmasının etkisiyle bankacılık sisteminin para piyasalarına ve bankalara olan borçlarının pasif toplamı içindeki payı düştü.

Öte yandan bir önceki yıla göre Haziran 2004'te sektör öz kaynakları yüzde 18 oranında artarak 35,6 katrilyon TL'ye ulaştı. Kamu bankaları haricinde, ticaret bankaları grubuna dahil bütün banka gruplarının öz kaynaklarında artış yaşanırken, kamu bankalarında yüzde 7 oranında azalarak 7 katrilyon 645 trilyon TL'ye düştü. Bu gelişmeler sonucunda, öz kaynakların toplam aktiflere oranı söz konusu dönem itibariyle yüzde 32,5'ten yüzde 31,2'ye indi.

Mart 2004 itibariyle sektörün net dönem karı 921 trilyon lira (703 milyon dolar) oldu. İlk üç aylık dönemde bankacılık sektörünün aktif karlılığı yüzde 0,4, öz kaynak karlılığı ise yüzde 2,4 oranında gerçekleşti.

Tablo 9: Öz kaynaklar, Haziran 2004

	Trilyon TL
Ticaret bankaları	31.104
Kamu bankaları	7.645
Özel bankalar	22.700
Fondaki bankalar	-943
Yabancı bankalar	1.702
Mevduat kabul etmeyen bankalar	4.497
Toplam	35.602
Kaynak: BDDK	

Tablo 10: Net dönem kar-zararı, (Milyon Dolar)

	Mart 2004	Haziran 2004
Ticaret bankaları	763	529
Kamu bankaları	139	129
Özel bankalar	589	352
Fondaki bankalar	5	-42
Yabancı bankalar	30	42
Mevduat kabul etmeyen bankalar	-60	5
Sektör toplamı	703	1015

Faizsiz bankacılık sistemi, sadece Müslüman ülkelerde değil, bütün dünyada hızla geliyor

Globalleşen dünyanın gelişen sektörü: Faizsiz bankacılık

Bugün 250'yi aşkın kurumun faaliyet gösterdiği sektörde, toplam işlem hacmi 300 milyar dolara ulaşırken, dünyada her yıl belirlenen en iyi 1000 bankanın 89'unu oluşturan faizsiz finans kurumlarının sayısı da her geçen yıl artıyor.

M.Ö. 2113-2081 arasında Hamurabi Kanunları'ndan doğan faizsiz bankacılık, günümüzde 60'tan fazla ülkede faaliyetlerini sürdürüyor. Faizsiz esasa dayalı bu sistem, sadece Müslüman ülkelerde değil, bütün dünyada hızlı bir gelişim gösteriyor. Bugün 250'yi aşkın kurumun faaliyet gösterdiği sektörde, toplam işlem hacmi 300 milyar dolara ulaşırken, dünyada her yıl belirlenen en iyi 1000 bankanın 89'unu oluşturan faizsiz finans kurumlarının sayısı da her geçen yıl artıyor.

Araştırmalar, 2005'e kadar faizsiz bankacılık aktiflerinin 280 milyar dolara ulaşacağını ortaya koyuyor. 2000 yılında bu aktiflerin 190 milyar dolar olduğu düşünüldüğünde, faizsiz bankacılık sisteminin emin adımlarla ilerlediği anlaşılıyor. Özellikle 11 Eylül olaylarından sonra yatırımcıların sermayelerini batıdan çekip, faizsiz bankalara kaydırmaya başlamaları üzerine, bu bankalar hem kar getiren hem de çalışma kurallarına uyan yatırım araçlarını, yeniliklere ve bilinen tekniklere ayak uydurarak geliştirdiler. Bundan sonra sektörün daha hızlı ve sağlıklı bir şekilde büyüebilmesi için, müşteri ilişkileri ve bilişim sistemleri yönetiminin geliştirilmesi, bunun yanı sıra seminer ve konferanslar düzenlenerek pazarlama-markalaşma çalışmalarının öne çıkarılması ve böylece güven unsurunun artırılması büyük önem taşıyor.

Faizsiz finans kurumlarının faaliyet gösterdiği başlıca ülkeler ise şöyle sıralanıyor:

Almanya, Amerika, Arnavutluk, Avustralya, Bahama Adaları, Bahreyn, Bangladeş, Birleşik Arap Emirlikleri (Abu Dabi, Dubai), Brunei, Cezayir, Cibuti, Endonezya, Fas, Filipinler, Filistin, Fransa, Gambiya, Gine, Güney Afrika, Hindistan, Hollanda, Irak, İngiltere, İran, İsviçre, İtalya, Kanada, Katar, Kazakistan, Kuveyt, Kuzey Kıbrıs, Lübnan, Lüksembourg, Malezya, Mısır, Nijerya, Umman, Pakistan, Rusya, Sudan, Suudi Arabistan, Senegal, Sri Lanka, Tunus, Türkiye, Ürdün, Yemen, Özbekistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Uganda, Tacikistan, Somali, Mozambik, Moritanya, Gabon, Çad, Kamerun, Azerbaycan, Afganistan.

Mısır

Finansal sistem ve faizin yasal statüsüne ilişkin Sanhuri tarafından hazırlanan düzenlemelerle birlikte, Mısır'da faiz belli şart ve sınırlamalarla yasal hale getirildi ve faize dayalı bankacılık ortaya çıktı. Bu nedenle her ne kadar sistem içinde önemli bir rol oynasa da, faize dayalı ticari bankacılığa alternatif bir sistem olarak geliştirilen faizsiz bankacılık zorunlu değil.

Mısır'da özel yasalar çerçevesinde kurulan ve 1984 yılından itibaren faaliyete geçen faizsiz bankalar, geleneksel ticari bankalar yasasının kapsamında değil. Faizsiz bankacılık ve finans sisteminin, Mit Ghambir Tasarruf Bankası'nın önerdiği faizsiz bankacılık uygulamasıyla başladığı kabul edilse de aslında Mısır'daki faizsiz bankacılığın tarihçesi otuz yıl öncesine

dayanıyor. Faize yer vermeyen kurumların 1963 yılında hizmet vermeye başladıkları, ancak ticari banka değil, tasarruf ve kredi kuruluşu niteliğini taşıdıkları biliniyor.

1971'de hizmete giren Nasr Sosyal Bankası, faizsiz bir ticari banka olmasına rağmen İslam Kalkınma Bankası'nın kurulmasıyla faizsiz bankacılık hareketlendi ve ilk kurulan banka, özel bir anlaşma ile 1977'de hizmete giren Faisal İslam Bankası oldu. Bu bankanın yüzde 51'i Mısırlılara, yüzde 49'u Suudi Arabılara aitti. Ülkedeki ikinci büyük faizsiz banka ise tamamı Mısırlılara ait olan Uluslararası Yatırım ve Kalkınma İslam Bankası'ydı. İlk yıllarda 4-5 ana bankanın tekelinde olan faizsiz bankacılık hızla büyüdü ve Mısır bankacılık sisteminde kısa zamanda önemli bir yer tutmaya başladı. Örneğin, ülkedeki iki önemli faizsiz bankanın, Mısır'daki bankaların toplam mevduatlarının yüzde 17'sini elinde bulundurduğu belirlendi. Mısır'da faizsiz bankacılık ile birlikte faizsiz yatırım ortaklıkları ve faizsiz yatırım fonları, piyasada atıl bulunan fonları finansal sisteme çekti. Ancak Mısır hükümeti bu kurumların kara para kullandıkları ve yurt dışına para kaçırdıkları iddiasıyla 1986'da bazı yeni düzenlemeler yaptı. Buna göre söz konusu kuruluşlar menkul değerler işletmeleri olarak tanımlandı ve mevduatları da resmi gözetim altında tutulmaya başlandı.

Kuveyt ve diğer Körfez ülkeleri

Mısır'da olduğu gibi Kuveyt'te de faizsiz bankacılık, faiz kullanan bankalarla beraber varlığını sürdürüyor. Zaten Kuveyt'in kullandığı Ticaret Kanunu Mısır yasalarına dayanıyor. Faiz, 1980 Kuveyt Medeni ve Ticaret Kanunu ile yasallaştırılmış durumda.

Kuveyt Ticaret Kanunu'na göre, anlaşmanın tarafları, faiz ve gecikme faiz oranı üzerinde anlaşma hakkına sahipler. Eğer faiz oranı üzerinde anlaşılmamış ise faiz oranı ve gecikme faizi oranı yüzde 7 olarak belirleniyor. Taraflar anlaşma ile temerrüt faiz oranını yüzde 7'nin üzerinde saptayabiliyorlar, ancak bu oran, Kuveyt Merkez Bankası'nın belirlediği oranı geçemiyor.

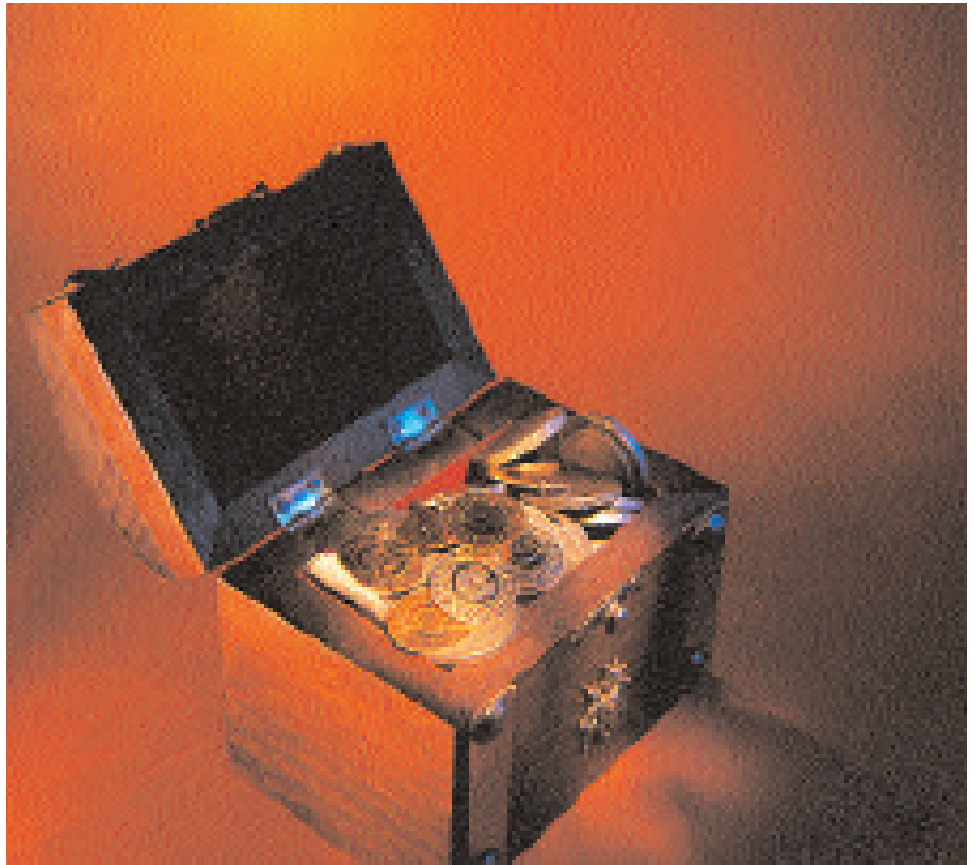
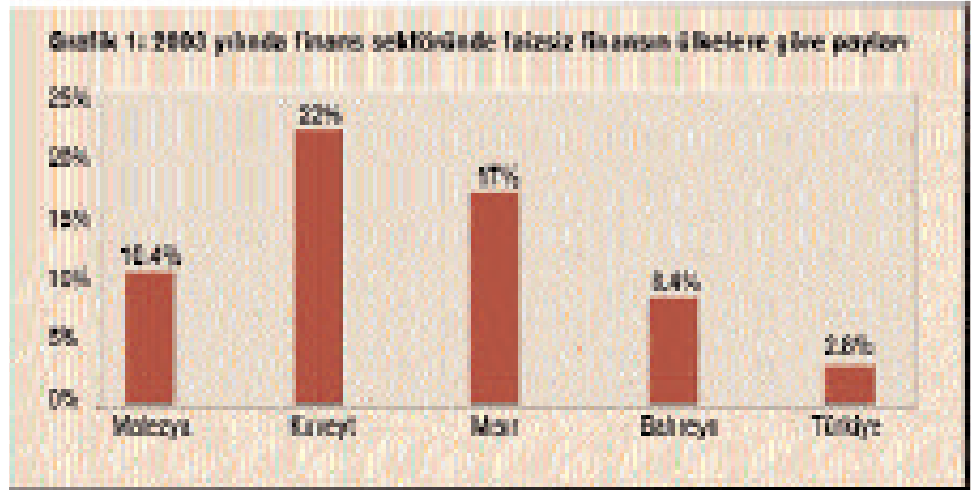
Kuveyt Ticaret Yasası'na göre, temerrüt faizi, ödememe tarihinden itibaren işliyor, mürekkep faiz yasaklanmış durumda ve toplam faiz hiçbir zaman anaparayı geçemiyor. Borçlu, vadesinden önce yapılan ödemeden, faiz için iskonto alma hakkına

sahip bulunmuyor.

Kuveyt Finans Evi, Irak istilasından önce en büyük ve en başarılı faizsiz banka konumundaydı. 1987'de 4 milyar dolarlık varlığı olan bu banka, Mısır'daki Faisal İslam Bankası'ndan daha büyüktü. 15 şubesi olan kurumun mevduatının beşte biri Kuveyt'te idi. Kuveyt Finans Evi 1977'de özel bir hükümet emriyle kurulmuş, ödenmiş sermayesinin yüzde 49'u da hükümet tarafından taahhüt edilmişti. Geleneksel bankacılığın yanı sıra, gelişen faizsiz finansal kurumlar, ül-

kenin finans sisteminde büyük bir rol oynuyorlar.

Birleşik Arap Emirlikleri'nde de faizin yasallığı bazı koşullara bağlı. Ticari olmayan borç üzerinden faiz almak, kanunlara göre suç sayılıyor. Ticari borçlarda ise taraflara, üzerinde anlaşılan bir faiz oranı ve gecikme faizi talep etme hakkı tanınıyor. Eğer üzerinde anlaşılan herhangi bir faiz oranı yoksa, yıllık maksimum yüzde 12'ye kadar pazar faiz oranı uygulanıyor. Uygulanması şart koşulan maksimum bir faiz oranı yok, ancak mahkeme belirli bir ora-

nı aşan miktarı faiz olarak görebiliyor. Aşırı faiz talep edilmesi halinde, mahkeme faiz oranını uygulanabilir pazar seviyesinde sınırlandırabiliyor.

Diğer Körfez ülkelerinin aksine, burada finans sektörü devlet tarafından daha sıkı kontrol altında tutuluyor. Bu nedenle faizsiz bankacılık hızlı bir gelişim gösteremiyor.

Öte yandan, Bahreyn, hızlı bir şekilde büyüyen faizsiz bankacılık ve hizmetler sektörünün önemli oyuncularından biri olarak dikkat çekiyor. Faizsiz kuruluşlar ve faizsiz işlem yapan bankaların yoğunluğundan dolayı "faizsiz bankacılık merkezi" olarak adlandırılan Bahreyn'de 28 faizsiz bankacılık kuruluşu, 16 sigorta şirketi ve bu sektörü destekleyen 5 kurum faaliyet gösteriyor. Bunun yanı sıra faizi yasaklayan herhangi bir kanun bulunmadığı için, Bahreyn, aynı zamanda off-shore bankacılığı konusunda da iddialı bir ülke.

Suudi Arabistan

Suudi Arabistan'da faiz kullanılmıyor. 2002'de faizsiz bankalar arasında toplam

aktifin en büyük payına (yüzde 20'den fazlasına) yani, yaklaşık 136 milyar dolar aktive sahip olan bu ülkede, çok güçlü üç faizsiz finans kurumu faaliyet gösteriyor: Dar Al Mal Al Islami Grup, Dallah Al Baraka ve Al Rajhi Bankacılık. Bu kuruluşlar, birçok ülkede hizmet sunarak faizsiz bankacılık ürün ve hizmetlerini geniş kitlelere ulaştırıyorlar. Suudi Arabistan'da hiçbir faizsiz bankacılık kuruluşu, "banka" olarak varlığını sürdürmediği halde, sadece özel bir durumu bulunan Al Rajhi banka olarak isimlendiriliyor. Dallah Al-Baraka Grubu, faizsiz bankacılığın gelişmesi için gerçekleştirdiği araştırmalarıyla dikkat çekiyor. 40'dan fazla ülkede faaliyet gösteren Al Baraka, dünyanın en önde gelen faizsiz finans kuruluşlarından biri. Dar al-Mal al-Islami Grubu'nun ise 3,5 milyar dolar toplam varlığı olduğu ileri sürülüyor.

İran, Pakistan, Suriye ve Katar

Diğer Müslüman ülkelerin aksine, İran ve Pakistan'daki tüm bankalar faizsiz bankacılık sistemine tabiler. Devrimden sonra bütün bankaların devletleştirildiği ve bankacı-

lık sisteminin faizsiz esaslara dayandırıldığı İran'da, 1981 yılında faizsiz bankacılık sistemine geçildi. Bu ülkedeki bankalar, mevduat hesabı olan müşterilerine; bankacılık hizmetleri için komisyondan muaf tutma ya da bazı ürün ve hizmetlerde öncelik hakkı gibi bazı avantajlar da sağlıyorlar.

Pakistan da faizsiz bankacılığın zorunlu olduğu ülkelerden biri. Ancak İran'ın aksine Pakistan'da belirli bir süreç içinde, faizsiz bankacılığa geçiş yapıldı. 1979'da başlayıp 1985'te sona eren ilk aşamada bankalar hem faizli hem de faizsiz bankacılık işlemleri yaparken, ikinci aşamada tamamen faizsiz sisteme geçildi.

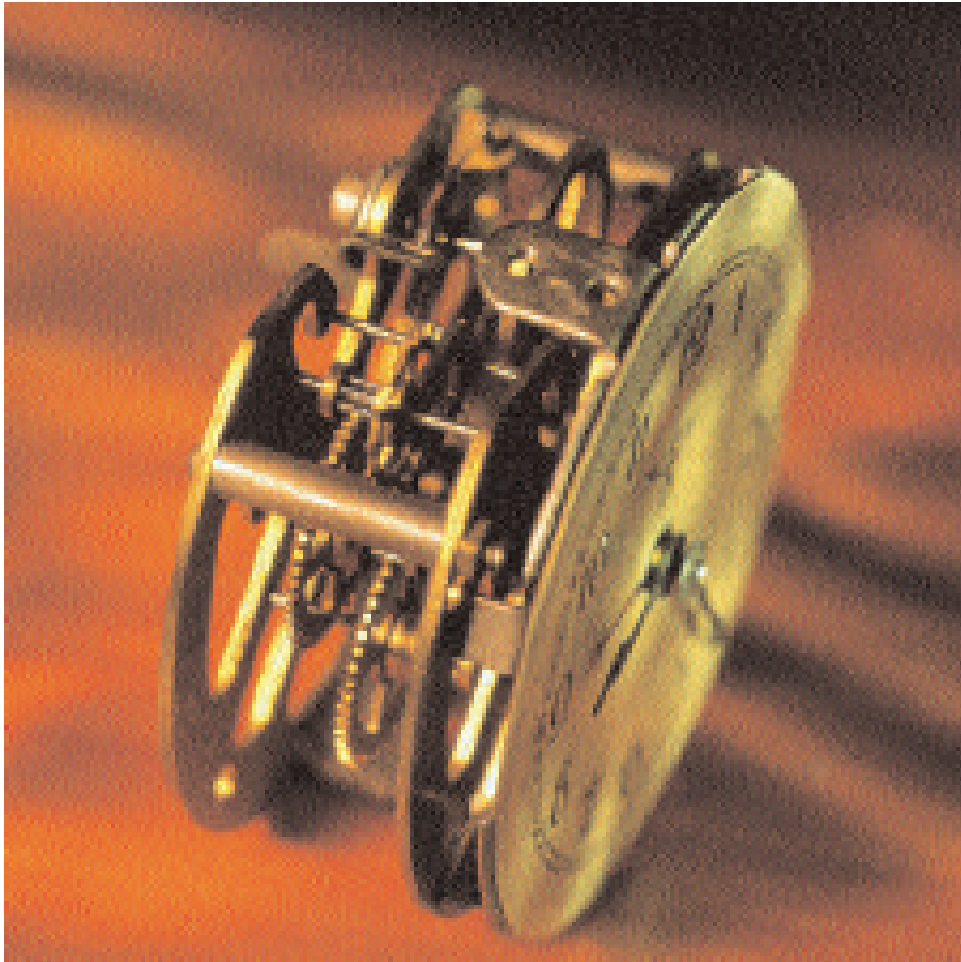
Son dönemde faizsiz tahvilleri yönetecek bir banka arayışına giren Pakistan hükümeti, sonunda Citigroup ve HSBC ile anlaştı. Bundan önce Pakistan hükümetine faizsiz tahvilleri yönetmek için beş banka daha sunum yapmıştı. Bunlar arasında; Deutsche Bank, UBS Noriba Bank-İsviçre'nin UBS A.G. bankasının faizsiz yan kuruluşu, Standard Chartered Bank, ABN Amro ve Dubai Islamic Bank da vardı. Hükümet, faizsiz tahviller için güven sertifikasını -sukuk- kullanacağını ve anlaşmayı bozabilecek karayolları, petrol kuyuları ve havaalanları gibi yerler için geçerli olacak aktifleri belirlediğini açıkladı. Bu arada Pakistan'ın uluslararası borç piyasasına girmesinin, IMF'in üç yıllık kredi programından çıkacağı Aralık ayı ile aynı zamana denk geldiğini de belirtelim.

Suriye'de ise bankacılık sistemi tamamen devletin kontrolü altında. Bankacılıkla ilgili ticari ve ekonomik düzenlemelerin Mısır'dan alındığı Suriye'de, faizsiz bankacılık hayli aktif durumda, faiz oranları ise oldukça düşük değerlerde.

Katar bankacılık sektöründe iki önemli faizsiz bankası baş rol oynuyor: Katar İslam Bankası ve Katar Uluslararası İslam Bankası. 2003 yılında Katar İslam Bankası'nın net karının yüzde 43,7, Katar Uluslararası İslam Bankası'nın ise yüzde 27,3 oranında artış göstermesi, her iki bankanın da konjonktürün yükselmesinden yararlandığını gösteriyor.

Sudan, Ürdün, Malezya

Malezya ve Kuala Lumpur faizsiz bankacılığın en önde gelen merkezi olarak tanınıyor. Faizsiz bankacılık konusunda yirmi yılı aşkın bir deneyime sahip olan Malezya, 2002 yılında faizsiz bankacılık aktifle-

rinin toplamının yüzde 8'ine sahipti. Ayrıca 2003'de faizsiz bankacılık ürünleriyle ilgili önemli oranda bir büyüme de yaşandı. Borç-sermaye piyasasının yaklaşık yüzde 44'ünün faizsiz olduğu belirtiliyor. Geniş bir piyasası bulunan ve yeniliklere açık olan ülkede, faizsiz bankacılık kurumları farklı düzenlemelere tabi tutuluyor ve bankalar, faizsiz bankacılık için teşvik ediliyor. Ayrıca Malezya Merkez Bankası Bank Negara, faizsiz bankacılığı serbestleştirmek, geliştirmek ve Malezya'nın finans alanındaki rekabet gücünü arttırmak için yaptığı planı yürürlüğe koyarak, 2007 yılına kadar tamamlamayı hedefliyor.

Malezya hükümeti Haziran ayında bankacılık sektörünün yüzde 10'unu kapsayan faizsiz bankaların payının 2010'a kadar yüzde 20'lere ulaşmasını amaçlarken, Malezya Merkez Bankası Bank Negara, faizsiz bankacılık sektöründeki bankalar için yeni ifşaat standartları gibi finansal ve yasal alt yapıları geliştirme girişimlerinde bulunuyor. 2005'te yüzde 6'lık bir büyüme öngören Bank Negara, geçtiğimiz günlerde iki Orta Doğu bankasını faizsiz bankacılık lisansı ile ödüllendirdi. Bu lisanslardan biri Suudi Arabistan'ın en büyük bankası Al Rajhi Banking & Investment'a, diğeri ise Katar İslam Bankası, Kuveyt Global Yatırım Evi ve RUSD Investment Bank ortaklığına verildi. Henüz bu bankaların hiçbirinin Malezya'da şubesi yok ama Merkez Bankası'na göre yakın bir zamanda bu da olacak.

Faizsiz bankacılık ürün ve hizmetlerinin sunulduğu bir diğer ülke de Ürdün. Ürdün'ün ilk faizsiz bankası olan Ürdün İslam Bankası, 1978 yılında faaliyete geçtiğinde, faizli bankalarla aynı kurallara tabi tutuldu. O zaman 2 milyon dolar civarında sermayesi olan bankanın bugün 56,5 milyon dolarlık sermayesi bulunuyor. 66 şubesi, 913 bin hesabı ve 1440 çalışanı ile Ürdün İslam Bankası, Ürdün'deki bankalar arasında 4. sırada yer alıyor.

Diğer taraftan Sudan, en fazla faizsiz banka olan ülke unvanını elinde bulunduruyor. 1977'de kurulan ve bu ülkedeki en büyük faizsiz bankalardan olan Faisal İslam Bankası ise Suud kökenli.

ABD ve diğer Batı ülkeleri

Faizsiz bankacılık ürün ve hizmetlerinin gördüğü yoğun ilgi, bu sistemin ABD ve diğer Batı ülkelerinde de yaygınlaşmasını

sağlıyor. Örneğin ABD'de Amerika Finans Evi gibi finans şirketleri birçok eyalette din, ırk farkı gözetmeden, isteyen herkese faizsiz bankacılık ürün ve hizmetlerini sunuyor.

HSBC, Citibank, Kleinwort, Benson, Standart Chartered, United Bank of Kuwait, Saudi International Bank, Midland Montague ve ANZ Grindlays faizsiz işlem sunan batı ve Avrupa bankalarından bazıları. Chase Manhattan Bank, Morgan Stanley, Smith Barney, Morgan Guar-

burg'ta kurulduğunu görüyoruz. Şimdiki adı İslami Finans Evi olan bu kuruluş halen faaliyetlerini sürdürüyor. Bunun yanı sıra Kopenhag'da da uluslar arası bir faizsiz banka hizmet veriyor.

1997'den beri faizsiz bankacılık uygulamalarına yer veren İngiltere ise önümüzdeki günlerde faizsiz bankacılık sisteminin en önemli merkezlerinden biri olmaya hazırlanıyor. Özellikle Lloyds ve HSBC, büyüyen faizsiz finans pazarına girmeye ve faizsiz finans ürünlerini yay-

nity, Republic National Bank, Deutsche Bank, Indo-Sues, Credit Lyonnais, Swiss Bank gibi birçok batılı finans kurumu ise faizsiz bankalara ve yatırım fonlarına yatırım danışmanlığı yapıyor ve faizsiz bankalarla sendikasyon katılımı şeklinde organize oluyorlar.

Faizsiz bankacılık sisteminin Batı dünyasındaki tarihine göz attığımızda, ilk faizsiz bankanın 1978 yılında Lüksem-

maya çalışıyorlar. İngiltere'de faizsiz finansman ile faizli finansman arasında vergilendirmedeki farkın ortadan kaldırılmasıyla, faizsiz finansmanın daha çok bankalar arasında ilgi uyandırmaya başladığı gözleniyor. Bu yılın ilk aylarına kadar henüz tam anlamıyla bir faizsiz bankası bulunmayan İngiltere, İngiliz İslam Bankası'nın kurulmasıyla Avrupa'ya bir ilki daha yaşıyor.

Hedef, 2007'de pastadan yüzde 5 pay alabilmek

Bankacılık sektöründe daha fazla söz sahibi olabilmek için, hem şubeleşme çalışmalarına ağırlık veren hem de yeni finansal ürün ve hizmetler sunan Özel Finans Kurumları'nın hedefi, pastada halen yüzde 3'lerde olan paylarını, 2007 yılında yüzde 5'lere çıkarabilmek.

Türkiye'de kalkınmanın temeli olan tasarrufların ekonomiye ve reel sektöre kanalize edilmesinde önemli rol üstlenen Özel Finans Kurumları, ticari, kalkınma ve yatırım bankaları ile birlikte bankacılık sektöründe üçlü bir sac ayağı oluşturuyorlar. Fonksiyonel olarak bankalarla büyük benzerlik gösterecekler de, Özel Finans Kurumları'nı bankalardan ayıran en önemli husus, fon toplama ve kullanma yöntemlerindeki farklılık. Hem fon toplarken hem de kullanırken faiz yerine "kar ve zarar ortaklığı" esasına göre faaliyet gösteren Özel Finans Kurumları, mali sektörde bankaların rakibi veya alternatif olarak değil de onları tamamlayan, sektöre derinlik ve çeşitlilik kazandıran kuruluşlar olarak çalışmalarını sürdürüyorlar.

Özel Finans Kurumları'nın yasal çerçevesi

Türkiye'de faizsiz esasa göre çalışan Özel Finans Kurumları'nın yasal çerçevesi, 15 Aralık 1983 tarih ve 83/7506 sayılı Kararname ile çizildi. Resmi Gazete'nin 19 Aralık 1983 tarih ve 18256 sayılı Mükerrer sayısında yayımlanarak yürürlüğe giren bu kararname, Türkiye'de faizsiz esasa göre çalışan Özel Finans Kurumları'nın yasal dayanağını oluşturuyor.

Söz konusu kararname uyarınca, ÖFK'lara ilişkin düzenleme ve denetleme yetkisi, T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı (o dönemdeki adıyla Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı) ile T.C. Merkez Ban-

kası'na verildi ve her iki yasal otorite de bu süreçte düzenleme ve denetim yetkilerini kullandılar. Hazine Müsteşarlığı ve T.C. Merkez Bankası çıkarmış oldukları tebliğlerle, Özel Finans Kurumları'nın bugünlere gelmelerinde olumlu fonksiyon icra ettiler.

Mali piyasalarda faaliyet gösteren ve çalışmalarında güven unsuru ön planda olan, ulaştıkları büyüklükler açısından hiç de küçümsenemeyecek boyutlara ulaşan ÖFK'ların Kanun ile değil de bir Kararname ile faaliyetlerini sürdürmeleri her zaman tartışma konusu oldu. Mali piyasalarda faaliyet göstermekte olan bankaların Bankalar Kanunu'na, Finansal Kiralama şirketlerinin Finansal Kiralama Kanunu'na, sigorta şirketlerinin Sigorta Murakabe Kanunu'na tabi olmalarına rağmen, ÖFK'ların, yasal düzenlemeler hiyerarşisinde Kanun Hükmünde Kararname'den sonra gelmekte olan Bakanlar Kurulu Kararı ile faaliyetlerini sürdürüyor olmaları, bu kurumların sahipleri ve çalışanları üzerinde tedirginlik oluşturuyordu.

Bu tedirginlik sonucu, Türk ekonomisinin geleceğinde önemli bir dama taşı olabilecek ÖFK'ların mevcut konumlarını muhafaza edecek şekilde Bankalar Kanunu kapsamı içerisine alınması kararlaştırıldı ve ÖFK'lar 4491 sayılı Kanun ile 4389 sayılı Bankalar Kanunu kapsamına dahil edildiler.

ÖFK'ları hukuki alt yapılarını güçlendirmek amacıyla Bankalar Kanunu kapsamına alan, 17.12.1999 tarih ve 4491

Tablo 1: Türk Özel Finans Kurumları personel ve şube sayıları (2000- Temmuz 2004)

	Şube Sayısı					Personel sayısı				
	2000	2001	2002	2003	Temmuz '04	2000	2001	2002	2003	Temmuz '04
Kuveyt Türk	24	29	35	40	46	501	486	536	647	814
Family Finans	12	12	33	43	48	411	353	474	736	928
Asya Finans	25	25	28	43	54	283	247	647	991	1096
Anadolu Finans	25	27	27	35	45	530	404	407	581	722
Albaraka Türk	22	22	22	27	32	460	445	461	545	655
Toplam	108	115	145	188	225	2.185	1.935	2.525	3.500	4.215

sayılı Bankalar Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun, 19 Aralık 1999 tarih ve 23911 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Söz konusu Kanun'un 20. maddesine ilave edilen 6 no'lu fıkra ile ÖFK'lar mevcut çalışma prensiplerini koruyarak Kanun kapsamına alındı. ÖFK'lara ilişkin 83/7506 sayılı Kararname ve bu Kararname'ye istinaden çıkarılmış olan bütün mevzuat yürürlükten kaldırıldı.

Yeni düzenlemeyle ÖFK'ların fon toplama, fon kullandırma ve diğer bankacılık hizmetlerinde herhangi bir değişiklik meydana gelmedi. Bu kurumlar önceden olduğu gibi, yine cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplayabildiler, ekonomik faaliyetleri ekipman veya emtia temini, kiralanması ve ortak yatırımlar yoluyla finanse edebildiler ve mevcut diğer bankacılık fonksiyonlarını (çek, kambiyo hizmetleri, teminat mektubu gibi) yerine getirdiler.

Bankalar Kanunu'nda değişiklik yapılmasına ilişkin 12.05.2001 tarih ve 4672 sayılı Kanun, 29 Mayıs 2001 tarih ve 24416 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Söz konusu Kanun Özel Finans Kurumları için çok önemli hükümler getirdi.

Yaşanan son ekonomik-mali krizde tasarruf sahibinin psikolojisi, bankalarda olduğu gibi Özel Finans Kurumları'nda toplanan fonlar için de bir güvence sistemine ihtiyaç bulunduğunu gösterdi. Bunu sağlamak amacıyla 4672 sayılı Kanun ile 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 20/6. maddesi yeniden değiştirildi ve Özel Finans Kurumları için devrim sayılabilecek değişiklikler söz konusu oldu. 4672 sayılı yasa ile getirilen değişiklikler şu şekilde sıralanıyor:

- Özel Finans Kurumları Birliği kuruldu.
- Güvence Fonu oluşturuldu.

c) Faaliyet izni kaldırılan ÖFK'ların tasfiyesine ilişkin özel hükümler getirildi.

d) Şahsi sorumluluk müessesesi getirildi.

2003 yılında Özel Finans Kurumları Birliği'nin ÖFK'lar adına, müşterilere sermaye piyasası enstrümanlarını sunmak üzere Sermaye Piyasası Kurulu'na yaptığı başvurunun sonucunda, sermaye piyasasındaki fonlara aracılık etmek üzere, aracı kuruluş satın alma veya aracı kurumlarla acentelik yapma hakkı ÖFK'lara verildi. Böylece ÖFK'lar, bir aracı kurum satın alarak veya bir aracı kurumla acentelik sözleşmesi yaparak, şubelerinde menkul kıymet hizmeti sunabilme hakkına sahip oldular. ÖFK'lar ayrıca bir kısım aktiflerin menkul

kıymetleştirilmesi yoluyla, uzun vadeli kaynak bulma imkanını da sağladılar.

Özel Finans Kurumları'nın faaliyetleri

A) Fon Toplama Faaliyetleri

Özel Finans Kurumları, tasarruf sahiplerinden özel cari hesaplar ve katılma hesapları olmak üzere iki yöntemle fon toplarlar:

- Özel Cari Hesaplar: Türk Lirası ve yabancı para cinsinden nama yazılı olarak "özel cari hesap cüzdanı" karşılığında açılabilen ve istenildiğinde kısmen veya tamamen her an geri çekilebilme özelliği ta-

şayan, karşılığında hesap sahibine anapara dışında kar ve sair nam altında bir bedel ödenmeyen fonların oluşturduğu hesaplardır.

Özel Cari Hesapların Özellikleri: Türk Lirası ve yabancı para üzerinden, nama yazılı özel cari hesap cüzdanı karşılığında açılır. Vadesiz olması nedeniyle istenildiğinde kısmen veya tamamen çekilebilir. Anapara dışında faiz, kar ve sair nam altında bir bedel ödenmez. Bankalarda açılan vadesiz mevduat hesaplarına paralel olarak düzenlenmiş olan özel cari hesapların vadesiz mevduatlarından tek farkı, hesaplara bankalarda cüz'i de olsa faiz ödenirken, Özel Finans Kurumları'nda her ne nam altında olursa olsun bu hesaplara, mevzuat gereği bir bedel ödenmemesidir.

Özel cari hesaplar üzerine çek keşide edilebilir ve ayrıca gerçek kişiler tarafından açılan hesaplar, 4672 sayılı yasa ile Özel Finans Kurumları Birliği bünyesinde kurulan Güvence Fonu kapsamındadır.

b) Katılma Hesapları: Türk Lirası ve yabancı para cinsinden nama yazılı olarak "kar ve zarara katılma hesabı cüzdanı" karşılığında yatırılan fonların, Özel Finans Kurumları'nca kullandırılmasından doğacak kar veya zarara katılma sonucunu veren, karşılığında hesap sahibine önceden belirlenmiş faiz, kar ve sair nam altında bir getiri ödenmeyen ve anaparanın aynen geri ödenmesi garanti edilmeyen fonların oluşturduğu hesaplardır.

Katılma hesaplarının özellikleri: Türk Lirası ve yabancı para üzerinden, nama yazılı kar ve zarara katılma cüzdanı karşılığında açılırlar. Hesap sahibine önceden belirlenmiş faiz, kar ve sair nam altında bir getiri ödenmez. Hesapların işletilmesinden do-

ğan kar ve zarar paylaşılır. Anaparanın geri ödenmesi garanti edilmez. Katılma hesapları vadeli olarak açılır.

Katılma hesapları, bu hesaplardan kullanılan fonlar sonucunda elde edilen kar veya zararın paylaşıldığı, zarar edilmesi durumunda anaparanın dahi geri ödenmesinin garanti edilmediği hesaplardır. Ayrıca gerçek kişiler tarafından açılan hesaplar Güvence Fonu kapsamındadır.

Özel Fon Havuzları: Özel Finans Kurumları'nın, üç aydan kısa vadeli olmamak kaydıyla, vade gruplarına bağlı kalmaksızın, önceden belirlenmiş projelerin finansmanı için ve münhasıran o işe tahsis edilmek üzere müstakil hesaplarda fon toplamak suretiyle özel fon havuzu oluşturabilmeleri imkan dahiline girmiş bulunuyor. Özel fon havuzlarında toplanan katılma hesapları, vadeleri itibariyle ve diğer hesaplardan bağımsız olarak ayrı hesaplarda işletiliyor.

Özel fon havuzu oluşturulması klasik mevduat vadelerinin dışında bir vade ile proje finansmanına olanak sağlaması açısından önemli bir gelişme. Burada önemli olan projenin kendisi. Katılımcılar, başlangıçta vadesi, muhtemel getirisi, tutarı ve teminatları belirlenmiş olan bir projenin finansmanına katkı sağladıklarını biliyorlar.

Bunun haricinde son zamanlarda sıkça konuşulan bir faizsiz finansal enstrüman da "faizsiz bono". Ekonomi geliştikçe somut varlıklardan kağıtlara geçiş söz konusu oluyor. Dünyada örnekleri bulunan ve ciddi bir talebi olan faizsiz bononun veya gelir ortaklığı senedinin ya da diğer bir deyişle, Sukuk İcra'nın (varlığa dayalı tahvil) Türkiye'de de uygulanmasına yönelik olarak Hazine Müsteşarlığı önderliğinde birtakım çalışmalar yapılıyor. Kamunun borçlanma ihtiyacına karşılık olarak faizsiz bononun

ihraç edilmesi, halihazırda Türkiye'de de potansiyel bir taleple bekleniyor. Aynı zamanda kaynak bulmada devlete alternatif bir imkan sunan Sukuk İcra; devletin elinde bulunan otoyolların, köprülerin, binaların, barajların vb. iktisadi varlıkların kira gelirlerine bağlı olarak ihraç edilmesi düşünülen kağıtları temsil ediyor. Sukuk İcra sayesinde, bilhassa 11 Eylül olayından sonra ortada kalan Körfez odaklı büyük meblağlardaki kaynaklardan Türkiye'nin de pay alabileceği belirtiliyor.

Sukuk İcra'nın bir avantajı da ikinci el piyasasının oluşması halinde, ÖFK'lara kısa vadeli fon sağlayacak olması. Bu kağıtların alım-satımında ÖFK'lara aracılık yapabileceği ve ÖFK'lara toplanan bir kısım fonların kısa vadeli olarak bu kağıtlara yatırılacağı belirtiliyor.

B) Fon Kullandırma Faaliyetleri

a) Nakdi Krediler: Özel Finans Kurumları'nın reel sektörü finanse etme usulleri aşağıda yer alıyor:

Kurumsal Finansman Desteği: Mevzuatta değişiklik yapılmak suretiyle, faturalı sistem sona erdirildi. Bilindiği gibi Özel Finans Kurumları'nın fon kullandırma yöntemlerinden biri ve en sık kullanılanı olan Kurumsal Finansman Desteği yöntemi; işletmenin ihtiyaç duyduğu gayrimenkulün, makine ve teçhizatın, ham veya yarı mamul maddenin üçüncü şahıslardan peşin alınıp, söz konusu işletmeye vadeli satılması şeklinde gerçekleştiriliyor. Özel Finans Kurumları ilk faaliyete geçmiş oldukları 1985 yılından itibaren fon kullandırma faaliyetlerini uzunca bir süre faturalı olarak gerçekleştirdiler. Zamanla faturalı sistemin sakıncalı tarafları ortaya çıktı ve kurumlar üstlerine düşen bütün ihtimamı göstermelerine rağmen zararlı çıkmaktan kurtulamadılar. Gerek Katma Değer Vergisi Kanunu'ndan kaynaklanan müteselsil sorumluluk müessesesi gerekse sahte fatura kullanma riski, kurumların faturalı sistemden çıkmak istemelerinin temel nedenlerini oluşturdu. Ayrıca, yasal yükümlülüklerin fon kullandırma işleminin hemen başlangıcında tahakkuk ettirilmesi, bankalardan fon kullanan müşterilerle Özel Finans Kurumları'ndan fon kullanan müşteriler arasında ikincisinin aleyhine bir durum oluşturdu ve bu eşitsizliğin ortadan kaldırılması için, faturalı sis-

Tablo 2: ÖFK bilançosundan seçilmiş kalemler

	Trilyon TL		Değişim (%)
	2002	2003	2002-2003
Toplam Aktifler	3962	5252	33%
Kullandırılan fonlar	2101	3138	49%
Takipteki alacaklar	245	124	-49%
Bankalar	547	530	-3%
Sabit kıymetler	501	722	44%
Toplam pasifler	3962	5252	33%
Toplanan fonlar	3206	4111	%28
Özkaynaklar	400	672	%68
Toplam Bilanço dışı yükümlülükler	799	1579	%98

Kaynak : BDDK ÖFK Analitik Bilançosu

temden çıkmaktan başka bir yol bulunamadı.

Yeni düzenlemede, adı kurumsal finansman desteği olarak değiştirilen söz konusu finansman sistemi yöntemi faturasız olarak gerçekleştirilecek. Faturasız sisteme geçiş, üretim desteği tanımında yapılan değişikliklerle mümkün oldu. Yeni tanıma göre; işletmenin ihtiyaç duyduğu gayrimenkulün, makine ve teçhizatın, ham veya yarı mamul maddenin peşin bedelinin ÖFK tarafından işletme adına satıcıya ödenmesi ve işletmenin vadeli olarak borçlandırılması işlemi, kurumsal finansman desteği yöntemini oluşturuyor. Tanımdan da anlaşılacağı gibi, mala ilişkin fatura, satıcı tarafından alıcıya kesiliyor, Özel Finans Kurumu ise alıcı adına malın bedelini satıcıya ödüyor. Buradaki ticari faaliyette faturadan kaynaklanabilecek problemlerden Özel Finans Kurumu etkilenmiyor. Fakat finansmanını sağladığı işlemin reel olduğunu belgeleyen fatura ya da benzeri belgeleri iyi araştırmaya ve bu belgeleri müşteri dosyasında muhafaza etmeye büyük dikkat göstermesi gerekiyor.

Bireysel Finansman Desteği: Ticari işlemlerin finansmanında kullanılmamak kaydıyla, bireysel ihtiyaçlar için, gerçek kişi alıcıların doğrudan satıcıdan aldıkları mal veya hizmet bedelinin, Özel Finans Kurumu tarafından alıcı adına satıcıya ödenmesi karşılığında, alıcının borçlandırılması işlemi, "bireysel finansman desteği" olarak adlandırılıyor. Bu, gerçek kişilerin konut, araba gibi ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik bir finansman türüdür. Gerçek bir malın bulunması koşuluyla, bankalardaki tüketici finansmanına paralel bir tarzda bireylerin ihtiyaçlarının karşılanması mümkün hale geldi. Ancak buradaki temel nokta, finansmanı gerçekleştirilen işlemin reel olmasını sağlamak açısından, finansman bedelinin finanse edilen malın satıcısına ödenmesi. Ticari işlemlerin finansman metodu olan kurumsal finansman desteği sisteminde olduğu gibi, bireysel finansmanda da kredi bedeli krediyi kullanana nakit olarak verilmiyor, alıcı yani krediyi kullanan tüketici adına satıcıya ödeniyor.

Kar-Zarar Ortaklığı Yatırımı: Fon kullananak olan gerçek ve tüzel kişilerin tüm faaliyetlerinden veya belirli bir faaliyetinden veya belirli bir malın alım-satımından doğacak kar ve zarara katılmak üzere, bir

kişilere fon kullandırılması işlemi, "kar-zarar ortaklığı yatırımı" olarak adlandırılıyor. Kar-zarar ortaklığı yatırım yöntemi ile fon kullandırılabilmesi için Özel Finans Kurumu'nun fon kullandırılacak gerçek ve tüzel kişilerle "Kar-Zarar Ortaklığı Yatırım Sözleşmesi" imzalaması gerekiyor. Bu sözleşme Özel Finans Kurumu ile gerçek ve tüzel kişiler arasındaki hukuki ve mali ilişkileri düzenliyor.

Mal Karşılığı Vesaikin Finansmanı: Dış ticaret ve kambiyo mevzuatı çerçevesinde, Özel Finans Kurumu ile fon kullanan gerçek ve tüzel kişi arasında düzenlenen bir sözleşmeye istinaden, mal karşılığı vesaikin, Özel Finans Kurumu tarafından peşin satın alınması ve vadeli olarak fon kullanan daha yüksek bir fiyattan satılması işlemi. Bu yöntemle gerçekleştirilen finansmanda da bir malı temsil eden vesaik karşılığında kredi kullandırılıyor.

Finansal Kiralama (Leasing): 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu çerçevesinde taşınır ve taşınmaz malların Özel Finans Kurumu tarafından temin edilerek kiraya verilmesi işlemine finansal kiralama adı veriliyor. Özel Finans Kurumları ayrı bir

şirket kurmaksızın, yatırım bankalarında olduğu gibi, finansal kiralama işlemlerini aynı bünye içerisinde yerine getiriyorlar. Finansal kiralama yöntemi ile uzun vadeli fon kullandırıyorlar. Ticari bankaların kısa vadeli kredi kullandırmayı tercih ettikleri dikkate alındığında, Özel Finans Kurumları'nın bu konudaki eksikliği, finansal kiralama şirketleri ve yatırım bankaları ile birlikte giderdikleri görülüyor.

b) Gayrinakdi Krediler: Özel Finans Kurumları nakdi kredilerin yanında müşterilerine gayrinakdi kredi hizmeti de sunuyorlar. Bu hizmetler şöyle sıralanıyor:

- Teminat Mektupları
- Akreditifler
- Aval Kabul Kredileri
- Harici Garantiler

Özel Finans Kurumları tarafından düzenlenen teminat mektupları gerek kamu gerekse özel sektör tarafından geçerli kabul ediliyor. Bu kurumlarca düzenlenen mektupların bazı kamu idareleri tarafından, kendi mevzuatlarında banka teminat mek-

tuplarının geçerli olduğuna dair hükümlerin bulunması gerekçe gösterilerek kabul edilmemesi üzerine, Bankalar Kanunu'nun 20/6. maddesine bu tereddütleri ortadan kaldıracak şekilde bir hüküm kondu. Bu hükmeye göre; Özel Finans Kurumları,
- 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu,

Finans Kurumu olarak kabul ediliyor ve Özel Finans Kurumları tarafından düzenlenen teminat mektupları geçerli oluyor.

Özel Finans Kurumları müşterileri lehine harici garanti vermek, müşterilerinin dış ticaret işlemlerine aracılık etmek ve bu bağlamda akreditif açmak gibi bankacılık hizmetlerini de gerçekleştiriyorlar.

- Kambiyo hizmetleri vermek,
- Kiralık kasa hizmetleri sunmak,
- Sigorta aracılık hizmetleri sunmak,

Sektörün ve Özel Finans Kurumları'nın sorunları

Sektörde ve Özel Finans Kurumları'nda bir büyüme yaşansa da bugün Türk finans sektörünün hacim olarak yeterli büyüklüğe sahip olduğunu söylemek zor. Nitekim Türk bankalarının aktif toplamaları Alman bankaları ile karşılaştırıldığında, bütün bankaların orta büyüklükteki bir Alman bankasına eşit hacimde olduğu görülüyor.

Diğer taraftan gelişmiş ülkelerde bankaların aktif toplamalarının milli gelirlerine oranı yüzde 150 dolayında iken Türkiye'de bu oran yüzde 70 düzeyinde. Bu yetersizliğin en önemli nedeni, yüksek reel faiz verilen iç borçlanma senetlerinin mevduata alternatif oluşturması. Uzun yıllar boyunca etkisini sürdüren ekonomik ve siyasi istikrarsızlık yüzünden tasarrufların sistem dışına kaçması, kayıt dışı ekonominin yaygınlığı ve Türk toplumunun tasarruflarını değerlendirme tercihlerinde finans sektörünü ön sıralarda bulundurmaması da diğer nedenler arasında yer alıyor.

İlk iki sorunun ekonomide sağlanmaya başlayan istikrar ve güvenin pekişmesi ile kısmen çözülebileceği öngörülüyor. Nitekim yıllardır yüzde 20-30'larda dolaşan tahvil ve bonoların reel faizleri son aylarda yüzde 10'lara düşerek, banka mevduat faizlerini yakaladı. Ayrıca yurt içinde evdeki kasalara, yurt dışında da yabancı bankalara giden ürkek tasarruflar yavaş yavaş ekonomiye ve sisteme girmeye başladı. Ancak halkın tasarruflarını değerlendirme tercihinde finans sektörüne öncelik vermesinin sağlanması, uzun ve ısrarlı çabalar gerektiriyor. Türk toplumunun tasarrufunu değerlendirme tercihinde ilk sıraları, altın ve gayrimenkul alıp, mevduat bunlardan sonra geliyor. Ülkenin gelişmesi, halkın refah düzeyinin artması için tasarrufların ekonomiye yönlendirilmesi büyük önem arz ediyor.

Özel Finans Kurumlarının sektördeki durumu

Faizsiz finansal ürün ve hizmet sunma fikri ve teşebbüsü tarih olarak oldukça uzun bir geçmişe sahip. Toplumların sosyo-kültürel yapıları veya özellikleri, faize

- 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu,
- 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu,
- 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu,
- 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun,
- Diğer mevzuatın teminat mektuplarına ilişkin hükümleri,

uygulamasında banka addolunuyor.

Dolayısıyla uygulamada banka teminat mektubu ibaresinin bulunduğu ve yukarıda belirtilen, ayrıca yukarıda belirtilmemekle birlikte teminat mektubuna ilişkin hükümler içeren diğer yasal düzenlemelerde, banka ibaresi aynı zamanda Özel

C) Diğer Bankacılık Hizmetleri

Özel Finans Kurumları, faizin söz konusu olmadığı her türlü bankacılık faaliyetlerini yapıyorlar. Bu faaliyetler şu şekilde sıralanıyor:

- Özel cari hesaplar üzerine keşide edilmek üzere çek karnesi vermek,
- Kredi kartı ihraç etmek,
- ATM kartları ihraç etmek,
- Seyahat çeki vermek,
- Spot döviz alım satımı yapmak,
- Yurt içi ve yurt dışı havale ve transfer işlemleri yapmak,
- Çek ve senet tahsil işlemleri yapmak,
- Fatura tahsilatı yapmak,

yönelik ekonomik argümanlar ve ekonomik ve ticari ilişkilerin bir kısmında bu tür bir finansal ilişkinin gerekli olması, birçok toplumda faizsiz finansal ürün ve hizmet sunan kurumların doğmasının ve gelişmesinin önemli nedenleri arasında gösteriliyor.

Öte yandan, finansal kurumlarda faaliyet gelirlerinin büyük bir kısmı günümüzde de net faiz gelirlerinden oluşmasına rağmen, son yıllarda faiz dışı net gelir düzeyinin gözle görülür bir artış trendi içine girmesi, faizsiz finansal faaliyetlerin sektörde yükselme eğiliminde olduğunu gösteriyor. Uluslar arası finansal sistemde önemli paya sahip bazı finansal kuruluşlar da faizsiz finansal ürün ve hizmet sunan özel departmanlar açarak, dünyanın birçok ülkesinde faaliyette bulunuyorlar. Bu tür kuruluşların gerek ülkemizde gerekse diğer bölge ve ülkelerde ortaya çıkan krizlerden daha az etkilendiği ve faaliyeti sona eren birçok mali kuruluşa nazaran hayatta kalmayı başardıkları görülüyor. Bunun en somut örneği uzak doğu ülkelerinde 1997 yılında patlak veren kriz sırasında görüldü, bu bölgelerde birçok banka krize dayanamayıp kapandığı halde özel finans kuruluşları benzeri kurumlar ayakta kalmayı başardılar.

Özel Finans Kurumları'nın, finansal hizmetler sektörüne dahil edilmesinin en önemli nedenleri arasında; bunların kaynak yetersizliği çeken ekonomiye faizsiz finansal ürün ve hizmetleri yoluyla fon sağlamaları ve bunları verimli ve etkin bir şekilde ekonomiye aktarmaları yer alıyor.

Daha sonra sektördeki gelişmelere bağlı olarak ÖFK'lar da rekabet yapılarını, etkinlik ve verimliliklerini, karlılıklarını yeniden yapılandırma sürecine girdiler.

Faizsiz bankacılık esasına dayalı faaliyette bulunan Özel Finans Kurumları'nın ilki, 21 Ocak 1985 tarihinde hizmete giren Albaraka Türk oldu. Aynı yıl içerisinde Faisal Finans Kurumu, 1989'da Kuveyt Türk Evkaf Kurumu, 1991'de Anadolu Finans Kurumu, 1995'te İhlas Finans Kurumu ve 1996 yılında da Asya Finans Kurumu faizsiz bankacılık ürün ve hizmetlerini sunmaya başladı.

1985 yılında faaliyete başlayan Özel Finans Kurumları, geçen zaman içinde ekonomiye olan katkılarıyla birlikte, bankacılık sektörü içindeki paylarını da artırdılar. 1989 yılında bilanço toplamı açısından bankacılık sektörü içindeki payları yüzde 0,9 olan ÖFK'lar, 2002 yılı sonunda bu

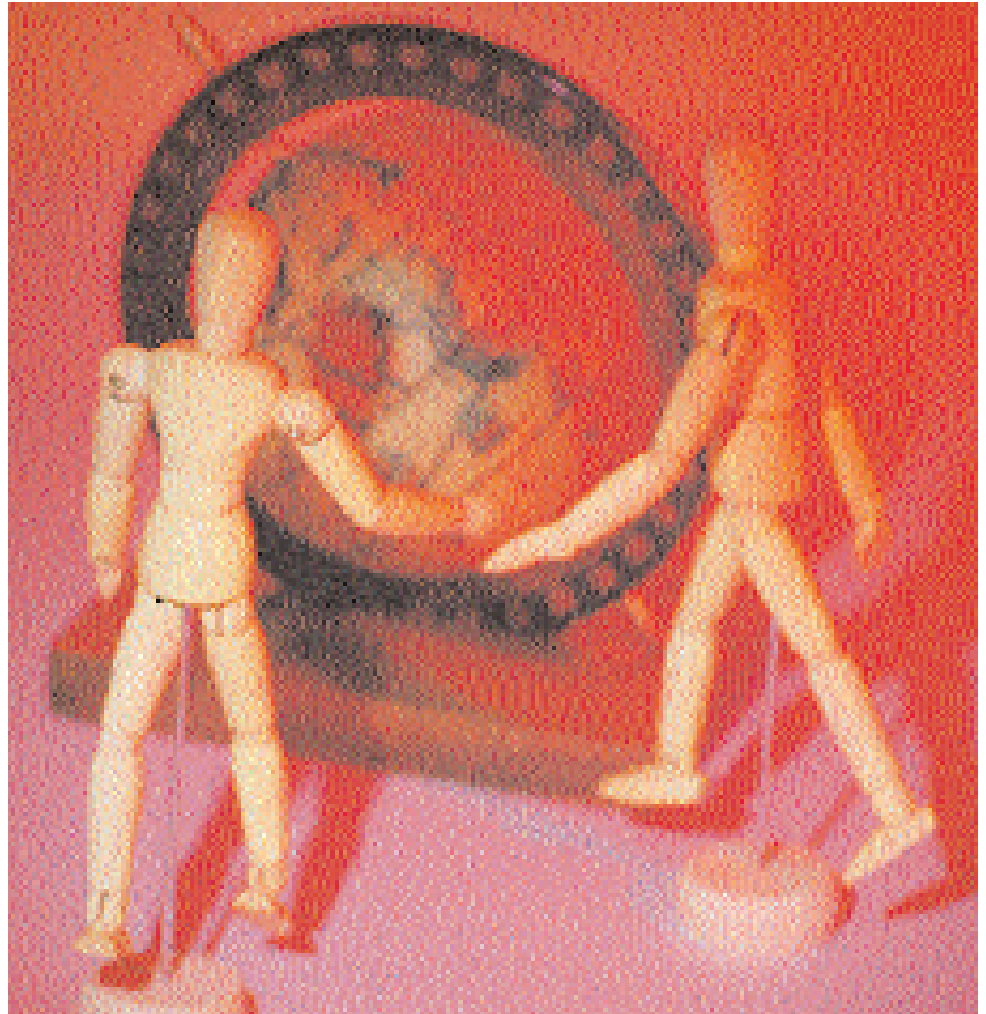
oranı yüzde 1,8'e kadar çıkartmayı başardılar. 2003 yılında ise bankacılık sektöründen aldıkları pay büyük bir artış göstererek yüzde 2,6'ya ulaştı. Önemli aşamalar kaydeden ÖFK'ların, önümüzdeki üç yıl içerisinde hedefi ise bu oranı asgari yüzde 5 düzeyine çıkarmak.

2002 yılında 145 şubesi olan ÖFK'ların şube sayısı 2001 yılında yaşanan krizlerin etkisiyle 100'e düştükten sonra Temmuz 2004 itibarıyla büyük bir yükselişle 225'e çıktı. 2002'de 2 bin 525, 2003'te 3 bin 500 personeli olan ÖFK'ların Temmuz 2004 itibarıyla çalışan sayısı da 4 bin 215'e yükseldi. Ekonominin ve finansal sistemin sağlıklı ve istikrarlı gelişimi ile ÖFK'ların da gelişip büyüyeceği, belli oluyor.

30 Eylül 2003 tarihi itibarıyla 146.358 trilyon lira olarak belirlenen bankaların toplam mevduatının yüzde 52'si TL, yüzde 48'i ise YP hesaplardan oluşuyor. Bu mevduatın krediye dönüşüm oranı ise yüzde 42. Aynı tarih itibarıyla ÖFK'ların topladıkları fon yekunu 3 bin 478 trilyon ve bu tu-

tarın yüzde 24'ü TL, yüzde 76'sı ise YP hesaplardan oluşuyor. Toplanan fonların krediye dönüşüm oranı ise yüzde 77. Özel Finans Kurumları'nın topladıkları fonların daha yüksek oranda krediye dönüşmesi, bu kurumların devlet iç borçlanma senetleri gibi enstrümanlara yatırım yapmamlarından kaynaklanıyor.

Özel Finans Kurumları'nın finans sektörü içindeki payının mevduatta yüzde 3, kredilerde yüzde 5 olduğu görülüyor. Son yapılan piyasa araştırmalarına göre, toplumun yüzde 15'inin faize karşı hassas olduğu ve tasarruflarını değerlendirmek için tercihini faizsiz bankacılıktan yana kullandığı dikkate alınrsa, ÖFK'ların henüz istenen ölçüde kaynak girişi sağlayamadıkları ve kaynaklarını artırma konusunda önemli bir potansiyele sahip oldukları söylenebilir. Nitekim reklamlara verdikleri önem ve şube açma konularında gösterdikleri yoğun çabalar sonucunda, 2003 yılında, 2002'ye kıyasla TL bazında yüzde 28, USD bazında yüzde 51 oranında fon artışı sağlamayı başardılar.

“Bankaların rakibi değil, tamamlayıcısıyız”

Osman Akyüz

Özel Finans Kurumları Birliği Genel Sekreteri

Özel Finans Kurumları hızlı bir atılım içerisindedir. Sık sık yeni şubeler açılıyor ve faizsiz finans kurumlarının hizmetlerine bir yenisi ekleniyor. Özel Finans Kurumları'nın mesleki örgütü olan Özel Finans Kurumları Birliği de yaptığı çalışmalarla hem kurumların sorunlarına çözüm arıyor hem de tanıtım faaliyetlerine katkıda bulunuyor. Özel Finans Kurumları Birliği Genel Sekreteri Osman Akyüz ile yaptığımız röportajda, ÖFK'nın sorunlarından, faizsiz bankacılık alanında yaşanan gelişmelere ve Kredi Kuruluşları Yasa Tasarısı'na kadar birçok konuyu konuştuk.

Değişen makro ekonomik koşullar Türkiye'yi yeni bir dönemle tanıştırdı. Bu doğrultuda Türkiye'de yaşanan gelişmeleri ve bu gelişmelerin Özel Finans Kurumları'na yansımaları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Son iki yıldır Türkiye'de siyasi istikrara paralel olarak ekonomide de olumlu gelişmeler yaşanıyor. Kırılma alanları olmakla birlikte ekonomik hayatın ve genelde makro ekonomik göstergelerin iyiye doğru gittiğini gözlemliyoruz. Enflasyonun yüzde 10'un altına doğru çekilmesi ekonomik programın çok ciddi bir başarısı ve inanıyorum ki, Türkiye son iki yıldır ekonomimizde yaşanan büyümeyi sürdürülebilir hale getirecek. Büyümenin uzun dönemde istikrarlı bir şekilde, makul seviyelerde sürdürülebilir olması gerekiyor. Ekonomi yönetimi ve siyasal irade de bunun için gerekli tedbirleri alma gayreti içerisindedir.

Uluslararası Para Fonu IMF'in Türkiye ile

olan ilişkisini halen devam ettirmekte olduğunu, önümüzdeki dönemde de devam ettireceğini görüyoruz. Bunlar olumlu gelişmeler ama ekonomimizde hala birtakım sorunların olduğunu da göz ardı etmemek lazım. Özellikle borç stoku, dış ticaret ve cari açık konuları üzerinde dikkatle durulması gerekiyor. Bu konularda şimdiye kadar ne yazık ki bir ilerleme kaydedilemedi ama genel olarak bakarsak, ekonomimizde iyiye doğru bir gidişat var. Önümüzdeki süreçte de istikrarlı büyümenin borç stokumuzu aşağı çekeceğini ve yeni istihdam alanları oluşturacağını düşünüyorum.

Hükümet, IMF ile üç yıllık bir program üzerinde mutabakat sağladıklarını, programın içeriğini, detaylarını ve görüşme sürecinde olduklarını açıkladı ve sanıyorum yakın zamanda da bir Stand-by anlaşması imzalanacak. Türkiye, AB'ye giriş için müzakere tarihi alması ile birlikte bu konuda daha somut bir ilerleme sürecine girmiş olacak. Türkiye'nin doğrudan yabancı sermayeyi çekme açısından cazip bir ülke haline gelmesi de kalkınma ve yeni istihdam alanları oluşturulması için çok önemli bir unsur. Sıcak paranın ekonomimiz üzerinde oluşturduğu baskının azaltılması için de doğrudan yabancı sermayenin ülkemizi tercih etmesi büyük önem taşıyor. Çünkü sıcak para kırılmalarına ve dalgalanmalara neden oluyor. Sıcak paranın yüksek getiri talebi var, o talep yerine gelmediği zaman veya en ufak bir istikrarsızlık durumunda hakikaten el yaktığını görüyoruz. Geçmişte bunun örneklerini çok gördük ve bu nedenle Türkiye mutlaka doğrudan

yabancı sermayenin tercih edeceği bir ülke haline getirebilmelidir.

AB'den müzakere tarihi alınması ve yeni bir Stand-by anlaşmasının imzalanması Türkiye'ye somut adımlar atıracak. Son bir yılda bu konuda çok olumlu gelişmeler yaşandığını söylemek mümkün. Son bir yılda, sadece gayri menkul yoluyla bile bir milyar dolar civarında bir kaynak girdi. Bu da yabancıların Türkiye'ye olan ilgisinin arttığını ve istikrarın devam etmesi halinde önümüzdeki dönemde ekonomiye ciddi katkıları olabileceğini gösteriyor. Zaten devlette de bir mali titizliğin olduğunu ve bunun korunduğunu görüyoruz. Kamuda bütçe disiplini, mali disiplin ve biraz daha ötesinde harcama disiplini de daha iyi olacak. Vergi konusunda da bir takım düzenlemelerin yapılması şart. Bu konuda ekonomi yönetiminin programında da yeni düzenlemelerin olduğunu görüyoruz. Tabii tüm bu gelişmeler finans sektörüne de olumlu yansdı. Biz Özel Finans Kurumları olarak bankacılık sektörünü tamamlıyor ve bankalarla birlikte finans sektöründe aktif olarak rol alıyoruz.

Son iki yıldır Özel Finans Kurumları da istikrarlı bir büyüme sürecine girdiler. ÖFK'lar şube ağlarını yaymakla birlikte, fon ve kredilendirme hacminde de reel olarak büyüdüler. Rakamlara bakarsak, Özel Finans Kurumları'nın bugün itibarıyla ticari bankacılık içindeki payının toplanan fonlarda yüzde 3, kullanılan fonlarda yüzde 5 civarında olduğunu görüyoruz. Bu kurumlarda toplanan fonların reel sektöre aktarımı da yüzde 80'ler civarında, bir hayli yüksek. Şube sayımızda da ciddi bir artış var. 2000 yılında 110 olan şube sayımız, bugün 234'e ulaşmış durumda. 2003'te 3 bin 500 personelimiz varken, bugün itibarıyla ÖFK'ların toplam 4 bin 200 çalışanı bulunuyor. Son iki yılda ÖFK'ların topladığı fonların dolar bazında 2002'de yüzde 47, 2003'te yüzde 50, 2004'ün ilk altı ayında ise yüzde 16 büyüdüğü görülüyor.

2001 yılının sonunda 1,3 milyarlık fon hacmine sahip olan ÖFK'lar, bugün 3,6 milyar dolarlık bir fon hacmine ulaştı. Bu süreçte ÖFK'ların öz kaynaklarında da ciddi bir artış yaşandı. Kısaca ekonomideki istikrarın, makro ekonomik göstergelerdeki iyileşmenin, ÖFK'lara daha iyi yansdığını söyleyebiliriz. Özel Finans Kurumları'nda ekonomide yaşanan olumlu gelişmelerin üzerinde bir büyüme oldu. Bu sevindirici bir gelişme, çünkü biz ekonomik faaliyetleri finanse ediyoruz ve ekonominin fi-

nansmanı da paradan geçiyor. Paranız varsa yatırım yapabiliyor, mal üretebiliyor ve işletme sermayesini temin edebiliyorsunuz. Özel Finans Kurumları da sağlam ve istikrarlı bir biçimde reel sektöre finans desteği sağlamaya devam ediyorlar. İleriki dönemde topladığımız fon hacmini daha da artırarak, daha etkin bir şekilde piyasada yer almak istiyoruz.

Türkiye'de son bir senede büyük bir gelişme kaydeden faizsiz bankacılığın, temel işleyiş yapısını ve gerek global arenada gerekse Türkiye'de geldiği noktayı değerlendirir misiniz?

Özel Finans Kurumları, kısa sürede bankalarla birlikte mali sektörün aktif müesseseleri haline geldiler. Bunun sebeplerine bakacak olursak; ÖFK'lar ekonomide yaşanan olumlu gelişmelere paralel olarak iyi bir sinerji meydana getirdiler. Sektörde ciddi bir rekabet yaşandığını, kurumların hızlı ve kaliteli hizmet verme çabası içinde olduklarını, kurumlarda iyi bir tanıtım faaliyeti bulunduğunu söyleyebiliriz. Bu faktörler ÖFK'ları Türkiye'de mali sektörün vazgeçilmez oyuncularına haline getirdi. Hep söylediğimiz bir şey var: "Biz bankaların rakibi değiliz, bankacılık sistemini tamamlayan kurumlardır." Çağdaş bankacılık hizmetlerini müşterilerimize sunma gayretimiz devam ederken, ekonomiye de ek kaynaklar kazandırmayı amaçlıyoruz. ÖFK'lar son iki yıldır bireysel bankacılık hizmetine de ağırlık vermeye başladılar ve orada bir potansiyel yakaladılar. Bugüne kadar daha çok ticareti, taciri, müteşebbisi, KOBİ'leri finanse eden ÖFK'lar; bugün artık kişileri de finanse eder, kişilere de bankacılık hizmeti sunar hale geldiler. Bu gelişmeyi, makro ekonomide yaşanan istikrarın finans kesimine yansması olarak değerlendiriyoruz. Bu çerçevede, makro düzeyde olduğu kadar mikro düzeyde de istikrarlı gelişmenin ve büyümenin devam etmesini istiyoruz.

Halihazırda, ÖFK'ların karşılaştığı en önemli sorunlar nelerdir? Bu sorunların çözümünde Birlik ne tür yaklaşımlar sergiliyor? Kurumlar arasında gerek eşgüdüm gerek rekabeti düzenleme açısından, nasıl bir diyalog var?

Yasal olarak ÖFK'larda çok büyük sorunlar kalmadı. Özel Finans Kurumları bankalarla aynı hukuki statüye kavuştular ve aynı yasal çerçevede faaliyet gösteriyorlar. Geçmişte mevzuata yönelik ve hukuki düzenlemelerde sıkıntılarımız oldu ama bu

sorunları büyük ölçüde aştık. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun çok ciddi katkıları ve düzenlemeleri oldu. Daha önce Özel Finans Kurumları'nın sorunlarına ilişkin bir raporu BDDK'ya ilemiştik. BDDK da bu raporu acil eylem planı çerçevesinde ele aldı ve çeşitli faaliyet alanlarında düzenlemeler yaptı. Kamuoyu tarafından da izlenen bu düzenlemelerle isteklerimizin çoğu karşılanmış oldu. Şu anda herhangi bir eksiklik söz konusu değil ama Türkiye'deki ve dünyadaki gelişmelere paralel olarak yeni düzenleme alanları çıkıyor. O konuda da biz, Özel Finans Kurumları Birliği olarak, BDDK ile yakın iş birliği içindeyiz. Üyelerimizden ve uzmanlarımızdan aldığımız görüşler doğrultusunda düzenlemelere katkıda bulunuyoruz. Hukuki zeminde bir problemimiz yok ve bundan sonra üyelerimizin ve sektörün çalışması, gayreti, etkinliği ve sinerjisi ile daha iyi sonuçlar elde edeceğimizi düşünüyorum.

Öte yandan Türkiye'deki ÖFK'lar hala dünyadaki faizsiz bankacılık ürün ve hizmetlerini Türkiye'ye tam olarak yansıtamamış durumdadır. Biz de Birlik olarak faizsiz bankacılık alanında dünyada yaşanan gelişmeleri yakından takip ediyor ve ülkemize uyarlamaya çalışıyoruz. Son yıllarda bu konuda epey aşama kaydettik. Kredi kartları, ATM'ler, para işlemleri konularında faizsiz bankacılık çerçevesi içinde yeni ürünler geliştirmeye çalıştık ve hala da geliştirmeye devam ediyoruz. Türkiye'nin ihtiyacı olup da hayata geçiremediğimiz bir iki ürün hala var. Biz daha çok reel sektörü finanse etmek için kurulduk. Mali piyasalarda çok fazla yer almak istemiyoruz ama elimizde olan likit kıymetleri de değerlendirmek zorundayız. Maalesef bu kıymetleri değerlendirecek enstrümanımız yok. Bu konuda kamu otoritesine getirdiğimiz öneriler doğrultusunda kanun ve düzenleme çalışmaları devam etse de, henüz hayata geçirilmiş bir ürün yok. Burada Gelir Ortaklığı Senetleri'nin ve daha çok Körfez Bölgesi'nden Türkiye'ye kaynak akışını sağlayacak Varlığa Dayalı Menkul Kıymet dediğimiz bir enstrümanın ihracı gerekiyor. Bu konuda yasal çalışmalar var ama henüz somut olarak bir menkul kıymet ihracı yapılmadı.

Önümüzdeki süreçte kağıda dayalı enstrümanlarla faizsiz bankaların etkin rol alma gayreti içinde olduklarını düşünüyorum. Bir de 11 Eylül'den sonra Körfez Bölgesi'nde, Orta Doğu'da önemli oranda sermaye birikti ve bu dönemde petrol fiyatları aşı-

nı yükselip, varili 50 doları geçti. Dolayısıyla Türkiye'nin bu kaynağa ulaşan enstrümanları bir an önce çıkartıp, bu bölgelerden kaynak tedarikine yönelmesi gerekiyor. Nasıl Türkiye Batı'dan kaynak tedarik etme gayreti içindeyse ve uluslar arası piyasalardan borçlanıyorsa, bu piyasalardan uygun maliyetlerle uzun vadeli borçlanabilir.

Özel Finans Kurumları Birliği'nin bir yıllık performansını değerlendirir misiniz?

ÖFK Birliği, Özel Finans Kurumları'nın, yasa ile kurulmuş meslek örgütüdür. Biz ÖFK Birliği'ni aktif hale getirmeye çalıştık ve bunu da başardığımızı düşünüyorum. Her şeyi yakından takip edip düzenlemeleri, haklı talepleri ilgili makamlara, kişilere, bürokratlara ulaştırdık ve sorunların tamamına yakınına da böylece çözmüş olduk. Yaşanan gelişmelerden sadece bizim değil, tüm ülkenin menfaati var. Hizmet ve katma değer üretebilmek için düzenlemeler yaparak, mevzuat sıkıntılarını gidermeye çalıştık. Bu çerçevede kamudaki bürokrasi ve politik kadrolarla, düzenleme yapan otoritelerle yakın ilişki içinde olduk. Meselelerimizi hem sözlü hem yazılı olarak takip ettik. Özel Finans Kurumları Birliği'nin yönetimini oluşturan genel müdürlerden, sorunları Birliğe aktarmalarını isteyip, meselelere birlikte çözüm bulabileceğimizi söyledik. Oysa birlik yokken, bütün bunlar ferdi bazda yapılmaya çalışılıyordu. Birlik ile beraber daha isabetli neticelere ulaşma imkanına kavuşuldu.

Faizsiz bankacılık alanında dünyada da bir ilk olan Güvence Fonu, gerek global arenda gerekse ulusal alanda bir örnek teşkil ediyor. Güvence Fonu'nun bugünkü konumu nedir?

Güvence Fonu, Özel Finans Kurumları'ndaki tasarrufçunun yatırdığı fonları güvence altına alıyor. Birlik bünyesinde oluşturduğumuz Fon'un yasal düzenlemesi yapıldı ve Fon fonksiyonunu bu doğrultuda devam ettiriyor. Öncelikle, Güvence Fonu'nun adı bile bizim için bir psikolojik kırılma noktasıydı. Fon, fonksiyonunu başarıyla yerine getiriyor, getirmeye de devam edecek. Özel Finans Kurumları'nın oluşturduğu bu Fon'un diğer mali kurumlar tarafından da örnek alınması gerekiyor. Mali kurumların bu işi kamuya yüklemeyerek, kendi güvence sistemlerini kendileri kurmaları lazım. Çünkü kamuya yüklenildiği zaman bir takım kötü yansımaları oluyor. Düzenleme yapılırken ayrıntılarıyla düşünülen Güvence Fonu iyi bir model ve bugün Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu'na paralel olarak etkin bir şekilde çalışmalarını sürdürüyor. Özel Finans Kurumları Birliği'nin yönetiminde ve BDDK'nın denetiminde faaliyet gösteren Fon'un denetiminde ayrıca, ÖFK Birliği'ni denetleyen yeminli mali müşavirlerin de yetkisi bulunuyor. Fon'un, fonksiyonunu ifade eder hale geldiğine inanıyoruz. Kredi Kuruluşları Yasa Tasarısı'nda da bu Fon'a ilişkin yeni bazı düzenlemeler önerdik. Onlar da yasalarsa, Fon daha fonksiyonel hale gelmiş olacak.

Üyelerimiz üç ayda bir bu Fon'a belli bir oranda prim ödüyorlar. Bunun yanı sıra Güvence Fonu'nun; zaman aşımına uğrayan hesaplardan ceza uygulamalarına kadar çeşitli gelirleri de var ama genel olarak primlerden oluşuyor. Güvence Fonu da, Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu'na benzer düzenlemeler içeriyor ve kaynak yapısı da aşağı yukarı aynı. Esas itibarıyla üyelerimiz Güvence Fonu'na belli oranlarda prim ödüyorlar, toplanan primler de Fon Yönetmeliği'nde belirlenen esaslar çerçevesinde değerlendiriliyor. Şu an itibarıyla uluslar arası bankalarda ve faizsiz bankalarda değerlendiriyoruz.

Güvence Fonu'nda biriken paralar çok büyük meblağlara ulaşacak. Bunların nemalandırılması, değerlendirilmesi de bizim için çok önemli. Onun için bu yöndeki çalışmalarımız devam ediyor. Gelir ortaklığı senedi ve varlığa dayalı menkul kıymet ihracına çok önem veriyoruz çünkü bu fonları da oralarda değerlendireceğiz. Güvence Fonu zor şartlar sonucu oluşturulan bir müessese ama bizim tam anlamıyla güvencemiz oldu. Faizsiz bankacılık kar-zarar esasına göre çalışan bir sistem olduğu için, olağanüstü bir gelişme olmadıkça, bu kurumlardaki fonların bir tehlike altında olması söz konusu değil. Normal düzende ÖFK'lar kar-zarar sistemine göre çalışıyor. Kar ediliyorsa kar, zarar ediliyorsa zarar paylaşıyor. Ama olağanüstü şartlarda bir panik ortaya çıkarsa ki, temennimiz böyle şeylerin hiç olmaması, Fon'u güvence olarak düşünüyoruz.

Günümüz dünyasında rekabet avantajı sağlamanın çeşitli yol ve yöntemleri bulunuyor. Bu yol ve yöntemlerden bir tanesi de, maliyette lider olarak rekabet avantajı kazanmaya çalışmaktır. Bu bağlamda faizsiz bankacılık sistemindeki kurumların maliyet azaltmaya yönelik yaklaşımları nasıl tanımlanabilir?

Yeni dönemde kar marjları daralıyor. Bu nedenle bankalar ve Özel Finans Kurumları hem maliyetlerini düşürmeli hem de gelirlerini artırmalıdır. Gelir arttırmada belli sınırlarımız olduğu için, kaynak heba etme lüksümüz de kalmadı. Gördüğümüz kadarıyla Özel Finans Kurumları bu bilinç içinde ince eleyip sık dokuyorlar. Bu açıdan zor bir süreçten geçiyor. Herkes bunu dikkate almak zorunda. Banka olsun, herhangi bir iktisadi teşebbüs olsun kar etmiyorsa, varlığını sürdürmesi mümkün değil. Belki geçici bir süre, kar etmeyen kurumların sübvansede edilmesi ortaklar tarafından mümkün olabi-

lir fakat uzun dönemde bir ticari teşebbüs, bir banka kar etmiyorsa, hayatını devam ettiremez. Ticari teşebbüsler için en önemli gösterge, kârdır. Kurumlarımızın kar eder hale gelmeleri için gelirlerini maksimize edip, masraflarını düşürmeleri lazım. Bunun için hem maliyetlere dikkat etmeliyiz hem de masraflarımızı kontrol altında tutabilmeliyiz. Enflasyonun ciddi bir düşüş göstermesi de böyle bir zorunluluğu gündeme getiriyor. Bu sürece, ÖFK'lar da uymak zorunda. Ölçeklerimizi büyütmek ve sermaye yapımızı kuvvetlendirmek zorundayız. Bunların hepsi kar etmekle ilgili, kar edemiyorsak sermayedarın bu işe uzun süre katkısını beklemek de doğru olmaz.

Düşen enflasyon ve faiz oranları akabinde bankalar arasında sinerji oluşturma adına birleşme ve konsolidasyonlar konuşulmaya başlandı. Ortam, Özel Finans Kurumları'na ne şekilde etki gösterebilir?

Şu anda beş oyuncunun faaliyet gösterdiği sektörde, satın alma veya birleşme görünmüyor ama önümüzdeki dönemde bu tür birleşme ve satın almalar gündeme gelebilir. Türkiye'deki istikrar ortamının, sürdürülebilir büyüme sürecinin yakalanması ile birlikte yeni oyuncuların, özellikle de yabancı yatırımcıların sektöre gireceğini düşünüyorum. Türkiye'de Özel Finans Kurumları siyasi ve ekonomik istikrarsızlıklardan dolayı istedikleri seviyeye gelemediler. Ama son zamanlarda yakalanan istikrar süreci devam eder, Türkiye ekonomik çalkantı ve krizlerden sıyrılsa ki, sıyrıldı gibi gözüküyor, önümüzdeki süreçte Özel Finans Kurumları'nın Türkiye'deki geleceği parlak olur. ÖFK'ların bankacılık sektöründe 2007'de yüzde 5, en uzak 2014'de yüzde 10'luk bir paya sahip olacağını tahmin ediyorum.

Global açıdan bakıldığında, faizsiz bankacılık alanında Türkiye'deki yeni trendler nelerdir?

Global arenada, faizsiz bankacılığın geliştiğini, yeni pazarlara girildiğini ve yeni ürünler üretildiğini görüyoruz. Özellikle çok önemli bir sermaye birikimine sahip olan Ortadoğu ülkeleri, ellerindeki birikimi yatırımlara dönüştürmeye çalışıyorlar. Burada faizsiz finans kuruluşlarına önemli görevler düşüyor. Orada hızlı bir büyümenin olduğunu, dünyada 100'ün üzerinde bu tür bankanın faaliyet gösterdiğini, benzer yatırım şirketlerinin kurulduğunu, hisse senedi piyasalarının veya fonların oluşturulduğunu, bunların Türkiye'de faaliyete geçme

gayreti içinde olduklarını ve faizsiz endeks oluşturma çabalarının çokça konuşulduğunu görüyoruz. Bu gelişmeler Türkiye'de bir hareketliliğin olduğunu gösteriyor. Özel Finans Kurumları'nın ve genel olarak ülke ekonomisinin yaşanan bu gelişme ve sinerjiden yararlanacağına düşünüyorum.

Finansal piyasalarda büyük önem arz eden risk yönetiminde bankalarda ciddi bir sorun olan "faiz riski" taşımayan ÖFK'lar, daha farklı risk unsurlarına sahipler. ÖFK'larda görülen risklerin temel bileşenleri nelerdir? Finans kurumlarının risk yönetimine özel bir önem vermesi gerektiği düşünüldüğünde, ÖFK'ların risk yönetiminde geldiği nokta nasıl tanımlanabilir?

Halktan kaynak toplayan ÖFK'lar gerek sundukları hizmetlerde gerek kaynak toplarken faiz taahhüdünde bulunmuyorlar. Bu, ÖFK'ların en büyük avantajı. Özel Finans Kurumları toplanan fonları krediye dönüştürürken de Yasa'da belirlenen çerçeve ve doğrultusunda kendilerine has yöntemleri kullanıyorlar. Bunun yanı sıra ÖFK'lar hem kaynak toplarken faiz taahhüdünde bulunmuyorlar hem de topladıkları kaynağı kullanırken faizli enstrümana itibar etmiyorlar. Dolayısı ile kaynak kullananlar da, faiz karşılığında para almıyorlar. Özel Finans Kurumları'nın sunduğu, bugünkü anlamda kurumsal finansman veya kişisel finansman dediğimiz üretim desteği, herhangi bir malın tedarikinde finansman imkanı olarak kullanılıyor. Bir mala ihtiyacı olan teşebbüs veya kişi bu finansmanın maliyetini biliyor ve sonradan herhangi bir sürprizle karşılaşmıyor. ÖFK'lar kur riski de almıyorlar. Halk parasını ÖFK'lara TL olarak yatırıyor TL, dolar olarak yatırıyor dolar, euro olarak yatırıyor da euro olarak değerlendiriliyor.

ÖFK'lar piyasada kredi riski alıyorlar. Kredi riski alırken de, bu işi prensiplerine uygun yapmalı ve riski yaymaya çalışmalısınız. Eğer ÖFK'lar kredilendirme prensipleri çerçevesinde kredi kullanırlarsa, risklerini minimize etmiş olurlar. Risk almadan iş yapmak mümkün değil ama biz piyasa riski alırken bu riski binlerce şirket ve kişiye yayıyoruz. Bu sistem aktif bir şekilde işletilebilirse, bundan ne para sahibinin, ne iş sahibinin, ne de kurumun kaybı olur. Bu da faizsiz bankacılığa sistemin kendi dinamiğinde saklı olan bir avantaj sağlıyor. Biz krizlerde faiz riski üstlenmedik, bizi etkileyen piyasadaki çalkalmalar oldu. Kriz bitip üç beş ay sonra normal düzeye geldiğinde müşteriler de toparlanı-

yor, biz de onlara biraz zaman tanıyoruz. Tabi bundan biz de geçici bir zarar görüyoruz ama alacağımız yok olmuyor.

BDDK risk yönetimini ciddiye alıyor. AB'de ve dünyada yaşanan gelişmeler Özel Finans Kurumları'na da uygulanıyor. Kurumlar bünyesinde risk birimleri oluşturuldu ve Türkiye oradaki risk ölçümleme tekniklerini kullanır hale geldi.

Finansal kurumların gelişiminde teknolojinin çok büyük bir katkısı söz konusu. Gelişen teknolojik araçlar sistemin bir çok yönden gelişmesine katkıda bulunurken, kurumların da verimliliğini artırıyor. Bu kapsamda Türkiye'deki ÖFK'ların teknolojik konumu ve teknoloji yatırımları ile ilgili hassasiyetleri nedir?

Özel Finans Kurumları personelden sonra en fazla teknolojiye yatırım yapıyorlar. Hatta teknoloji harcamaları personel harcamalarından daha fazla tutuyor da olabilir. Bugün teknolojiniz yoksa hizmet üretmiyorsunuz. İstedığınız kadar kalifiye, kaliteli personeliniz olsun, etkin bir teknolojiniz yoksa finans hizmeti üretmeniz mümkün değil. Hızlı ve kaliteli hizmet için İnternet bankacılığı, bilişim sektöründeki gelişmeler, programlardaki etkinlik, makine ve ekipmanların kalitesi çok önemli. ÖFK'lar da bu konuda yeni olmalarının avantajlarını kullanıyorlar. ÖFK'ların ölçekleri küçük ve az yatırımla daha iyi hizmet üretebiliyorlar. "Teknoloji Geliştirme Komitesi" diye bir komitemiz var. Burada belli hizmetleri beraber üretmeyi amaçlıyoruz. Bugünlerde ortak bir ATM projemiz hayata geçmek üzere. Herhangi bir ÖFK müşterisi istediği ÖFK'nın ATM'sinden hesabındaki parayı çekebilecek. Bir de ortak işletim projesi var. O konuda da kurumlar arasında mutabakat sağlandı. Bugünlerde sistem başlıyor, anlaşmalar imzalandı. Bu şekilde çalışmalarımız oluyor.

Geçen dönem hep birlikte Visa üyeliğini gerçekleştirdik. Sektörde sadece bir ÖFK Visa üyesiyken, şimdi 5 ÖFK da Visa üyesi. Bundan sonra da, elektronik bankacılık konusunda birlikte hareket etmeyi amaçlıyoruz. Bir de ÖFK'lar bu süreçte Bankalararası Kart Merkezi'nin (BKM) üyesi haline geldiler. Daha önce böyle bir durum söz konusu değildi, bu işlemler başka bankalarla yürütülüyordu. Bu anlamda da bir başarı elde ettik ve bu başarıyı Özel Finans Kurumları Birliği komiteleri ile gerçekleştirdik. Bu durum küçük ölçekli olmanın getirdiği bir avantaj olmakla birlikte, her kuruma da maliyet avantajı sağlıyor.

Eylül ayında Türkiye'de gerçekleştirilen Uluslararası İslami Finans Forumu'nun önemli gündem maddelerinden biri olan muhasebe standartları, bugüne kadar ÖFK'ların önde gelen eksiklikleri arasında yer aldı. Türkiye'deki faizsiz bankacılık için yürütülen muhasebe standartlarına ilişkin çalışmalar neler?

Türkiye'de ÖFK'lar için tek bir muhasebe düzeni oluşturma çalışmasını tamamladık. Önümüzdeki dönemde uygulanacak Tek Düzen Hesap Planı ve Muhasebe Uygulama Yönetmeliği ilerleyen günlerde yayınlanacak. BDDK ile mutabık kaldığımız düzenleme yıl başından itibaren yürürlüğe girecek. Bu uygulama ile kurumlar mali tablolarını aynı standartlar çerçevesinde düzenleme imkanı bulacaklar. Aynı zamanda sektördeki gelişime, rakamların daha iyi okunmasına, değerlendirilmesine ve kontrol edilmesine imkan verecek. Bu çalışma yoğun bir şekilde devam ediyor. Şu aşamada üye kurumlar Tek Düzen Hesap Planı'na uyum sağlama gayretleri içindeler. Kurumlar programlarını yeniden oluşturmaya, hayata geçirmeye çalışıyorlar. Tabii bir de Yeni Türk Lirası Projesi var. Burada da kurumların mali ve bilgi işlem birimlerinin çok ciddi yükleri olduğunu görüyorum. YTL kanun gereği mutlaka yürürlüğe girecek, biz de bu hesap planını yılbaşına kadar yetiştirmeliyiz. Yürürlüğe girecek olan hesap planında da umarım bir aksilik olmaz.

Birleşmeler konusunda da AAOIFI'nin bazı düzenlemeleri bulunuyor. AAOIFI (Accounting & Auditing Organization for Islamic Financial Institutions) standartlarının itibarı nedir? Türkiye'den de iki kurumun üye olduğu AAOIFI standartlarının benimsenmesinin getirdiği avantajlar neler olabilir?

Öncelikle BDDK'nın öngördüğü standartları dikkate alıyoruz çünkü BDDK iç düzenlemelerde amir konumundadır. Türkiye'de öncelikle bankacılık otoritesinin olması önemli ama onun ötesinde bu standartlara göre düzenlenecek mali tabloları uluslar arası arenaya taşımak da çok önemli. Zaten BDDK'nın öngördüğü sistem de Uluslararası Muhasebe Standartları'na uygun bir sistem. Sanıyorum faizsiz bankalara ilişkin standartlar, mali tablolar da çok rahat bir şekilde düzeltilebilir. Bizim öyle bir düzenleme mecburiyetimiz yok.

Bu tür faizsiz finans kurumlarına yönelik özel standartları ve muhasebe alanındaki düzenlemeleri kurumlar nasıl kullanıyorlar? Bu konudaki değerlendirmeleriniz nelerdir?

Biz iç düzenlemeleri referans olarak alıp, örnek olarak kullandığımız için bu konuda zorlayıcı bir fonksiyonumuz yok ama sanırım uluslar arası standartlar da takip ediliyor. Sonuç itibarıyla benzer hizmet üretiyorsunuz ama tıpatıp aynı değil. Bahreyn, Malezya ve Mısır'daki yasal düzenlemelerle Türkiye'deki uymayabiliyor ama referans olarak alıyoruz. Bu bazen aynı, bazen düzeltilerek, bazen de değiştirilerek olabiliyor. Bizim sermaye yeterliliği konusunda faizsiz bankalarda uygulanan oranları Türkiye'ye taşıyıp taşıyamayacağımız konusunda bir çalışmamız var. Belli bir aşama kaydettiğimizi söylemek mümkün değil. Belki zaman alacak fakat şu aşamada bu standartlara uyma mecburiyetimiz yok. Ama tabii oradaki gelişmeleri yakından takip ediyoruz. Zaten iki kurum da buraya üye ama bu durumun herhangi bir zorlayıcı yönü yok.

Halihazırda taslak halinde bulunan Kredi Kuruluşları Kanunu Tasarı Taslağı, ÖFK'ların yasal olarak konumlarını pekiştirirken, birtakım ciddi düzenlemeleri de beraberinde getiriyor. Bu çerçevede tasarıdaki düzenlemeleri, ÖFK'lar ve Birlik olarak siz nasıl değerlendiriyorsunuz?

Mali sektörün bütünü bir yasal çatı altında toplamayı amaçlayan Kredi Kuruluşları Yasa Tasarısı, dört aydır gündemde ve üçüncü gözden geçirmesi yeni tamamlandı. Bu süreçte ÖFK Birliği'ne de iki defa görüş soruldu. BDDK, ÖFK'lara ilişkin sunduğumuz önerilerin birçoğunu dikkate aldı. Bu yasa ile AB'deki finansal kuruluşlara uyum sağlama amacı da var. AB'ye üye olmayı amaçlıyorsak, uyum sürecini tamamlamamız gerekiyor. Bu konuda otorite olan BDDK, hem birliklerden hem de devletin diğer kurumlarından görüş topluyor ve bu görüşleri kamuoyunda tartışıp paneller, sempozyumlar düzenliyor. Burada amaç, fonksiyonel bir Kredi Kuruluşları Yasa Tasarısı hazırlamak. Türkiye'de yapılan şeyleri sürekli tenkit etmemin çok doğru olmadığını düşünüyorum. Katkı sağlıyor, öneriyor ve tenkit ediyorsanız, bu düşüncenizi açık bir şekilde yazılı olarak ortaya koymamız lazım. BDDK'nın amacı, sektörde faaliyet gösteren kredi kuruluşla-

rının iyi işlemlerini sağlayacak, iş ve işlemlerini rahat bir şekilde üretebilecekleri, faaliyetlerinin denetlenebileceği bir mekanizma oluşturmak. Bunun dışında başka bir amacı da olamaz. Bir düzenleme yapılırken tabii ki tartışılacak, bu güzel bir şey ama tartışılırken de iyi niyetli yaklaşmak lazım. Henüz Tasarı son haliyle ortaya konmuş değil ama çok kısa bir sürede Parlamento'ya sevk edilir hale geleceğini düşünüyorum.

ÖFK'ların seneler boyunca tanıtım eksikliğinden dolayı gelişemediği sürekli vurgulandı. Aşlında son bir sene içerisinde bu eksiklik önemli ölçüde kapatıldı. Şu anda bunu nasıl yorumluyorsunuz? Özel Finans Kurumları tanıtım alanında neler yapıyorlar?

ÖFK'lar basın-yayın organlarında daha fazla yer alıyor, yeni şubeler açıyor ve aynı zamanda etkin bir tanıtım faaliyeti gerçekleştiriyorlar. Bu kurumlara ilişkin düzenlemeler, faaliyetleri ve sundukları finansal hizmetler de onları gündeme taşıyor. Bunun yanı sıra Birliğin de ilave çalışmaları ve gayretleri oluyor. Ekonomi zirvelerine ve her türlü etkinliğe katılıyoruz. Kamuoyu ile paylaşmak istediğimiz bir bilgi olduğunda da, çok açık bir şekilde o bilgiyi kamuoyuna açıklıyoruz. Her yıl yayınladığımız faizsiz bankacılık kitabımız ve sanal ortamda günlük olarak yayınlanan Özel Finans Kurumları gazetemiz var. Geçen yıl ÖFK'ları ve faaliyetlerini tanıtıcı bir belgesel hazırladık. Tanıtım konusundaki çabalarımız devam ediyor ve önümüzdeki dönemde de benzer etkinlikler gerçekleştirilmeyi sürdüreceğiz.

ÖFK'lar arasında gerek eşgüdüm gerek rekabeti düzenleme açısından nasıl bir diyalog var?

Özel Finans Kurumları Birliği Yönetim Kurulu her ay düzenli bir şekilde toplanıyor ve burada bir araya gelen ÖFK'lar sorunlarını konuşuyor, sektördeki haksız rekabet alanlarını tartışıyorlar. Birliğin sektördeki haksız rekabet alanlarını gündeme getirmesi çok güzel bir gelişme. Sektördeki oyuncular birbirlerini çok yakından takip ediyor ve birbirlerinin geliştirdikleri hizmetleri gözlemliyorlar. Yeni geliştirilen bir hizmet diğer kurumlara da örnek oluyor. Bu da ilave sinerji meydana getiriyor. Özel Finans Kurumları Birliği'nin de ilişkilerin geliştirilmesinde çok ciddi bir katkısı olduğunu unutmamak lazım.

H r n kr niniz ... z l F n ns G z t s

Albaraka Türk Genel Müdürü Dr. Adnan Büyükdeniz

“ME-TOO-İSM” ve ötesi

Günümüzün rekabet koşulları tüm sektörlerde olduğu gibi finans piyasalarında da kurumları müşterilerin portföyünde yer alma ve kalıcı olma, daha geniş bir müşteri tabanına yayılarak, hacimsel avantaja sahip olma saikine itmektir.

Süratle düşen enflasyon, beraberinde düşük bir kâr marjlarıyla hareket etmeyi getirmektedir ki, bu süreç tüm sektörleri sıkı bir maliyet yönetimi anlayışına yöneltilmektedir. Geçmişte yüksek kâr marjlarıyla hareket eden kurumlar günümüz koşullarında, yaygın müşteri tabanına sahip olma ve başarılı maliyet yönetimi politikalarıyla birbirlerinden farklılık arz edeceklerdir. Bu anlamda denilebilir ki; uzun soluklu kurumsal mevcudiyet, büyüme stratejileri ile maliyet minimizasyonunu optimum derecede tutmaktan geçmektedir.

Ancak bankacılık sektörünün bugün içinde bulunduğu yapıyı incelediğimizde, hemen hemen tüm oyuncuların "rekabette geri kalmama", müşteri cüzdanında daha fazla ürünle, daha fazla yer işgal etme anlamında birçok kanalda, birçok ürünle var olma mücadelesi verdiklerini görüyoruz. Tüm oyuncuların hemen hemen benzer nitelikli ürünlere sahip olduğu, yani ürün farklılaştırma imkanlarının artık teknolojik olarak da imkansızlaştığı bu tam rekabet piyasasında, müşteri tercihlerini fiyat ve kalite belirlemektedir.

Burada pazardaki büyük oyuncuların fiyat, maliyet ve ulaşım kolaylığı ile diğer gö-

receli olarak küçük oyunculara karşı önemli avantajları vardır.

Geçmişin yüksek enflasyonist ortamı bazı hizmetler yapıp yapmama, yapılır ise başa baş analizlerinin ne olacağı konusundaki kararlarda kurumları daha esnek kararlar vermeye yöneltilmişti. Hatta bazı hizmetler "outsourcing" yoluyla daha ekonomik maliyetlerle ve daha kaliteli biçimde ihtisaslaşmış servis sağlayıcılardan temin edilebilecekken, salt "Ben de üretiyorum", "Bende de var" adına çok yüksek sabit bedeller ve yatırım maliyetleri ödenerek, kurum bünyesinde (in-house) yapılmıştır.

Ama bugünün ekonomik koşulları artık kurumları ürün çıkarırken, ürün geliştirirken daha dikkatli etüt yapmaya yöneltilmektedir. "Me-too-ism" artık her zaman kâr getirmemektedir. Çoğu zaman büyük bir iş gücü, zaman ve yüksek maliyetlerle çıkılan projelere neden olabilmektedir. Bugünün kurumları için "One stop shop" tek noktada tüm ihtiyaçların karşılandığı bir finans marketi olma amacı, müşteri tutundurması ve kârlılık için geçer bir koşul olabilir, ancak yeter koşul değildir. Burada söylenenlerin tamamını bugün kredi kartı piyasasında somut olarak gözleyebiliyoruz. "Me-too-ism" yanılığının en somut örneği, bugün kredi kartı pazarında yaşanmaktadır.

Şöyle ki; Türkiye'de 25 milyonun üzerinde kredi kartı bulunmaktadır ve bu kartlar 13-14 milyon müşteri üzerinde toplanmıştır. Kart pazarının yüzde 50'si 3-4 büyük oyuncunun elindedir. Geriye kalan dilim ise 20-25 rakip tarafından paylaşılmaktadır.

Kredi kartı işi yüksek teknoloji ve insan yatırımı gerektiren pahalı bir operasyondur. Bugün bankalar ellerindeki kart teknolojisinin yüzde 20-25'ini kullanabilmekte, büyük bir teknolojik yatırım atıl kapasite olarak zaman içinde yaşlanmaktadır.

Büyüme, var olma ve kârlılık paradoksu

Ayrıca salt "Ben de üretiyorum" adına gerekli teknik alt yapı (skoring modelleri, merkezi istihbarat sorgulama imkanları, otomatik monitöring programları) olmaksızın girilen bu hizmet segmenti, sektörün küçük oyuncularına maliyetli bir vak'a analizi haline dönüşmüştür.

Ayrıca büyük oyuncuların ardından pazarda izleyici, talep edici pazarlama anlayışları kurumları nispeten filtre edilmiş, rating'i düşük, moralitesi zayıf müşteri segmentleri üzerinde konsantre olmaya ve risk yoğunlaşmalarına yönelmektedir.

Öyle ise strateji ne olmalı? Büyüme, var olma ve kârlılık paradoksunda yöneylem nasıl olmalıdır?

Kanımcı burada başarı kurumlarının belli alanlarda ihtisaslaşmalarına, markalaşmaları ve kendilerine avantajlı alanlar yaratmalarına bağlıdır.

Öyle ise; farklılaşmak, ihtisaslaşmak, marka olmak ve marka kimliğini uzun süre taşıyarak kalite, fiyat avantajlarını politika olarak uygulamak ve bundan taviz vermemek, finans sektörümüzün temel kurumsal yaklaşımlarından birisi olmalıdır.

ALBARAKA TÜRK ÖZEL FİNANS KURUMU A.Ş.

Kuruluş Yılı:	1984
Ana Ortaklar:	Albaraka Banking Group %67,65
	Islamic Development Bank %9,83
	Diğer Yabancı Ortaklar %6,32
	Yerli Ortaklar %16,20
Yönetim Kurulu Başkanı:	Abdul Latif Omar GHURAB
Genel Müdür:	Dr. Adnan BÜYÜKDENİZ
Genel Merkez:	Büyükdere Cad.No:78 34394 Mecidiyeköy/İSTANBUL
Telefon:	(0 212) 274 99 00
Faks:	(0 212) 272 44 70
SWIFT Kodu:	BTFH TR IS
EFTKodu:	203
Web Sayfası Adresi:	www.albarakaturk.com.tr
Yurt İçi Şube Sayısı:	35
Yurt Dışı Şube Sayısı:	-
Temsilcilik Sayısı:	-
Yurt Dışı Mali İştirakler:	Islamic International Rating Agency B.S.C.
Personel Sayısı:	655

Yönetici Pofili:

Dr. Adnan BÜYÜKDENİZ, Genel Müdür: 1958 yılında Adana'da doğan Adnan Büyükdeniz, lise eğitimini Amerika Birleşik Devletleri'nde tamamladı. 1980'de Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nden mezun oldu. Lisansüstü eğitimini İngiltere'de sürdürerek, The London School of Economics'den İktisat Diploması ve Master derecesi alan Büyükdeniz, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde doktorasını tamamladı. İş hayatına 1982 yılında TÜSIAD'ta Araştırmacı Ekonomist olarak başladı. Albaraka Türk'te Araştırma/ Pazarlama Müdür Yardımcılığı görevine getirilen Büyükdeniz, aynı kurumda Dış İşler Müdürlüğü, Genel Müdür Yardımcılığı ve Genel Müdür Baş Yardımcılığı'na kadar yükseldi. 2003 yılında Albaraka Türk Genel Müdürlüğü'ne getirilen Adnan Büyükdeniz, halen bu görevini sürdürüyor.

Fahrettin YAŞI, Genel Müdür Yardımcısı: 1965 yılında Ordu'nun Fatsa ilçesinde doğan Fahrettin Yaş, 1987'de Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İşletme Bölümü'nden mezun oldu. İş hayatına 1987'de Bankalar Yeminli Murakabı olarak başladı. 1996'da Ege Bank'ta Genel Müdür Yardımcısı olan Yaş, 1998 yılında Albaraka Türk'te Genel Müdür Yardımcılığı görevine getirildi. Yaş, halen bu görevini sürdürüyor.

Temel HAZIROĞLU, Genel Müdür Yardımcısı: 1955 yılında Trabzon'da doğan Temel Hazıroğlu, 1980'de İstanbul Teknik Üniversitesi Matematik Mühendisliği Bölümü'nden mezun oldu. Türkiye Emlak Bankası'nda Programcı olarak iş hayatına atılan Hazıroğlu, aynı bankada Sistem Analistliği ve Bilgi İşlem Müdür Yardımcılığı'na kadar yükseldi. 1986 yılında Albaraka Türk'te Bilgi İşlem Müdürü oldu. 1991-1996 yılları arasında müşavirlik yapan Hazıroğlu, 1996'da Albaraka Türk'te Bilgi İşlem Müdürü ve Personel ve İdari İşler Müdür Vekili olarak tekrar göreve başladı. Temel Hazıroğlu, 2003 yılında Albaraka Türk'te Genel Müdür Yardımcılığı görevine getirildi ve halen bu görevini sürdürüyor.

Bülent TABAN, Genel Müdür Yardımcısı: 1966 yılında Ordu'da doğan Bülent Taban, 1987'de İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi'nden mezun oldu. 1990'da İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Bölümü'nden yüksek lisans derecesi aldı. Bankacılık kariyerine Türk Ticaret Bankası Teftiş Kurulu'nda Müfettiş olarak başlayan Taban, 1995'te Kentbank Teftiş Kurulu'nda Müfettişlik görevine getirildi. Aynı kurumda 1997 yılında Bireysel Bankacılık Müdürlüğü'ne atanan Taban, 2002 yılında Albaraka Türk'te Bireysel Bankacılık Müdürü oldu. 2003 yılında Genel Müdür Yardımcılığına görevine getirilen Bülent Taban halen bu görevini sürdürüyor.

Anadolu Finans Kurumu Genel Müdürü Yunus Nacar

“2005'te pek çok başarıya imza atacağız”

Ülkemizdeki ekonomik gerçekler ve yatırım anlayışının değişeceği varsayımıyla, kısa sürede sektöründe önemli bir yer edinen Anadolu Finans, çözüm ve hizmetleriyle güven dolu faizsiz bankacılığı sunmanın gayreti içerisinde, çalışmalarını yurt çapına yaygın 47 şubesinde sürdürmektedir.

Yaş ortalaması 31 olan ve yüzde 91'i yükseköğretim, yüzde 4'ü ön lisans, yüzde 3'ü yüksek lisans, yüzde 5'i de lise mezunu 744 çalışanı ile emin adımlarla büyüyen Kurumumuzda, yönetim anlayışının bir gereği olarak takım çalışması harekete geçirilmiş ve burada da başarılı olunmuştur.

Anadolu Finans, sektörel yenilikleri ve en yeni teknolojileri reel sektörün hizmetine sunarak günümüz modern bankacılık stratejilerini uygulamakta, kimliğine, personeline, hizmet ve ürünlerine duyulan güveni artırarak sürdürmektedir.

2004 yılında teknolojimizi geliştirmede gösterdiğimiz başarı, gerçekten övgüye değerdir. Bireysel bankacılık, interaktif bankacılık, İnternet bankacılığı konularında modern teknolojinin getirdiği uluslararası standartlar eşanlı olarak sağlanabilmektedir.

Otomasyon sistemi yenilendi

Artan iş hacmimiz ve hedeflerimiz doğrultusunda, otomasyon sistemimiz de yenilenmiştir. Şubelerimizin tamamı Thin Client-Terminal Server bağlantı sistemine geçirilerek, bu konuda da bankacılık sektöründe ilklerden biri olunmuştur. Söz ko-

nusu sistem ile BT donanım yatırım maliyetlerimizi düşürmek suretiyle, kolay ve düşük maliyetle tüm sistemi yönetme imkanına kavuşulması hedeflenmiştir. Bununla birlikte yüksek üretkenlik ve kullanılan donanımın daha uzun ekonomik ömre sahip olması da sağlanmıştır. Böylelikle kaynak israfı önlenerek, kaynaklarımız daha efektif şekilde kullanılmaya başlanmıştır.

Bilindiği üzere, son dönemde Özel Finans Kurumları'na vergi tahsilat yetkisi de verilmiştir. Anadolu Finans, bu konuda seçeneklerden biri olan dış kaynak (outsourcing) kullanımını tercih etmemiştir. Bunun yerine, BT grubumuz tarafından en son teknoloji ile değişen koşul ve mevzuata göre anında güncellemesi yapılabilen, parametrik bir Vergi Tahsilat yazılımı geliştirilmiştir.

Bilgi işlem ekibimizce, 2005 yılında geçilecek Yeni Türk Lirası ile ilgili çalışmalarda hız verilmiştir. Kurumumuz bu çalışmalarını bir zorunluluktan çıkararak, Sistem Geliştirme Grubunu da etkin olarak devreye sokmak suretiyle, mevcut yazılımlarımızın gözden geçilmesi ve yenilenmesi için bir fırsat bilmiştir. Böylelikle 2005 yılı içerisinde YTL çalışmalarımızla yenilenmiş ve gözden geçirilmiş, daha dinamik ve güçlü bir sistem yapısı devreye alınmış olacaktır.

ATM projemiz hayata geçirildi

Diğer taraftan ATM projemiz de özel bir ayrıcalıkla müşterilerimizin hizmetine sunulmuştur. Şu anda tüm ATM'lerimizden TL dışında, EURO ve USD de ödenmektedir. Bu, sektörümüzde yaygın bir uygulama

ma değildir. Müşterilerimizin bu konudaki beklentileri çerçevesinde, Bankalararası Kart Merkezi'nden (BKM) Ortak Nokta Sertifikasyonumuzun alınması suretiyle, 2005 yılında yurt çapındaki yaklaşık 1500 ATM'ye de dahil olunacaktır. 2004 yılında satışlarını ofis dışında gerçekleştiren yüksek ciro lu müşterilerimiz için GSM Mobil POS'larımız da hizmete sunulmuş, ayrıca POS üzerine taksitlendirme ve POS kredi gibi yeni enstrümanlar da devreye alınarak, yeni bir kredi kolaylığı sağlanmıştır. Bankacılık sektöründe hizmetlerimizi yaygınlaştırabilmek amacıyla yeni şubeler açarak, yurt genelindeki şube ağıımızı genişletme çalışmalarımız, 2004 yılında da devam etmiştir. 2005 yılı sonunda şube sayımızın 60'a çıkarılması ve ilerleyen yıllarda da şube ağıımızın genişletilmesiyle, 2008 yılı itibarıyla 100 şubeli, 2 milyar USD mevduatı olan orta ölçekli bir banka büyüklüğüne ulaşmayı hedeflemekteyiz. 2002 yılında gerçekleşen dolar bazında yüzde 72 oranındaki büyüme ve 2004 yılında sermayemizin 112 trilyon liraya çıkarılması ile mali bünyemiz daha da güçlendirilmiştir. Yıl sonuna kadar 38 trilyon daha ödenerek, 150 trilyon TL'ye ulaşılacaktır.

Sahip olduğumuz en önemli aktif varlığın müşterilerimiz ve kurumsal çalışma değerlerimiz olduğu bilinciyle, dürüstlük, güvenilirlik, müşteri merkezilik ve şeffaflık ilkelerine verdiğimiz önemle, ulaştığımız sektörel saygınlıktan asla ödün vermedik, vermeyeceğiz.

2005 yılında da pek çok başarının altına imza atacağımıza inancım sonsuzdur.

ANADOLU FİNANS KURUMU A.Ş.

Kuruluş Yılı:	03.10.1991
Ana Ortaklar:	Boydak Ailesi
Yönetim Kurulu Başkanı:	Mustafa BOYDAK
Genel Müdür:	Yunus NACAR
Genel Merkez Adresi:	Yakacık Mevkii, Adnan Kahveci Cad. No:139 Kartal -İSTANBUL
Telefon:	0 216 452 54 54 (PBX)
Faks:	0216 452 54 00
SWIFT Kodu:	AFKBTRIS
EFT Kodu:	0206
Web Sayfası Adresi:	www.anadolufinans.com.tr
Yurt İçi Şube Sayısı:	47
Yurt Dışı Şube Sayısı:	-
Temsilcilik Sayısı:	1
Yurt Dışı Mali İştirakler:	-
Personel Sayısı:	745

Yönetici Pofili:

Yunus NACAR, Genel Müdür: 1951 yılında Kahramanmaraş'ta doğan Yunus Nacar, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi İktisat Maliye Bölümü'nden mezun oldu. Çalışma hayatına Maliye Bakanlığı'nda Hesap Uzmanı olarak başlayan Nacar, Işıklar Holding'te Denetim Kontrol Müdürlüğü, Faisal Finans Kurumu'nda Genel Müdür Yardımcılığı ve Genel Müdür Vekilliği, Kuveyt Türk Finans Kurumu'nda Genel Müdür Yardımcılığı ve Genel Müdürlük yaptı. Yunus Nacar, 1999 yılından itibaren Anadolu Finans Kurumu'nda Genel Müdür olarak görev yapıyor.

Mehmet Ali GÖKÇE, Genel Müdür Yardımcısı: 1957 yılında Çankırı'da doğan Mehmet Ali Gökçe, 1982'de Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Bankacılık kariyerine TÖBANK'ta başlayan Gökçe, ardından Faisal Finans Kurumu'nda Muhasebe Müdürlüğü yaptı ve aynı kurumun Ankara Şubesi'nde çeşitli görevlerde bulundu. Kuveyt Türk'te Ankara Şube Müdürü olarak görev aldıktan sonra, Anadolu Finans Kurumu'nda Genel Müdür Yardımcısı oldu. Mehmet Ali Gökçe, 1999 yılından itibaren bu görevini sürdürüyor.

Mehmet Ali AKBEN, Genel Müdür Yardımcısı: 1959 yılında Kahramanmaraş'ta doğan Mehmet Ali Akben, 1982'de Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü'nden mezun oldu. İş hayatına Martaş A.Ş.'de memur olarak başlayan Akben, ardından Gemsataş Emaye, Cankurtaran Holding ve Faisal Finans Kurumu'nda yöneticilik yaptı. Kuveyt Türk'te Muhasebe Müdürü ve Mali İşler Müdürü olarak da görev alan Akben, 1999 yılından itibaren Anadolu Finans Kurumu'nda Genel Müdür Yardımcısı olarak görev yapıyor.

Osman ÇELİK, Genel Müdür Yardımcısı: 1964 yılında Erzincan'da doğan Osman Çelik, Ortadoğu Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonomi Bölümü'nden mezun oldu. Çalışma hayatına Devlet İstatistik Enstitüsü'nde Ekonomist olarak başlayan Çelik, Faisal Finans Kurumu'nda Proje Değerlendirme ve Hazine Müdürlüğü'nde uzman ve baş uzman, İhlas Finans Kurumu'nda Proje ve Pazarlama Müdürlüğü'nde Müdür Yardımcısı ve Müdür olarak görev yaptı. Osman Çelik, 1999 yılında Anadolu Finans Kurumu'nda Genel Müdür Yardımcılığı görevine getirildi ve halen bu görevini sürdürüyor.

Asya Finans Kurumu Genel Müdürü Ünal Kabaca

“Hedefler büyüme üzerine kurulu”

Bankacılık sektörü açısından değişimin en iyi hissedildiği yıllardan biri olan 2003 yılında ÖFK'lar da bu değişimden paylarını alarak, bu yılı çok büyük atılımlarla geçirdi. Özellikle dağıtım kanalı alanında çok fazla yol alındı, şubeleşme atağı dikkat çekti. ÖFK'lar arasında ATM'lerin ortak kullanımına ilişkin çalışmalar başladı. Bu çalışmaların önümüzdeki dönemde artarak devam edeceğini ve kurumlar arasında iyi bir sinerji ile tatlı bir rekabet havası oluşturacağını düşünüyoruz.

Bankaların aksine Özel Finans Kurumları, yapıları gereği, kurumsal bankacılığı daha ön planda tutarak, reel ekonomiye finansman ve üretim desteği sağlıyorlar. Asya Finans olarak, yeniliklere açık ve ilk uygulayan kurum olma özelliğimizi sürdürerek, geleneksel fonlama tekniklerimizi geliştirmek ve müşterilerimizi memnun etmek istiyoruz. Reel ekonomideki bilgi birikimimiz sayesinde, elimizdeki kaynakları kullandırma açısından önemli avantajlara sahibiz. 2003 yıl sonu itibarıyla toplamış olduğumuz kaynakların yüzde 80'ini reel sektöre kredi olarak kullandığımızı görüyoruz. Kurumsal ürün ve hizmetlerimiz içinde; kurumsal finansman desteği, leasing, teminat mektupları, harici garanti mektupları, dış ticaret işlemleri öne çıkmaktadır. Kurumsal bankacılıkta müşteri odaklı hizmet anlayışını daima ön planda tutuyoruz. Bu da, müşterilerimize çözüm ortağı olarak bakmamızı ve özel projeleri, çapraz satışları başarıyla yürütmemizi sağlıyor.

Öte yandan bireysel bankacılık alanında da

müşterilerimize, ihtiyaç duydukları tüm bankacılık ürün ve hizmetlerini sunmaktayız: Döviz ve TL bazında özel cari hesap, katılım hesabı, uzun vadeli ve yüksek getirili Çınar Hesap, havale, EFT, fatura ödemeleri, Taksitli Kredi Kartı, bireysel krediler; ATM, telefon bankacılığı, İnternet bankacılığı bunlardan bazıları. Kredi kartı sayısı, kredi kartı işlem hacmi ve POS işlem hacminde orta vadeli hedeflerimize şimdiden ulaşmış bulunmaktayız. Kredi kartı sayımız her yıl yüzde 30 artıyor. Bireysel krediler konusunda ise ağırlıklı olarak proje bazlı çalışmayı tercih ediyoruz.

Asya Finans'ın, şubesi bulunmayan illerde çok sayıda müşterisi var. Bu müşterilere ulaşarak ihtiyaç duydukları hizmeti sunmak için, en verimli olacağımız yerleşim yerlerini seçerek şubeleşme çalışmalarımıza devam ediyoruz. Şube sayımızı, 2004 yılının ilk sekiz ayında 54'e çıkarmış bulunmaktayız. Şubemizin olmadığı illerdeki müşterilerimize de, şu anda çağrı merkezimiz, İnternet şubemiz, muhabir bankalarımız ve PTT online merkezleri aracılığıyla rahatlıkla ulaşabiliyoruz. Yapı ve Kredi Bankası, TEB, DenizBank ve Şekerbank ile de muhabirlik anlaşmalarımız var.

Asya İletişim Merkezi Platformu

Müşterilerimize etkileşimli hizmet vermek amacıyla 2003 yılında başlattığımız "Asya İletişim Merkezi Platformu" projesinin ilk ayağı olan "Alo Asya" telefon bankacılığı, kısa süre zarfında ayda 60 bin çağrıya cevap verir hale geldi. Müşterilerimizin ağırlıklı olarak kul-

landığı dağıtım kanallarından birisi de İnternet şubemiz. Şu anda EFT ve havaletlerin yüzde 53'ü İnternet şubemiz üzerinden gerçekleşiyor. Bu rakamlar, Asya Finans için alternatif dağıtım kanallarının ne kadar vazgeçilmez olduğunun önemli bir göstergesidir.

Dış ticaret alanında sunduğu hizmetlerle Kurumumuz, önemli bir portföye ulaşmış durumda. Yurt dışında muhabirlik ilişkimiz olan 500'e yakın banka ile, müşterilerimizin dış işlemler alanındaki ihtiyaçlarını karşılamaya çalışıyoruz. 2004 yıl sonu itibarıyla Asya Finans üzerinden geçen ithalat ve ihracat rakamlarının, Türkiye'nin toplam ithalat ve ihracat işlemlerinin yüzde 2'sine yaklaşacağını tahmin ediyoruz ve bunu gerçekleştirmek için büyük çaba harcıyoruz.

Mevcut büyüme oranlarımızı sürdürmemiz halinde, Asya Finans'ın 2006 yıl sonuna kadar aktif büyüklüğü itibarıyla ilk 10 özel sektör bankası içinde yer alması mümkün görünüyor. Uzun vadede, 2010 yılına kadar, topladığımız kaynakların 5 milyar dolara, aktif büyüklüğümüzün 7-7,5 milyar dolara, öz kaynaklarımızın ise 1 milyar dolara ulaşması hedefimizdir. Kredi kartlarında 1 milyon adedin üzerine çıkmayı, şube sayımızı ise 150'ye çıkarmayı planlıyoruz.

Büyüme stratejisine paralel olarak artan kaynakları ve müşterilerinden aldığı güçle Kurumumuz; bankacılık ürünlerini geliştirerek, yenilikleri takip ederek ve uygulayarak müşteri memnuniyetini artırmaya; iyi eğitilmiş personeliyle her zaman kaliteli hizmet sunmaya ve faaliyetlerini kârlı bir şekilde sürdürmeye devam edecektir.

ASYA FİNANS KURUMU A.Ş.

Kuruluş Yılı:	24.10.1996
Ana Ortaklar:	-
Yönetim Kurulu Başkanı:	Tahsin TEKOĞLU
Genel Müdür:	Ünal KABACA
Genel Merkez Adresi:	Kuşbakışı Cad. No:2 Altunizade Üsküdar / İSTANBUL
Telefon:	0216 554 50 00
Faks:	0216 554 50 50
SWIFT Kodu:	ASYA TRIS
EFT Kodu:	208
Web Sayfası Adresi:	www.asyafinans.com.tr
Yurt İçi Şube Sayısı:	54
Yurt Dışı Şube Sayısı:	-
Temsilcilik Sayısı:	-
Yurt Dışı Mali İştirakler:	-
Personel Sayısı:	1.126 (31/08/2004)
Yönetici Profili:	

Ünal KABACA, Genel Müdür: Ünal Kabaca, on yıl süreyle Hazine Müsteşarlığı'nda Bankalar Yeminli Murakıplığı görevinde bulundu. Nisan 1997'de Murahhas Aza olarak Asya Finans'ta göreve başlayan Kabaca, 2000 yılından itibaren Asya Finans'ta Genel Müdür ve Yönetim Kurulu Üyesi olarak görevine devam ediyor. Kabaca ayrıca Işık Sigorta A.Ş. ve Asya Bilişim Tek. Turizm. İnş. San. ve Dış Tic. A.Ş.'de de Yönetim Kurulu Üyeliği görevini sürdürüyor.

Ayhan KESER, Genel Müdür Yardımcısı: 1970 yılında Ankara Kalecik'te doğan Ayhan Keser, 1987'de Ankara Anadolu Ticaret Lisesi'ni, 1991'de Orta Doğu Teknik Üniversitesi İktisat Bölümü'nü bitirdi. İş hayatına başladığı T.C. Ziraat Bankası'ndaki kısa süreli çalışmasının ardından, yapılan sınavı kazanarak, Hazine Müsteşarlığı'nda Bankalar Yeminli Murakıp Yardımcısı olarak göreve başladı. Bankalar Yeminli Murakıplığı olarak sürdürdüğü devlet memuriyetinden ayrılarak, Eylül 1997 itibarıyla Asya Finans Kurumu'nun Genel Müdür Yardımcılığına üstlendi. İyi derecede İngilizce bilen Keser, halen aynı görevini sürdürüyor.

Ünsal SÖZBİR, Genel Müdür Yardımcısı: Ünsal Sözbir, 1966 yılında Çıldır'da doğdu. 1987 yılında İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi'nden mezun oldu. İş hayatına aynı yıl Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı'nda Bankalar Yeminli Murakıp Yardımcısı olarak başlayan Sözbir, 1991-1996 yılları arasında bu görevine devam etti. Asya Finans bünyesine katıldığı 1996 yılından beri Genel Müdür Yardımcılığı görevini yürüten Sözbir, İngilizce biliyor.

Mustafa BÜYÜKATEŞ, Genel Müdür Yardımcısı: Mustafa Büyükkateş 1957 yılında Konya'da doğdu. 1974'te Seydişehir Alüminyum Tesisleri Otomasyon Servisi'nde iş hayatına başlayan Büyükkateş, 1981 yılında Erzurum Üniversitesi İşletme Fakültesi'nden mezun oldu. 1983-1984 yılları arasında Karayolları 3. Bölge Müdürlüğü'nde ayniyat saymanı, 1985-1988 yılları arasında Garanti Bankası'nda Müfettiş Yardımcısı, 1988 - 1994 yılları arasında Garanti Bankası'nda Müfettiş ve 1994-1995 yılları arasında da yine Garanti Bankası'nda Başmüfettiş olarak çalışan Büyükkateş, 1995-1996 yılları arasında ise Garanti Bankası Proje Uygulama Müdür Yardımcısı olarak görev yaptı. Asya Finans bünyesine 1996 yılında Kurumsal Pazarlama Müdürü olarak dahil olan Büyükkateş, Haziran 2004'den itibaren de Asya Finans Kurumu'nda Genel Müdür Yardımcılığı görevini sürdürüyor.

Yusuf İzzettin İMRE, Genel Müdür Yardımcısı: 1958 yılında Konya'nın Doğanhisar İlçesi'nde doğan Yusuf İzzettin İmre, ilk ve orta öğrenimini Doğanhisar'da tamamladıktan sonra, 1978 yılında Tarsus Yabancı Diller Yüksek Okulu'ndan, 1984 yılında da Uludağ Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümü'nden mezun oldu. Temmuz-1985'te Egebank A.Ş. Teftiş Kurulu Başkanlığı'nda Müfettiş Yardımcısı olarak bankacılık hayatına atılan İmre, 1990-1994 yılları arasında Egebank'ta, 1994-1996 yılları arasında Arap Türk Bankası A.Ş.'de Muhasebe, Bütçe ve Mali Kontrol Müdürü olarak görev yaptı. Ekim 1996'da Asya Finans Kurumu'nda Muhasebe, Bütçe ve Mali Kontrol Müdürü olarak göreve başlayan İmre, Haziran 2004 tarihinden bu yana Asya Finans Kurumu'nda Genel Müdür Yardımcılığı görevini sürdürüyor.

Family Finans Kurumu İcra Kurulu Başkanı ve Genel Müdürü Mehmet Atilla Kurama

“Reel sektörü desteklemeye devam edeceğiz”

Türkiye’de kurulan ilk Özel Finans Kurumları’ndan Faisal Finans Kurumu’nun sermayedar ve isim değişikliğinden sonraki unvanı olan Family Finans Kurumu, merkezi İstanbul’da olmak üzere 5 milyar TL sermaye ile kurulmuş, faaliyet izni alınmasını müteakip 2 Nisan 1985 tarihinde faaliyetlerine başlamıştır. Kurum hisselerinin yüzde 98’ini 2001-2002 yılları arasında Sabri Ülker’in devralmasıyla kurum ismi de, Family Finans olarak değiştirilmiştir.

Family Finans Kurumu, planlı büyüme modeli ve "Family 2005 Yol Haritası" adını verdiği proje çerçevesinde açtığı yeni şubeleri, her geçen gün nitelik ve nicelik açısından artan ürün ve hizmet yelpazesi ile müşterilerinin hayatını kolaylaştırmaya devam etmektedir.

Kurumumuz son dönemde teknoloji ve kadro alt yapısını da güçlendirerek, müşterilerinin ihtiyaçları üzerine odaklanmıştır. Yeni şubeler, reklam, yeni ürün ve hizmetler ile etkin pazarlama politikaları sonucunda kurumumuzun piyasadaki bilinirliği artmıştır.

Kurumumuz, müşterilerimizin hayatını kolaylaştırabilmek amacıyla son dönemde açtığı yeni şubelerle, hizmet halkası sayısını 48’e ulaştırmıştır. 2004 yılı sonuna kadar, özellikle büyük şehirlerde açacağı ilave şubelerle bu sayıyı 54’e çıkaracaktır.

Family Finans yıl içerisinde aktif toplamı, mevduat, kullandırılan fonlar, sermaye gibi rakamsal göstergelerde ciddi ka-

zanımlar yakalarken, müşteri sayısı ve bireysel bankacılık enstrümanlarının kullanımında da olağanüstü artışlar gerçekleştirmiştir. Güçlü sermayedar desteğinin faaliyetlerimizi kolaylaştırdığı gibi, bizlere önemli sorumluluklar da yüklediğinin bilincinde olarak, verimliliği artırıcı önemli projeler hayata geçirilmiştir.

Özel Finans Kurumları ile bankalar arasındaki mevzuattan kaynaklanan eşitsizliklerin giderilmesi sonucunda, bankalarda gerçekleştirilen tüm faaliyetler kurumumuz aracılığıyla da yapılabilir hale gelmiştir. Uygulamaya konulan yeni ürün ve hizmetler, hem yeni müşteri kazanılmasına katkı sağlamakta hem de mevcut müşterilerimize çapraz ürünler sunmamıza imkan vermektedir. Amacımız, müşterilerimizin tüm finansal ihtiyaçlarını başka bir kuruma gitmeden, gerek şubelerimiz gerekse de alternatif dağıtım kanallarımız aracılığıyla karşılamaktır.

Pazarlama faaliyetleri yeniden yapılandırıldı

Kurumumuz yakın dönemde, şubelerimiz aracılığıyla vergi tahsilatına aracılık etmeye ve Özel Finans Kurumları arasında ilk kez bir menkul değerler şirketinin acentesi sıfatıyla işlem yapmaya başlamıştır. Tüm şubelerimiz Bizim Menkul Değerler tarafından ihraç edilen yatırım fonlarının müşterilere pazarlanması ve satış işlemlerine acente sıfatıyla aracılık etmektedirler.

Kurumumuzda pazarlama faaliyetleri,

genel müdürlükte ürün bazında, şubelerde ise müşteri bazında yeniden yapılandırılmıştır. Tüm şubelerimiz operasyonel işlemlerden mümkün olduğu oranda arındırılmış ve bütün operasyon işlemleri merkezi olarak daha hızlı, kaliteli ve basit şekilde yerine getirilmeye başlanmıştır.

Misyonumuz, faizsiz bankacılık faaliyetlerinin çekirdek işlevlerine odaklanmak suretiyle çağdaş ve rekabetçi pazarlama stratejilerini dikkate alan bir planı uygulayarak kurumumuzu, bankacılık sektörünün en üst seviyesine çıkarmaktır. Vizyonumuz ise, gerek Özel Finans Kurumları alanında gerekse bankacılık sektörü içerisinde kurumumuzun yerini daha da güçlendirerek, sektörde "ilk"ler arasında yer almaktır. Kurum hedeflerine ulaşabilmek amacıyla organizasyonun her düzeyindeki çalışanlar tarafından belirlenen, benimsenen, paylaşılan ve ölçülebilen vizyonlarla yol haritamızda önemli mesafeler kat edilebilecektir.

Family Finans her aşçadan oluşturulan mükemmel organizasyon yapısı, yeniliklere ve gelişmelere duyarlı iç dinamikleri ve değişime açık yaklaşımı ile sektörün en önemli mihenk taşlarından biri olacaktır.

Kurumumuz güçlü sermayedar yapısı, müşterileri ve çalışanlarıyla birlikte; piyasadın topladığı tasarrufların ülkemizin kalkınmasındaki önemini idrak ederek, bu fonların tamamını sanayi ve ticaret kesimine çalışma prensiplerine uygun şekilde kanalize etmeyi sürdürecektir.

FAMILY FİNANS KURUMU A.Ş.

Kuruluş Yılı:	1985
Ana Ortaklar:	Sabri ÜLKER
Yönetim Kurulu Başkanı:	Ataman YILDIZ
Genel Müdür:	M. Atila KURAMA
Genel Merkez:	Kemeraltı cad No:26 Tophane-Karaköy/İstanbul
Telefon/Faks:	0212 393 16 00 / 0212 293 64 46
SWIFT Kodu:	FFINTRIS
EFT Kodu:	204
Web Sayfası Adresi:	www.familyfinans.com
Yurt İçi Şube Sayısı:	48
Yurt Dışı Şube Sayısı:	-
Temsilcilik sayısı:	1
Yurt Dışı Mali İştirakler:	-
Personel Sayısı:	936

Yönetici Profili:

M. Atila KURAMA, İcra Komitesi Başkanı ve Genel Müdür: Boğaziçi Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi'nden mezun olduktan sonra University of Wales Collage of Cardiff'te lisanüstü eğitimini tamamlayan Kurama, çeşitli uluslar arası bankaların yönetim kademelerinde görev aldı. 2001 yılında Family Finans'a katılan Kurama, halen İcra Komitesi Başkanı ve Genel Müdür sıfatı ile Family Finans'taki görevini yürütüyor.

Bedri SAYIN, Genel Müdür Yardımcısı: Adana İktisadi Ticari İlimler Akademisi İşletme Fakültesi'nden mezun olan Sayın, kamu sektöründeki görevinin ardından 1988'de Family Finans'a katıldı. Family Finans'ta çeşitli kademelerde görev alan Sayın, 1996 yılında da Genel Müdür Yardımcılığı'na atandı ve halen bu görevini sürdürüyor.

Hayrettin KAPLAN, Genel Müdür Yardımcısı: Marmara Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü'nden mezun olan Kaplan, Boston Massachusetts Northeastern Üniversitesi'nde yüksek lisansını tamamladı. Kaplan, Bankalar Yeminli Baş Murakıplığı görevinin ardından, 2000 yılında Family Finans'a katıldı ve halen Genel Müdür Yardımcısı olarak çalışmalarına devam ediyor.

R. Süleyman ÖZDİL, Genel Müdür Yardımcısı: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun Özdil, çeşitli özel sektör şirketlerinin ve Özel Finans Kurumları'nın yönetim kademelerinde aldığı görevlerle kariyerini sürdürdü. Özdil, 2002 yılında da Family Finans'ta çalışmaya başladı ve halen Genel Müdür Yardımcılığı görevini sürdürüyor.

Kuveyt Türk Genel Müdürü Ufuk Uyan

“Türkiye'nin en büyük ilk yedi bankasından biri olacağız”

Türkiye'de bankacılık sektöründe yaşanan son krizlerden sonra bankacılık sistemi tekrar yapılandırılmış ve sağlam temeller üzerine kurulmayan bankalar, BDDK ve TMSF kanalıyla sistemden ayıklanmıştır. Artık bankacılık sektörü yeni oyuncular ve ürünler geliştirilmesi için uygun bir ortama kavuşmuştur. Özel Finans Kurumları bu noktada hayati bir rol oynayacaktır.

1989 yılında Kuveyt ve Türk devletinin ortaklığıyla kurulan Kuveyt Türk, 2004 yılında 15. yılını doldurmanın mutluluğunu yaşamaktadır. Bugün şube sayısı 54'e, personel sayısı 826'ya ulaşmıştır. Bahreyn'de bir offshore şubesine ve Almanya'da da bir temsilcilğe sahip olan Kurumumuz, 57 ülkede 190'ın üstünde banka ile çalışmaktadır.

Kuveyt Türk yeni ürün ve hizmetler konusunda Özel Finans Kurumları sektöründe en önde gelenlerden biridir ve 2004 yılını "yeni ürün, hizmet" yılı ilan etmiş ve bu çerçevede birçok yeni ilk ürünü finans piyasamıza sunmuştur. Körfez merkezli en büyük ortak olan Kuveyt Finance House, yıllar önce Türkiye'ye güvenmiş ve yatırım yapmıştır. Türkiye'nin değişken mali koşullarına rağmen, pazara olan inancını kaybetmek yerine, yatırımlarını güçlendirmiştir. Körfez kaynaklı bir sermayeye sahip olan Kurumumuz, Körfez ülkelerinden ülkemiz sanayici ve ihracatçıların finansman ihtiyaçlarına çözüm bulmayı bir misyon edinmiştir.

Son dönem projelerimiz

Kurumumuz stratejileri doğrultusunda

artık sadece kendi sektörümüzü değil, bankacılık sektörünü de çok yakından izlemektedir. 2004 Temmuz'unda Kurumumuz ortaklarından sağlanan 77,4 trilyon TL nakit sermaye artışıyla, sermayemiz 200 trilyon TL'ye çıkartılmış ve daha önce de güçlü bir sermaye yapısına sahip olan Kuveyt Türk, bu gücünü pekiştirmiştir. Kurumumuzun sadece sermayesi değil, insan kaynaklarındaki uzmanlığı, pazardaki deneyimi ve etkinliği de dikkate alındığında, ciddi atılımlar yapması hiç de zor olmayacaktır. Vizyonumuz ve stratejimize odaklanarak, en büyük ilk 7 banka arasında yer alma hedefine hiç de uzak olmadığımızı inanıyoruz.

Kuveyt Türk'ün son dönem projeleri arasında ortak nokta ATM uygulamasının diğer ÖFK'lar ile birlikte gerçekleştirilmesi, Oyak Bank ile ortak ATM paylaşım projesinin gerçekleştirilmesi, enflasyona endeksli gayrimenkul leasing ürünü (TÜFE Plus) geliştirilmesi (ilk kez), vergi tahsilatına başlanması, PTT şubelerinin muhabir olarak kullanılmaya başlanması, varlığa dayalı tahvil çalışmalarının kanun aşamasına getirilmesi, VDMK mevzuatında gerekli düzenlemelerin yapılması, gelir ortaklığı senetleri ile ilgili çalışmaları sayılabilir.

Ülke ekonomisine destek

Körfez ülkelerinden bizim aracılık hizmetlerimiz kanalıyla getirilen fon 500 milyon dolara kadar ciro yaparak, yurt ekonomisine gereken desteği sağlamaktadır. Bu, yıllık 100 milyon dolarlık yatırım yapmak ya da

yeni bir işe girişmek için finansmana ihtiyaç duyan şirketlere, nakit sermaye yerine aynı sermaye finansmanı sağlamak anlamına gelmektedir. Söz konusu şirketlerin ihtiyaç duydukları ekipman, makine ve diğer malzemeler faizsiz bankacılık sisteminin sınırları dahilinde sağlanmaktadır.

Günlük işlemlerimizde bölgesel ağıımızı kullanarak, Kuveyt'teki artan iş hacimleriyle önemli bir rol oynayan Türk inşaat firmaları ve iş adamlarına da teminat mektupları ve bu mektuplar için iş bitirme senetlerinin verilmesi gibi hizmetler sunulmaktadır. Ana şirketimiz Kuveyt Finance House, Kuveyt'in Kuveytli şirketlerle müteahhitlik projelerinde güçlü iş birliği ve ortaklıklar kurulmasını sağlayan en büyük bankasıdır. Kurumumuz, teminat mektupları ve diğer finansal enstrümanlar vasıtasıyla Türk müteahhitlik sektörünün gelişimine de katkı sağlamayı planlamaktadır.

Kuveyt Türk'ün dünyada yaygın kullanılan faizsiz enstrümanlarını, Türkiye'ye de kazandırmak gayret ve çalışmaları, ayrıca uluslararası bir sinerji ile gelişen bir kurum olması dolayısıyla sadece ÖFK sektörünün değil, Türk bankacılığının da ilgisini çeken bir kurum haline gelmesi mutluluk vericidir. Bu konuda rehavete girmeyen Kuveyt Türk, misyonu olan faizsiz bankacılık prensipleri ve etik bankacılık kuralları çerçevesindeki çalışmaları ve vizyonu gereği de Türkiye'deki finans sektöründe söz sahibi olacak sayılı kuruluşlardan biri olmak gayretiyle, önümüzdeki on yılda adından çokça söz ettirecektir.

KUVEYT TÜRK EVKAF FİNANS KURUMU A.Ş.

Kuruluş Yılı:	1989
Ana Ortaklar:	Kuwait Finance House, The Public Institution for Social Security, International Turnkey Systems, Islamic Development Bank, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Komaş Kocatepe Modern Mağazacılık
Yönetim Kurulu Başkanı:	Mohammad S.A.I Al Omar
Genel Müdür:	Ufuk UYAN
Genel Merkez:	Büyükdere Cad. No: 129 Esentepe / Şişli-İSTANBUL
Telefon/Faks:	0212 354 11 11 / 0212 354 12 12
SWIFT Kodu:	KTEFTRIS
EFTKodu:	205
Web Sayfası Adresi:	www.kuveytturk.com.tr
Yurt İçi Şube Sayısı:	54
Yurt Dışı Şube Sayısı:	1
Temsilcilik Sayısı:	1
Yurt Dışı Mali İştirakler:	-
Personel Sayısı:	826

Yönetici Pofili:

Ufuk UYAN, Genel Müdür: 1958 yılında Eskişehir'de doğan Ufuk Uyan, 1981'de Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nden mezun oldu. İş hayatına Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nde Araştırma Asistanı olarak başlayan Uyan, 1982'de T. Sınai Kalkınma Bankası'nda araştırmacı ekonomist olarak görev yaptı. 1989'da Kuveyt Türk'te çalışmaya başlayan Uyan, 1993 yılında Genel Müdür Yardımcılığı'na, 2000 yılında da Genel Müdür ve Yönetim Kurulu Üyeliği'ne getirildi. Ufuk Uyan, halen bu görevini yürütüyor.

Fawaz Al Issa, Genel Müdür Baş Yardımcısı: 1963 yılında Kuveyt'te doğan Fawaz Al Issa, eğitimini ABD'de sürdürerek, Maralester College'in İşletme-İktisat Bölümü'nden mezun oldu. 1987-1992 yıllarında Ernst & Young'da Denetçi ve Yönetmen olarak çalıştı. 1996'da Kuveyt Türk Evkaf Finans Kurumu'nda Genel Müdür Baş Yardımcılığı'na getirilen Saleh, halen bu görevini sürdürüyor.

Hakan COŞKUN, Mali İşlerden Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı: 1964 yılında Isparta'da doğan Hakan Coşkun, ODTÜ İktisat Bölümü'nden mezun oldu. University of Manchester'da İş İdaresi dalında yüksek lisans derecesi alan Coşkun, bankacılık kariyerine Interbank'ta kontrol memuru olarak başladı. Ardından Körfez Bank ve Bank Ekspres'e geçen Coşkun, Bilahare Kentbank'ta çeşitli üst düzey görevlerinde bulundu. 2002'de Kuveyt Türk'te Mali İşlerden Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı olan Hakan Coşkun, halen bu görevine devam ediyor.

Khaled Hassan M. EL ROBY, Bireysel Bankacılıktan Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı: 1959 yılında Kahire'de doğan Khaled Hassan M. El Roby, Helwan Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Fakültesi'nden mezun oldu. 1981 yılından beri çeşitli finans kurumlarında görev alan El Roby, 2002'den beri Bireysel Bankacılıktan Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı olarak çalışıyor.

Ahmet Süleyman KARAKAYA, Kurumsal ve Ticari Bankacılıktan Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı: 1953 yılında İstanbul'da doğan Ahmet Süleyman Karakaya, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden mezun oldu. Bankacılık kariyerine Garanti Bankası'nda müfettiş olarak başlayan Karakaya, aynı bankada Risk Yönetimi, Krediler ve Bölge Müdürlüğü görevlerine getirildi. Karakaya, 2003'ten beri Kuveyt Türk'te Kurumsal ve Ticari Bankacılıktan Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı olarak çalışmalarını sürdürüyor.

Ahmad Jahangir MIRZA, Destek Hizmetlerden Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı: 1954 yılında Pakistan'da doğan Ahmad Jahangir Mirza, Punjab Üniversitesi Hailey İktisat Fakültesi İktisat Bölümü'nden mezun oldu. Aynı üniversitede iktisat dalında yüksek lisans derecesi aldı. The International Leasing & Investment Company'de, Kuwait Finance House'da ve Ernst & Young'da üst düzey yönetici olarak çalışan Mirza, 2003'ten beri Kuveyt Türk'te Destek Hizmetlerden Sorumlu Genel Müdür Yardımcılığı görevini yürütüyor.

Bilal SAYIN, Fon Kullandırmadan Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı: 1966 doğumlu Bilal Sayın, ODTÜ Kamu Yönetimi'nden mezun oldu. Bankacılık kariyerine Albaraka Türk'te 1990 yılında Uzman olarak başlayan Sayın, 1995 yılında Kuveyt Türk bünyesinde Proje ve Yatırım Müdürlüğü'nde şef olarak çalışmalarına devam etti. 1999'da Kuveyt Türk'te MTİ Müdürlüğü'ne getirilen Sayın, 2003'ten beri Fon Kullandırmadan Sorumlu Genel Müdür Yardımcılığı görevini yürütüyor.

Hüseyin Cevdet YILMAZ, İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemi Başkanı: 1966 İstanbul doğumlu olan Hüseyin Cevdet Yılmaz, 1989 yılında Boğaziçi Üniversitesi İşletme Bölümü'nden mezun oldu. Mart 1991'de Esbank Teftiş Kurulu Başkanlığı'nda çalışmaya başlayan Yılmaz, Eylül 2000'de Kuveyt Türk'te Teftiş Kurulu Başkanı olarak, 2002 yılında da İç Denetim ve Risk Yönetim Sistemleri Genel Müdür Yardımcısı olarak atandı. Yılmaz, 2003 yılından beri bu bölümdü Başkan olarak görevini sürdürüyor.

Dr. Haluk Elçi, Yatırım-Uluslararası Bankacılık ve Hazineden Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı: 1967 yılında doğan Haluk Elçi, ODTÜ Makina Mühendisliği Bölümü'nden mezun oldu. Columbia Üniversite'sinde Makina Mühendisliği dalında yüksek lisans derecesi aldı. Çeşitli ulusal ve uluslar arası kurumlarda görev alan Elçi, 2004'te Kuveyt Türk'te Yatırım-Uluslararası Bankacılık ve Hazireden Sorumlu Genel Müdür Yardımcılığı görevine getirildi. Elçi, halen bu görevini sürdürüyor.

ALBARAKA TÜRK ÖZEL FİNANS KURUMU A.Ş.

GENEL MÜDÜRLÜK VE MERKEZ ŞUBE

Büyükdere Cad.
No: 78 34387
Mecidiyeköy / İSTANBUL
Tel : (0 212) 274 99 00
Faks : (0 212) 354 23 44
(0 212) 272 44 70 (Muhaberat)
(0212) 354 23 33 (Dış İşler)

ADAPAZARI ŞUBESİ

Çark Cad. Hilmi Kayın
İş Merkezi No:1/75
54100 ADAPAZARI
Tel : (0 264) 277 91 41
Faks: (0 264) 278 66 85

ADANA ŞUBESİ

İnönü Cad. No:85
01060 ADANA
Tel : (0 322) 363 11 00
Faks: (0 322) 363 11 05

ANKARA ŞUBESİ

Atatürk Bulvarı No:57/A
06410 Sıhhiye / ANKARA
Tel : (0 312) 430 53 20
Faks: (0 312) 435 09 80

ANTALYA ŞUBESİ

Milli Egemenlik Cad.
No.42/5
(Murat Paşa Camii karşısı)
07100 ANTALYA
Tel : (0 242) 247 46 12
Faks: (0 242) 243 31 86

BAĞCILAR ŞUBESİ

Osmangazi Cad. No:19
34560 Bağcılar / İSTANBUL
Tel : (0 212) 434 23 28
Faks: (0 212) 461 55 51

BAKIRKÖY ŞUBESİ

İncirli Cad. Dikili Taş
No.86 34140
Bakırköy / İSTANBUL
Tel : (0 212) 542 02 22
Faks: (0 212) 542 08 61

BALIKESİR ŞUBESİ

Anafartalar Cad. No:15
10100 BALIKESİR
Tel : (0 266) 243 73 33
Faks: (0 266) 243 56 86

BAYRAMPAŞA ŞUBESİ

Abdi İpekçi Cad.
No:77 34030
Bayrampaşa / İSTANBUL
Tel : (0 212) 612 52 20
Faks: (0 212) 501 53 69

BEŞYÜZEVLER ŞUBESİ

Eski Edirne Asfaltı No:349
34045 Bayrampaşa / İSTANBUL
Tel : (0 212) 477 61 90
Faks: (0 212) 477 61 98

BEYLİKDÜZÜ ŞUBESİ

İstanbul Caddesi No:2
34500 Gürpınar / İSTANBUL
Tel : (0 212) 871 00 45
Faks: (0 212) 871 02 11

BURSA ŞUBESİ

İnönü Cad. No:27
16010 BURSA
Tel : (0 224) 220 97 60
Faks: (0 224) 220 97 61

DENİZLİ ŞUBESİ

İstasyon Caddesi No:48
DENİZLİ
Tel : (0 258) 242 00 25
Faks: (0 258) 241 72 10

DİYARBAKIR ŞUBESİ

İnönü Caddesi No:19
21200 DİYARBAKIR
Tel : (0 412) 224 75 30
Faks: (0 412) 224 75 08

FATİH ŞUBESİ

Macar Kardeşler Cad. No:44
34080 Fatih / İSTANBUL
Tel : (0 212) 635 48 96
Faks: (0 212) 635 48 95

GAZİANTEP ŞUBESİ

Suburcu Cad. No:4
27000 GAZİANTEP
Tel : (0 342) 230 91 68
Faks: (0 342) 230 95 43

GEBZE ŞUBESİ

Atatürk Caddesi No:3
Gebze / KOCAELİ
Tel : (0 262) 641 15 82
Faks: (0 262) 641 15 43

İKİTELLİ ŞUBESİ

Organize Sanayi Bölgesi
Atatürk Cad. No:135 34306
İkitelli / İSTANBUL
Tel : (0 212) 671 28 10
Faks: (0 212) 671 27 94

İZMİR ŞUBESİ

Fevzipaşa Bulvarı No:51
35210 Konak / İZMİR
Tel : (0 232) 441 21 61
Faks: (0 232) 425 98 42

İZMİT ŞUBESİ

Alemdar Cad. No:17
41300 İZMİT
Tel : (0 262) 323 37
7 2
Faks : (0 262) 323
37 76

KADIKÖY ŞUBESİ

Rihtım Cad. No:44 34710
Kadıköy / İSTANBUL
Tel : (0 216) 414 31 63
Faks: (0 216) 414 31 68

KAHRAMANMARAŞ ŞUBESİ

Kıbrıs Meydanı No:114
46100 K.MARAŞ
Tel : (0 344) 225 49 26
Faks: (0 344) 223 35 91

KARAKÖY ŞUBESİ

Karaköy Meydanı 34420
Karaköy / İSTANBUL

Tel : (0 212) 252 56 87
Faks: (0 212) 252 56 96
KAYSERİ ŞUBESİ
Vatan Cad. No:26
38040 KAYSERİ
Tel : (0 352) 222 67 91
Faks: (0 352) 222 82 57

KONYA ŞUBESİ

Mevlana Cad. No:5
42030 KONYA
Tel : (0 332) 350 19 77
Faks: (0 332) 350 36 42

KONYA SANAYİ ŞUBESİ

Ankara Yolu Üzeri No:99/C
42060 KONYA
Tel : (0 332) 238 21 25
Faks: (0 332) 238 48 98

MALATYA ŞUBESİ

İnönü Cad. No:14
44100 MALATYA
Tel : (0 422) 326 04 20
Faks: (0 422) 326 02 99

MERTER ŞUBESİ

Fatih Cad. No: 30
34169 Merter / İSTANBUL
Tel : (0 212) 637 84 10
Faks: (0 212) 637 82 04

OSTİM ŞUBESİ

100. Yıl Bulvarı No:1
06370 Ostim / ANKARA
Tel : (0 312) 385 79 01
Faks: (0 312) 385 53 49

PENDİK ŞUBESİ

23 Nisan Cad. No:12
34890 Pendik / İSTANBUL
Tel : (0 216) 483 65 05
Faks: (0 216) 483 65 07

SAMSUN ŞUBESİ

Cumhuriyet Meydanı
55030 SAMSUN
Tel : (0 362) 435 10 92
Faks: (0 362) 432 94 14

SİTELER ŞUBESİ

Karacakaya Cad. No:73/1
06160 Sıteler/ANKARA
Tel : (0 312) 353 49 50
Faks: (0 312) 353 49 47

SULTANHAMAM ŞUBESİ

Marpuçular Sk.
No:38 34110
Eminönü/İSTANBUL
Tel : (0 212) 519 64 30

Faks: (0 212) 519 64 18

ÜMRANİYE ŞUBESİ

Alemdağ Cad.
No:56/A 34760
Ümraniye / İSTANBUL
Tel : (0 216) 443 66 35

Faks: (0 216) 443 21 87

ÜSKÜDAR ŞUBESİ

Yenitoptaşı Caddesi No:18
34672 Üsküdar / İSTANBUL
Tel : (0 216) 532 89 39
Faks: (0 216) 532 89 69

ANADOLU FİNANS KURUMU A.Ş.

GENEL MÜDÜRLÜK

Yakacık Mevkii Adnan Kahveci
Cad. No:139 34876
Kartal / İSTANBUL
Tel : (0 216) 452 54 54 (PBX)
Faks: (0 216) 452 54 00

ADANA ŞUBESİ

Tepebağ Mah. Abidin Paşa
Cad. No:13/15
Seyhan / ADANA
Tel : (0 322) 359 55 35
Faks: (0 322) 359 56 73

ADAPAZARI ŞUBESİ

Ankara Cad. No:47/B
ADAPAZARI
Tel : (0 264) 279 97 38
Faks: (0 264) 279 97 43

ANKARA ŞUBESİ

Ziya Gökalp Cad. Adakale Sok.
No:27/A Kızılay / ANKARA
Tel : (0 312) 430 50 50 (PBX)
Faks: (0 312) 433 93 94

ANTALYA ŞUBESİ

Tahıl Pazarı Mah. Adnan
Menderes Cad. A Blok-7
Daire:2 ANTALYA
Tel : (0 242) 244 53 57
Faks: (0 242) 243 78 86

BAHÇELİEVLER ŞUBESİ

Naci Kasım Sok. No: 7
Bahçelievler / İSTANBUL
Tel : (0 212) 555 28 20
Faks: (0 212) 555 68 19

BURSA ŞUBESİ

Şehre Küstü Mah. Ahmet
Hamdi Tanpınar Cad.
No:25 Fomara Meydanı
Osmangazi / BURSA
Tel : (0 224) 221 33 00 (PBX)
Faks: (0 224) 221 33 02

BAYRAMPAŞA ŞUBESİ

Abdi İpekçi Cad. No: 41
Bayrampaşa / İSTANBUL
Tel : (0 212) 612 24 20
Faks: (0 212) 612 24 27

CADDE BOSTAN ŞUBESİ

Bağdat Cad. No:258 Daire: 3-4
Göstepe / İSTANBUL
Tel : (0 216) 355 70 07 (PBX)
Faks: (0 216) 355 70 12

ÇORUM ŞUBESİ

İnönü Caddesi No: 41
Merkez ÇORUM
Tel : (0 364) 225 31 82
Faks: (0 364) 224 81 47

DENİZLİ ŞUBESİ

Cumhuriyet Cad.
No:18 DENİZLİ
Tel : (0 258) 241 67 00
Faks: (0 258) 261 90 74

DİYARBAKIR ŞUBESİ

Gazi Cad. No:31/C
DİYARBAKIR
Tel : (0 412) 229 00 03
Faks: (0 412) 229 00 01

DUDULLU ŞUBESİ

İçerenköy Yolu Üzeri
Keresteciler Sitesi
(Keyap Yapı Koop.) No:2
Y.Dudullu / İSTANBUL
Tel : (0 216) 540 54 81
Faks: (0 216) 540 54 87

ELAZIĞ ŞUBESİ

Çarşı Mah. Bankalar Cad.
No:3 ELAZIĞ
Tel : (0 424) 236 43 74
Faks: (0 424) 218 21 29

ERENKÖY ŞUBESİ

Şemsaddin Günaltay Cad.
No:222 A/4-5
Erenköy / İSTANBUL
Tel : (0 216) 478 54 02 (PBX)
Faks: (0 216) 478 54 03

ERZURUM ŞUBESİ

Ali Paşa Mah. Kongre Cad.
No:88/2 ERZURUM
Tel : (0 442) 213 50 10
Faks: (0 442) 213 50 18

ESKİŞEHİR ŞUBESİ

Sakarya Cad. No: 33
ESKİŞEHİR

Tel : (0 222) 230 02 98
Faks: (0 222) 220 14 13

FATİH ŞUBESİ

Macar Kardeşler Cad. Ata
Mehmet Han No: 82
Fatih / İSTANBUL
Tel : (0 212) 631 04 90
Faks: (0 212) 631 04 96

GAZİANTEP ŞUBESİ

İncilipınar Mah. Muammer
Aksoy Bulvarı No:34
GAZİANTEP
Tel : (0 342) 215 35 31
Faks: (0 342) 215 35 32

GÜNEŞLİ ŞUBESİ

Evren Mah. Gülbahar Cad.
No:18 Güneşli / İSTANBUL
Tel : (0212) 602 03 30 (PBX)
Faks: (0212) 602 03 25

İKİTELLİ ŞUBESİ

Atatürk Bulvarı No:137
İkitelli / İSTANBUL
Tel : (0 212) 549 90 54
Faks: (0 212) 549 88 49

İNEGÖL ŞUBESİ

Cuma Mah. Nuri Doğrul Cad.
No:5 İnegöl / BURSA
Tel : (0 224) 711 90 80
Faks: (0 224) 713 90 09

İZMİR ŞUBESİ

Fevzipaşa Bulvarı No:53-55
Çankaya/İZMİR
Tel : (0 232) 445 51 75
Faks: (0 232) 445 51 71

İZMİT ŞUBESİ

Demiryolu Cad. No:136
İzmit / KOCAELİ
Tel : (0 262) 325 25 20
Faks: (0 262) 321 92 87

KADIKÖY ŞUBESİ

Rıhtım Cad. No:44
Kadıköy / İSTANBUL
Tel : (0 216) 414 56 76
Faks: (0 216) 414 56 23

KARABAĞLAR ŞUBESİ

Karabağlar Mah. Yeşillik Cad.
No:419 İZMİR
Tel : (0 232) 253 66 86
Faks: (0 232) 254 83 25

KARAKÖY ŞUBESİ

Bankalar Cad. No:75 80030
Karaköy / İSTANBUL
Tel : (0 212) 297 09 09 (PBX)
Faks: (0 212) 237 40 17

KARTAL ŞUBESİ

Yakacık Mevkii Adnan
Kahveci Cad. No:139
Kartal / İSTANBUL
Tel : (0 216) 452 86 43
Faks: (0 216) 452 55 25

KAYSERİ ŞUBESİ

Bankalar Cad. No: 1/A
KAYSERİ
Tel : (0 352) 222 34 88
Faks : (0 352) 222 34 96

KONYA ŞUBESİ

Ankara Caddesi
No:89/C KONYA
Tel : (0 332) 238 06 66
Faks : (0 332) 238 72 72

MALATYA ŞUBESİ

Hüseyinbey Mah. Özel İdari İş
Merkezi No: 33 MALATYA
Tel : (0 422) 325 94 49
Faks : (0 422) 325 94 59

MALTEPE ŞUBESİ

Bağdat Cad. No: 141
Maltepe / İSTANBUL
Tel : (0 216) 442 80 05
Faks : (0 216) 442 80 09

MECİDİYEKÖY ŞUBESİ

Büyükdere Cad. No:89/1
Mecidiyeköy / İSTANBUL
Tel : (0 212) 356 03 15 (PBX)
Faks : (0 212) 356 03 20

MERTER ŞUBESİ

Fatih Cad. No:38 D:3-5
Merter / İSTANBUL
Tel : (0212) 637 26 09
Faks : (0212) 637 61 48

MEVLANA ŞUBESİ

Mevlana Cad. No:16
Meram / KONYA
Tel : (0 332) 353 61 03
Faks: (0 332) 353 61 02

OSMANİYE ŞUBESİ

Rahime Hatun Mah.
Cevdet Sunay Cad.
No: 37/39
OSMANİYE
Tel : (0 328) 813 56 26
Faks : (0 328) 813 59 90

OSTİM ŞUBESİ

100.Yıl Bulvarı Bosna İş
Merkezi No: 35/E
Ostim / ANKARA
Tel : (0 312) 385 68 23
Faks : (0 312) 385 68 26

RAMİ ŞUBESİ

Toptan Gıda Sitesi
R Blok No:15
Rami-Eyüp / İSTANBUL
Tel : (0 212) 417 38 40
Faks: (0 212) 563 26 00

SANAYİ ŞUBESİ

Hacısaki Mah. Osman
Kavuncu Cad. No: 102
KAYSERİ
Tel : (0 352) 336 45 28
Faks: (0 352) 336 45 68

SAMSUN ŞUBESİ

Kale Mah. Kaptanağa Cad.
Şems Geçidi Ortaklar İş
Merkezi No: 1 SAMSUN
Tel : (0 362) 435 86 04
Faks: (0 362) 432 35 89

SERBEST BÖLGE ŞUBESİ

İstanbul Deri Serbest Bölgesi
Hakkı Matraş Cad. No: 14
Kat: 2 Tuzla / İSTANBUL
Tel : (0 216) 394 09 42
(PBX)
Faks: (0 216) 394 08 84

SİNCAN ŞUBESİ

Atatürk Mah. Öncü Sokak
No: 12 Sincan / ANKARA
Tel : (0 312) 276 77 47(PBX)

Faks: (0 312) 276 77 46

SİTELER ŞUBESİ

Karacakaya Caddesi No: 73/12
Sitelere / ANKARA
Tel : (0 312) 348 10 90
Faks: (0 312) 348 34 02

SULTANHAMAM ŞUBESİ

Sultanhamam Cad. No: 25/27
Eminönü / İSTANBUL
Tel : (0 212) 514 02 98
Faks: (0 212) 514 16 77

ULUCAMI ŞUBESİ

Taşkapı Cad. Bademli Sok.
No: 16 BURSA
Tel : (0 224) 223 48 40
Faks: (0 224) 223 48 46

ULUS ŞUBESİ

Anafartalar Cad. No: 45/C
Ulus / ANKARA
Tel : (0 312) 309 27 41
Faks: (0 312) 309 27 46

ÜMRANİYE ŞUBESİ

Alemdağ Cad. No:58
Ümraniye / İSTANBUL
Tel : (0 216) 523 13 63
Faks: (0 216) 523 13 70

ÜSKÜDAR ŞUBESİ

Ahmediye Meydanı Çok Katlı
Otopark Yanı No:6
Üsküdar / İSTANBUL
Tel : (0 216) 391 00 70

ASYA FİNANS KURUMU A.Ş.

GENEL MÜDÜRLÜK VE MERKEZ ŞUBE

Kısıklı Caddesi Kuşbakışı
Sokak No:2 34662
Altunizade / İSTANBUL
Tel : (0 216) 474 25 00
Faks: (0 216) 474 25 14

ADANA ŞUBESİ

Atatürk Caddesi Kayahan Apt.
No:13/1 Büyükşehir Belediyesi
Karşısı 01060 ADANA
Tel : (0 322) 457 67 00
Faks: (0 322) 457 52 53

ADAPAZARI ŞUBESİ

Atatürk Bulvarı No: 75
54020 ADAPAZARI
Tel : (0 264) 281 39 10
Faks: (0 264) 281 39 01

AFYON ŞUBESİ

Yüzbaşı Agah Cad. Diler İş
Merkezi No: 1 AFYON
Tel : (0 272) 214 50 00
Faks: (0 272) 214 33 33

ANKARA ŞUBESİ

Kızılma Mah. Anafartalar
Cad. No:63 06060 Ulus /
ANKARA
Tel : (0 312) 310 47 47
Faks: (0 312) 310 47 57

ANTALYA ŞUBESİ

Adnan Menderes Bulvarı
Has İş Merkezi No:9 07040
ANTALYA
Tel : (0 242) 248 00 71
Faks: (0 242) 242 43 45

AYDIN ŞUBESİ

İstiklal Caddesi Ramazan Paşa
Mah. No:9 09100 AYDIN
Tel : (0 256) 213 03 90
Faks: (0 256) 225 22 26

BAKIRKÖY ŞUBESİ

İncirli Cad. No:88 Bakırköy
34740 İSTANBUL
Tel : (0 212) 466 05 06
Faks: (0 212) 466 37 00

BATMAN ŞUBESİ

Cumhuriyet Cad. Hamidiler
Pasajı No: 1/2 BATMAN
Tel : (0 488) 212 07 10
Faks: (0 488) 212 07 22

BAYRAMPAŞA ŞUBESİ

Yenidoğan Mah.
Numunebağları Cad.
No: 70 34030
Bayrampaşa / İSTANBUL
Tel : (0 212) 493 13 00
Faks: (0 212) 493 16 16

BEŞİKTAŞ ŞUBESİ

Barbaros Bulvarı No: 21/3
Beşiktaş / İSTANBUL
Tel : (0 212) 227 95 00
Faks: (0 212) 227 22 40

BEYLİKDÜZÜ ŞUBESİ

Beylikdüzü Mevkii
E-5 Yolu Üzeri 34500
Büyükkçekmece / İSTANBUL
Tel : (0 212) 872 68 48
Faks: (0 212) 873 13 16

BURSA ŞUBESİ

Fomara Meydanı Haşim Işcan
Cad. Aydı Plaza No:2-3 16220
Osmangazi / BURSA
Tel : (0 224) 225 14 80
Faks: (0 224) 225 46 61

DENİZLİ ŞUBESİ

Enver Paşa Cad. Bayram Yeri
No:5 20100 DENİZLİ
Tel : (0 258) 241 87 88
Faks: (0 258) 241 30 75

DİYARBAKIR ŞUBESİ

Gazi Caddesi No: 18
21090 DİYARBAKIR
Tel : (0 412) 224 39 39
Faks: (0 412) 223 25 50

EREĞLİ ŞUBESİ

Müftüoğlu Mah.
Yukarı Sokak No:4 67300
Karadeniz / EREĞLİ
Tel : (0 372) 322 06 00
Faks: (0 372) 322 18 78

ERENKÖY ŞUBESİ

Sahrayı Cedit Mah. Şemsettin
Günaltay Cad. No: 254 34738
Erenköy / İSTANBUL
Tel : (0 216) 467 16 06
Faks: (0 216) 467 00 76

ERZURUM ŞUBESİ

İstasyon Cad. No: 20
251200 ERZURUM
Tel : (0 442) 213 59 10
Faks: (0 442) 213 59 20

ESKİŞEHİR ŞUBESİ

2 Eylül Caddesi No:50 26010
Odunpazarı / ESKİŞEHİR
Tel : (0 222) 230 82 00
Faks: (0 222) 230 55 47

FATİH ŞUBESİ

Akdeniz Caddesi No:11
34260 Fatih / İSTANBUL
Tel : (0 212) 531 88 87
Faks: (0 212) 531 80 87

GAZİANTEP ŞUBESİ

Prof. Muammer Aksoy
Bulvarı Prestij İş Merkezi
No:9-10 27020
Şehit Kamil / GAZİANTEP
Tel : (0 342) 215 17 79
Faks: (0 342) 215 17 93

GAZİOSMANPAŞA ŞUBESİ

Salihpaşa Cad.
Şirinler Sok. No:1 34130
Gaziosmanpaşa / İSTANBUL
Tel : (0 212) 418 49 99
Faks: (0 212) 418 47 70

GEBZE ŞUBESİ

Hacıhalil Mah. Zübeyde
Hanım Cad. No: 37 41400
Gebze / KOCAELİ
Tel : (0 262) 644 07 07
Faks: (0 262) 644 15 05

GÜNEŞLİ ŞUBESİ

Bağlar Mah. Koçman
Cad. No:35 34540
Bağcılar / İSTANBUL
Tel : (0 212) 630 93 93
Faks: (0 212) 630 36 20

İKİTELLİ ŞUBESİ

Turgut Özal Cad. Haseyat
Kooperatifi Yanı İkitelli
Organize Sanayi Bölgesi
İSTANBUL
Tel : (0 212) 549 81 41
Faks: (0 212) 549 81 40

İMES ŞUBESİ

İmes San Sitesi C Blok
301 Sokak No: 3/6
Y.Dudullu / İSTANBUL
Tel : (0 216) 540 24 24
Faks: (0 216) 540 51 70

İZMİR ŞUBESİ

Gaziosmanpaşa Bulvarı
No:58/1-2 35240
Çankaya / İZMİR
Tel : (0 232) 445 37 10
Faks: (0 232) 445 11 61

İZMİT ŞUBESİ

Hürriyet Caddesi Öztan Apt.
No:169/1 İZMİT
Tel : (0 262) 323 09 00
Faks: (0 262) 323 09 08

KADIKÖY ŞUBESİ

Tuğlacıbaşı Mah. Poyraz Sk.
Sadıkoğlu İş Mrk. No: 16
34710 Kadıköy / İSTANBUL
Tel : (0 216) 449 27 10
Faks: (0 216) 449 27 09

KAHRAMANMARAŞ ŞUBESİ

İsmet Paşa Mah. Yeni
Hükümet Bulvarı 8/A 46100
KAHRAMANMARAŞ
Tel : (0 344) 221 59 00
Faks: (0 344) 221 59 60

KARABAĞLAR ŞUBESİ

Yeşillik Caddesi No:375
Karabağlar / İZMİR
Tel : (0 232) 254 79 79
Faks: (0 232) 254 11 61

KAYSERİ ŞUBESİ

Cumhuriyet Mah. Nazmi
Toker Cad. No:28 38020
Melikgazi / KAYSERİ
Tel : (0 352) 221 00 69

Faks: (0 352) 222 99 18

KIZILAY ŞUBESİ

Meşrutiyet Cad. No:16/A
Kızılay / ANKARA
Tel : (0 312) 419 37 00
Faks: (0 312) 417 29 00

KONYA ŞUBESİ

Musallabağları Mah.
Yeni İstanbul Cad.
Kunduracılar San. Kavşağı
No:2 42060
Selçuklu / KONYA
Tel : (0 332) 238 95 05
Faks: (0 332) 238 95 13

LALELİ ŞUBESİ

Mustafa Kemal Paşa
Cad. No: 86 34097
Aksaray / İSTANBUL
Tel : (0 212) 458 77 77
Faks: (0 212) 458 78 58

MALATYA ŞUBESİ

Hüseyinbey Mah. Atatürk Cd.
No:23 44100 MALATYA
Tel : (0 422) 323 31 31
Faks: (0 422) 323 47 77

MALTEPE ŞUBESİ

Bagdat Caddesi No: 211/A
Maltepe / İSTANBUL
Tel : (0 216) 305 00 50
Faks: (0 216) 305 00 40

MECİDİYEKÖY ŞUBESİ

Büyükdere Caddesi No: 61/1
Mecidiyeköy / İSTANBUL
Tel : (0 212) 356 37 00
Faks: (0 212) 356 17 17

MERSİN ŞUBESİ

Cami Şerif Mah. Uray Cad.
No: 58 MERSİN
Tel : (0 324) 238 77 10
Faks: (0 324) 238 81 66

MERTER ŞUBESİ

Fatih Cad. Meşe Sok. No:1
34010 Merter / İSTANBUL
Tel : (0 212) 637 69 00

Faks: (0 212) 637 69 10

MEVLANA ŞUBESİ

Mevlana Caddesi No:19
Karatay 42040 KONYA
Tel : (0 332) 350 08 80
Faks: (0 332) 353 30 80

NİLÜFER ŞUBESİ

İhsahi Mah. İzmir Yolu Kartallar
sokak Kartallar İş Merkezi No:
13
Nilüfer / BURSA
Tel : (0 224) 246 49 09
Faks: (0 224) 249 45 99

OSTİM ŞUBESİ

Yeni Mahalle 100. Yıl Bulvarı
No: 17 06370
Ostim / ANKARA
Tel : (0 312) 354 84 74
Faks: (0 312) 354 40 05

PENDİK ŞUBESİ

Ankara Caddesi No: 128
34895 Pendik / İSTANBUL
Tel : (0 216) 491 69 42
Faks: (0 216) 491 69 46

SAMSUN ŞUBESİ

Kale Mah. Kaptanağa Sok.
No: 3 / A Cumhuriyet
Meydanı 55030 SAMSUN
Tel : (0 362) 432 51 52
Faks: (0 362) 43 57 07

SINCAN ŞUBESİ

Ataturk Mah. Onur Sokak
No: 16/A Sincan / ANKARA
Tel : (0 312) 276 81 10
Faks: (0 312) 276 81 15

SULTANÇİFTLİĞİ ŞUBESİ

Eski Edirne Asfaltı No:281
Sultançiftliği / İSTANBUL
Tel : (0 212) 667 34 34
Faks: (0 212) 667 53 53

SULTANHAMAM ŞUBESİ

Mahmutpaşa Sururi Mah.
Vasif Çınar Cad. No: 101/256
34430 Sultanhamam /
İSTANBUL
Tel : (0 212) 522 22 85
Faks: (0 212) 522 53 00

ŞANLIURFA ŞUBESİ

Yusuf Paşa Mah. Sarayönü
Cad. No.141 63100
ŞANLIURFA
Tel : (0 414) 216 80 80
Faks: (0 414) 216 49 49

ŞİŞLİ ŞUBESİ

Halaskargazi Cad. No:204
34363 Şişli / İSTANBUL
Tel : (0 212) 296 70 05
Faks: (0 212) 296 70 06

TRABZON ŞUBESİ

Kahramanmaraş Cad. Maraş
Apt. No: 51 TRABZON
Tel : (0 312) 354 84 74
Faks: (0 312) 354 40 05

TUZLA SERBEST BÖLGE ŞUBESİ

Tuzla Serbest Bölgesi Hakkı
Matraş Cad. No:11 34950
Tuzla / İSTANBUL
Tel : (0 216) 394 07 81
Faks: (0 216) 394 07 87

UŞAK ŞUBESİ

İstice Mah. İsmetpaşa Cad.
No: 39 UŞAK
Tel : (0 276) 224 54 56
Faks: (0 276) 224 61 30

ÜMRANIYE ŞUBESİ

Namık Kemal Mah.
Sütçü Cad. No: 2 34762
Ümraniye / İSTANBUL
Tel : (0 216) 523 04 50
Faks: (0 216) 523 04 56

YENİŞEHİR ŞUBESİ

1203/1 Sk. No:25/E
Ege Ticaret İş Mrk.
Gıda Çarşısı
Yenişehir / İZMİR
Tel : (0 232) 457 93 83

FAMILY FİNANS KURUMU A.Ş.

GENEL MÜDÜRLÜK

VE MERKEZ ŞUBE

Kemeraltı Cad. No: 46
80030 Tophane / İSTANBUL
Tel : (0 212) 251 65 20
Faks: (0 212) 245 56 32

ADANA ŞUBESİ

Çakmak Cad. Çukurova
İşhanı No: 85 ADANA
Tel : (0 322) 363 07 11
Faks: (0 322) 363 06 32

ADİYAMAN ŞUBESİ

Sümer Mah. Hanıççı Cad.
No: 55 ADİYAMAN
Tel : (0 416) 213 34 34
Faks: (0 416) 213 10 98

ANKARA ŞUBESİ

Atatürk Bulvarı No: 60
Kızılay / ANKARA
Tel : (0 312) 417 44 40
Faks: (0 312) 417 44 43

ANKARA BALGAT ŞUBESİ

Ceyhun Atf Kansu Caddesi
No:92/A Balgat / ANKARA
Tel : (0 312) 284 87 07
Faks: (0 312) 284 87 14

BAĞCILAR ŞUBESİ

Çınar Mah. 5. Sok.
Dağyolu Cad. No: 16
Bağcılar / İSTANBUL
Tel : (0 212) 462 92 28
Faks: (0 212) 433 59 02

BAKIRKÖY ŞUBESİ

İstanbul Atatürk Havalimanı
Serbest Bölge A Blok No: 95
Bakırköy / İSTANBUL
Tel : (0 212) 465 00 10
Faks: (0 212) 465 04 48

BATMAN ŞUBESİ

Diyarbakır Cad. Turgut Özal
Bulvarı Demirapartman Altı
No: 8 BATMAN
Tel : (0 488) 214 15 06
Faks: (0 488) 213 14 86

BAYRAMPAŞA ŞUBESİ

Abdi İpekçi Cad. No: 69/1
Sağmalcılar BAYRAMPAŞA
Tel : (0 212) 674 89 10
Faks: (0 212) 674 90 77

BOLU ŞUBESİ

Akpınar Mh. İzzet Baysal Cd.
No: 178 14100 BOLU
Tel : (0 374) 217 61 31
Faks: (0 374) 217 71 23

BURSA ŞUBESİ

Fevzi Çakmak Cad. Koruyucu
İş Hanı No: 67/70
Osmangazi / BURSA
Tel : (0 224) 273 53 00
Faks : (0 224) 273 53 05

BURSA YILDIRIM ŞUBESİ

Şükranıye Mah. Ankara Cad.
No: 240 Yıldırım / BURSA
Tel : (0 224) 361 52 22
Faks: (0 224) 360 08 18

ÇAĞLAYAN ŞUBESİ

Vatan Caddesi No: 42/C
Çağlayan / İSTANBUL
Tel : (0 212) 291 55 25
Faks: (0 212) 234 70 82

DENİZLİ ŞUBESİ

Saraylar Mah. 2. Ticari Yol
No: 54 / A DENİZLİ
Tel : (0 258) 265 06 03
Faks: (0 258) 265 06 07

DIYARBAKIR ŞUBESİ

Dağkapı Mah. İnönü Cad.
No: 2 DIYARBAKIR
Tel : (0 412) 224 85 55
Faks : (0 412) 224 77 97

EMİNÖNÜ ŞUBESİ

Aşır Efendi Cad. Hobyar Mah.
No: 38 Dilsizzade Han
Eminönü / İSTANBUL
Tel : (0 212) 514 01 54
Faks: (0 212) 514 01 59

ERZURUM ŞUBESİ

Ali Paşa Mah. Tahtacılar Cad.
No:27 ERZURUM
Tel : (0 442) 214 15 61
Faks: (0 442) 214 15 70

FATİH ŞUBESİ

Hasan Halife Mah.
Fevzipaşa Cad. No:3
Fatih / İSTANBUL
Tel : (0 212) 491 20 40
Faks: (0 212) 491 20 41

GAZİANTEP ŞUBESİ

Değirmiş Mah.
Gazimuhtarpaşa Bulvarı
No:13 GAZİANTEP
Tel : (0 342) 230 44 50
Faks: (0 342) 230 74 50

GAZİOSMANPAŞA ŞUBESİ

Merkez Mh. Halit Paşa Cad.
No:35 34130
Gaziosmanpaşa / İSTANBUL
Tel : (0 212) 614 40 46
Faks: (0 212) 616 69 61

GEBZE ŞUBESİ

Atatürk Caddesi No: 1
Gebze / KOCAELİ
Tel : (0 262) 646 29 60
Faks: (0 262) 646 29 61

İSPARTA ŞUBESİ

Piri Mehmet Mh. Kültür Sitesi
B Blok No:2 32100 İSPARTA
Tel : (0 246) 233 00 21
Faks : (0 246) 233 00 29

İKİTELLİ ŞUBESİ

Organize San. Böl. Turgut
Özal Cad. No: 202 / A
İkitelli / İSTANBUL
Tel : (0 212) 671 21 00
Faks: (0 212) 549 62 04

İZMİR ŞUBESİ

Fevzipaşa Bulvarı No: 148/C
Basmane / İZMİR
Tel : (0 232) 489 33 94
Faks: (0 232) 489 40 02

İZMİT ŞUBESİ

Ömerağa Mah. Demiryolu
Cad. No: 140
İzmit / KOCAELİ
Tel : (0 262) 323 42 96
Faks: (0 262) 323 45 59

KADIKÖY ŞUBESİ

Osmanağa Mah. Başçavuş Sok.
No: 45 Kadıköy / İSTANBUL
Tel : (0 216) 348 28 19
Faks: (0 216) 348 82 27

KAHRAMANMARAŞ ŞUBESİ

İsmetpaşa Mahallesi Yeni
Hükümet Caddesi No: 31/A
KAHRAMANMARAŞ
Tel : (0 344) 223 54 22
Faks: (0 344) 223 54 66

KARAMAN ŞUBESİ

İsmetpaşa Cad.
No:28 KARAMAN
Tel : (0 338) 214 70 70
Faks: (0 338) 213 71 71

KAYSERİ ŞUBESİ

Cumhuriyet Mah. Nazmi
Toker Cad. No:19 KAYSERİ
Tel : (0 352) 222 01 21
Faks: (0 352) 222 46 41

KONYA ŞUBESİ

Mevlana Cad. No: 1 KONYA
Tel : (0 332) 350 72 15
Faks: (0 332) 350 63 94

KONYA SANAYİ ŞUBESİ

Fevzi Çakmak Mah.
Kosgeb Cad. No:5/2 KONYA
Tel : (0 332) 345 31 00
Faks: (0 332) 345 31 10

MALATYA ŞUBESİ

İnönü Caddesi No:60
MALATYA
Tel : (0 422) 325 03 25
Faks: (0 422) 323 86 55

MANİSA ŞUBESİ

1. Anafartalar Mah. Mustafa
Kemal Cad. No: 64 MANİSA
Tel : (0 236) 239 84 84
Faks: (0 236) 232 07 00

MERTER ŞUBESİ

Osmaniye Mah. Keresteciler
Sitesi Fatih Cad. Zafer Sk.
Zafer İşhanı No: 1
Mertter / İSTANBUL
Tel : (0 212) 644 72 00
Faks: (0 212) 644 72 01

OSMANBEY ŞUBESİ

Meşrutiyet Mah.
Halaskargazi Cad. No: 216
Şişli / İSTANBUL
Tel : (0 212) 231 02 84
Faks: (0 212) 231 02 94

PENDİK ŞUBESİ

Doğu Mah. Ankara Cad.
No: 163 PENDİK
Tel : (0 216) 483 64 05
Faks: (0 216) 483 64 09

RİZE ŞUBESİ

Cumhuriyet Cad.
No:152 RİZE
Tel : (0 464) 213 21 08
Faks: (0 464) 214 01 65

SAHRA YICEDİT ŞUBESİ

Atatürk Cd. No: 3 81080
Sahrayıcedit - Erenköy /
İSTANBUL
Tel : (0 216) 411 14 94
Faks: (0 216) 411 14 98

SAKARYA ŞUBESİ

Cumhuriyet Mah. Doktor
Kamil Sokak No: 20
SAKARYA
Tel : (0 264) 274 01 91
Faks: (0 264) 274 01 90

SAMSUN ŞUBESİ

Cumhuriyet Mah. Kaptanağa
Cad. No: 2 SAMSUN
Tel : (0 362) 435 27 77
Faks: (0 362) 435 92 62

SERBET BÖLGE ŞUBESİ

İstanbul Atatürk Havalimanı
A Blok No: 95
Bakırköy / İSTANBUL
Tel : (0 212) 465 04 47
Faks: (0 212) 465 04 48

SİVAS ŞUBESİ

Eski Kale Mah. Sırer Cad.
No: 18 58030 SİVAS
Tel : (0 346) 225 72 00
Faks: (0 346) 224 30 72

SULTANBEYLİ ŞUBESİ

Mehmet Akif Ersoy Mah.
Fatih Bulvarı No:183
Sultanbeyli / İSTANBUL
Tel : (0 216) 496 12 22
Faks: (0 216) 496 17 57

ŞANLIURFA ŞUBESİ

Köprübaşı Mevkii No: 131
Ticaret Odası Karşısı
ŞANLIURFA
Tel : (0 414) 215 54 21
Faks: (0 414) 215 54 24

ŞİRİNEVLER ŞUBESİ

Mahmutbey Cad.
No: 1/4 34510
Şirinevler / İSTANBUL
Tel : (0 212) 551 73 13
Faks: (0 212) 654 20 17

TARSUS ŞUBESİ

Atatürk Cad. No: 11/1-5-6
33400 Tarsus / MERSİN

Tel : (0 324) 613 95 01

Faks: (0 324) 614 30 49

TOPKAPI ŞUBESİ

Davutpaşa Cad. No:107
Topkapı / İSTANBUL
Tel : (0 212) 674 33 36
Faks: (0 212) 674 33 16

TRABZON ŞUBESİ

Kahramanmaraş Cad. Ticaret
Mektep Sok. No: 9 / A-B-1
TRABZON
Tel : (0 462) 326 01 36
Faks: (0 462) 322 37 48

ÜMRANIYE ŞUBESİ

Atatürk Mh. Alemdağ Cad.
No:82 Ümraniye / İSTANBUL
Tel : (0 216) 316 85 85
Faks: (0 216) 344 70 71

VAN ŞUBESİ

Çarşı Mah. Cumhuriyet Cad.
No: 52 VAN
Tel : (0 432) 215 62 62
Faks: (0 432) 214 44 45

YALOVA ŞUBESİ

Cumhuriyet Cad.
No: 14 YALOVA
Tel : (0 226) 811 21 50
Faks: (0 226) 811 21 58

ZEYTİNBURNU ŞUBESİ

Kazlıçeşme Mah.
58. Bulvar No: 49/C
Zeytinburnu / İSTANBUL
Tel : (0 212) 665 07 27
Faks: (0 212) 665 02 61

Z.BURNU TELSİZ ŞUBESİ

Seyit Nizam Mah. Akevler
Sitesi No: 51/5 B Blok 14-14
ZEYTİNBURNU
Tel : (0 212) 416 26 09
Faks: (0 212) 416 25 97

KUVEYT TÜRK EVKAF FİNANS KURUMU A.Ş.

GENEL MÜDÜRLÜK

Büyükdere Cad. No:129
34394 Esentepe / Şişli
İSTANBUL
Tel : (0 212) 354 11 11(PBX)
Faks: (0 212) 354 12 12

MERKEZ ŞUBE

Büyükdere Cad. No:129 34394
Esentepe – Şişli / İSTANBUL
Tel : (0 212) 354 28 28 (PBX)
Faks: (0 212) 354 28 15

ADANA ŞUBESİ

Atatürk Bulvarı Dörtüolağzı
Civarı No:5/A
Seyhan / ADANA
Tel : (0 322) 363 45 75
Faks: (0 322) 363 45 74

AFYON ŞUBESİ

Millet Cad. No:70 AFYON
Tel : (0 272) 213 53 75 (PBX)
Faks: (0 272) 213 53 99

AKSARAY ŞUBESİ

Ankara Cad. Kurşunlu Camii
Yanı Kavurmacı İş Merkezi
AKSARAY
Tel : (0 382) 213 56 10 (PBX)
Faks: (0 382) 212 64 35

ALMANYA TEMSİLCİLİĞİ

Gartnerstrasse 39, 80992
München / GERMANY
Tel : +49 (89) 15 89 20 60
Faks: +49 (89) 15 89 20 61
GSM: +49 (176) 261 53 295

ANKARA ŞUBESİ

Şehit Teğmen Kalmaz Cad.
No: 17/A Ulus / ANKARA
Tel : (0 312) 310 35 15 (PBX)
Faks: (0 312) 311 66 60

ANTAKYA (HATAY) ŞUBESİ

Yavuz Selim Cd. Çuhadaroğlu
İş Merkezi No:1 ANTAKYA
Tel : (0 326) 225 28 01 (PBX)
Faks: (0 326) 225 28 04

ANTALYA ŞUBESİ

Adnan Menderes Bulvarı
No: 25/1 ANTALYA
Tel : (0 242) 241 06 95 (PBX)
Faks: (0 242) 241 07 00

AZİZİYE ŞUBESİ

Mevlana Cad. No:44/
B KONYA
Tel : (0 332) 350 20 00 (PBX)
Faks: (0 332) 350 75 76

BAHREYN ŞUBESİ

Dilmun Tower (A), 121
Government Avenue of Bahrain
Tel : (+973) 17 21 20 60 (PBX)
Faks : (+973) 17 22 33 25

BAĞCILAR ŞUBESİ

İstanbul Cad. No:17
Bağcılar / İSTANBUL
Tel : (0212) 634 31 94 (PBX)
Faks: (0212) 634 74 93

BAKIRKÖY ŞUBESİ

İstanbul Cad. No:13 34720
Bakırköy / İSTANBUL
Tel : (0 212) 543 92 60 (PBX)
Faks: (0 212) 543 92 64

BAYRAMPAŞA ŞUBESİ

Abdi İpekçi Cad. No:67
Bayrampaşa / İSTANBUL
Tel : (0 212) 576 45 07 (PBX)
Faks: (0 212) 576 46 04

BEŞYÜZEVLER ŞUBESİ

Eski Edirne Asfaltı No:222/2
Beşyüzevler / İSTANBUL
Tel : (0 212) 535 99 92 (PBX)
Faks: (0 212) 535 85 58

BEYLİKDÜZÜ ŞUBESİ

Beylikdüzü Sanayi
Sitesi No:1-2
Beylikdüzü / İSTANBUL
Tel : (0 212) 873 51 59 (PBX)
Faks: (0 212) 873 58 51

BURSA ŞUBESİ

Ankara Cad. No: 75
Yıldırım / BURSA
Tel : (0 224) 360 60 44 (PBX)

Faks: (0 224) 360 77 22

CARREFOURSA

BAYRAMPAŞA ŞUBESİ
Carrefour Ticaret Merkezi B20a
Bayrampaşa / İSTANBUL
Tel : (0 212) 640 08 18 (PBX)
Faks: (0 212) 640 07 71

DENİZLİ ŞUBESİ

İkinci Ticari Yol Cad. No: 10
Bayramyeri / DENİZLİ
Tel : (0 258) 264 92 90 (PBX)
Faks: (0 258) 264 94 91

DIYARBAKIR ŞUBESİ

İnönü Cad. No: 13
Dağkapı / DIYARBAKIR
Tel : (0 412) 223 53 48 (PBX)
Faks: (0 412) 223 51 00

DÜZCE ŞUBESİ

İstanbul Cad. No: 9 DÜZCE
Tel : (0 380) 512 17 76 (PBX)
Faks: (0 380) 514 99 26

ERENKÖY ŞUBESİ

Şemsettin Günaltay Cd.
No: 266/1 Erenköy/İSTANBUL
Tel : (0 216) 359 41 09 (PBX)
Faks : (0 216) 359 41 08

FATİH ŞUBESİ

Fevzipaşa Cad. No:42 34240
Fatih / İSTANBUL
Tel : (0 212) 631 32 50 (PBX)
Faks: (0 212) 631 32 54

GAZİANTEP ŞUBESİ

Prof. Muammer Aksoy Bulvarı
Osmanlı İş Merkezi
GAZİANTEP
Tel : (0 342) 215 32 72 (PBX)
Faks: (0 342) 215 29 66

GEBZE ŞUBESİ

İsmet Paşa Cd. No: 7
Gebze / KOCAELİ
Tel : (0 262) 643 29 70 (PBX)
Faks: (0 262) 643 29 69

GIDA ÇARŞISI (İZMİR) ŞUBESİ

1202/6 Sk. No: 50 Gıda Çarşısı
Yenişehir / İZMİR
Tel : (0 232) 449 99 09 (PBX)

Faks: (0 232) 469 11 07

GÜNEŞLİ ŞUBESİ

Gülbahar Cad. No:22/A
Güneşli / İSTANBUL
Tel : (0 212) 489 21 51
Faks: (0 212) 489 21 50

GÜLTEPE ŞUBESİ

Talatpaşa Cad. No: 122-A
Gültepe / İSTANBUL
Tel : (0 212) 278 73 43
Faks: (0 212) 284 73 88

ISPARTA ŞUBESİ

Cumhuriyet Cad. Gürman
Pasajı No: 23 ISPARTA
Tel : (0 246) 232 46 27 (PBX)
Faks: (0 246) 232 46 78

İKİTELLİ ŞUBESİ

İkitelli O.K. Sanayi Bölgesi
Turgut Özal Cad. Mehmet
Çakıcı İş Merkezi İSTANBUL
Tel : (0 212) 671 13 33 (PBX)
Faks: (0 212) 671 13 31

İMES (ÜMRANIYE) ŞUBESİ

İMES Sanayi Sitesi
202. Sk. B Blok No:2
Ümraniye / İSTANBUL
Tel : (0 216) 466 48 70 (PBX)
Faks: (0 216) 466 48 74

İZMİR ŞUBESİ

Fevzi Paşa Bulvarı No: 61/1A
35210 Çankaya / İZMİR
Tel : (0 232) 445 26 92 (PBX)
Faks: (0 232) 445 26 96

KADIKÖY ŞUBESİ

Söğütluçeşme Cad. Başçavuş
Sk. No: 57/2 81320
Kadıköy / İSTANBUL
Tel : (0 216) 349 77 61 (PBX)
Faks: (0 216) 349 77 65

KARAKÖY ŞUBESİ

Necatibey Cd. No: 42
Karaköy/İSTANBUL
Tel : (0 212) 292 02 42 (PBX)
Faks : (0 212) 292 02 52

KAYSERİ ŞUBESİ

Millet Cad. Ünlü Ap.
No: 39 KAYSERİ
Tel : (0 352) 222 12 87 (PBX)

Faks: (0 352) 222 55 49

KEMERBURGAZ (NEO VİSTA) ŞUBESİ

Eyüp Göktürk Beldesi İstanbul
Cad. Kahvealtı Köyü Mevkii
Neo Çarşı N Blok No: 2
Kemerburgaz / İSTANBUL
Tel : (0 212) 322 30 64 (PBX)
Faks: (0 212) 322 30 67

KONYA ŞUBESİ

Ankara Cad. No: 89/1
Selçuklu / KONYA
Tel : (0 332) 238 10 10 (PBX)
Faks: (0 332) 237 67 34

LALELİ ŞUBESİ

M. Kemalpaşa Cad. No: 68
Laleli / İSTANBUL
Tel : (0 212) 458 52 52 (PBX)
Faks: (0 212) 458 52 66

MALTEPE ŞUBESİ

Bağdat Cad. No: 121
Maltepe / İSTANBUL
Tel : (0 216) 370 19 00 (PBX)
Faks: (0 216) 370 24 63

MANİSA ŞUBESİ

Mustafa Kemal Paşa Cad.
No: 18 MANİSA
Tel : (0 236) 231 54 77 (PBX)
Faks: (0 236) 231 37 30

MECİDİYEKÖY ŞUBESİ

Büyükdere Cad. No: 85
Mecidiyeköy / İSTANBUL
Tel : (0 212) 266 76 99 (PBX)
Faks: (0 212) 266 77 04

MERSİN (İÇEL) ŞUBESİ

Kuvay-ı Milliye Cad.
No: 13 MERSİN
Tel : (0 324) 238 76 50 (PBX)
Faks: (0 324) 238 76 54

MERSİN SERBEST BÖLGE ŞUBESİ

Mersin Serbest Bölgesi
F Ada 3 Parsel MERSİN
Tel : (0 324) 238 84 00 (PBX)
Faks: (0 324) 238 84 05

MERTER ŞUBESİ

Fatih Cad. No:17
Mertter / İSTANBUL
Tel : (0 212) 505 45 34 (PBX)
Faks: (0 212) 505 23 62

OSMANBEY ŞUBESİ

Halaskargazi Cad. No:202/A
Şişli / İSTANBUL
Tel : (0 212) 296 93 10 (PBX)
Faks: (0 212) 296 93 15

OSMANGAZİ (BURSA) ŞUBESİ

Fevzi Çakmak Cad. No: 43/4
BURSA
Tel : (0 224) 223 23 50 (PBX)
Faks: (0 224) 223 62 72

OSTİM ŞUBESİ

Ostim M. 100. Yıl. Bul. No: 51
Y.Mahalle / ANKARA
Tel : (0 312) 385 94 00 (PBX)
Faks: (0 312) 385 94 01

PENDİK ŞUBESİ

Dr. Orhan Maltepe Cad.
No: 50/B 81480
Pendik / İSTANBUL
Tel : (0 216)390 85 45 (PBX)
Faks: (0 216) 390 85 49

SİRKECİ ŞUBESİ

Vasıfçınar Cad. No: 106 34430
Sultanhamam / İSTANBUL
Tel : (0 212) 513 36 90 (PBX)
Faks: (0 212) 513 62 20

SİVAS ŞUBESİ

Atatürk Cad. Afyon Sk.
No: 7 SİVAS
Tel : (0 346) 225 79 60 (PBX)
Faks: (0 346) 225 79 64

ŞANLIURFA ŞUBESİ

Sarayönü Cad. No: 133/B
ŞANLIURFA
Tel : (0 414) 216 20 22 (PBX)
Faks: (0 414) 216 54 00

TAKSİM ŞUBESİ

Tarlabası Cad. Tangram Plaza
No: 22 Taksim / İSTANBUL
Tel : (0 212) 361 41 48 (PBX)
Faks: (0 212) 361 68 64

TOPÇULAR ŞUBESİ

Ramıkışla Cad. No: 37
Topçular - Eyüp / İSTANBUL
Tel : (0 212) 674 60 75 (PBX)
Faks: (0 212) 674 60 94

TRABZON ŞUBESİ

Kahramanmaraş Cad.
Yavuz Han No: 26 TRABZON
Tel : (0 462) 326 00 30 (PBX)
Faks: (0 462) 326 24 94

ÜMRANIYE ŞUBESİ

Alemdağ Cad. No: 118
Ümraniye / İSTANBUL
Tel : (0 216) 443 08 43 (PBX)
Faks: (0 216) 443 08 41

ÜSKÜDAR ŞUBESİ

Hakimiyet-i Milliye Cad.
Atlas Çıkmazı Sk. No: 5 / 42
Üsküdar / İSTANBUL
Tel : (0 216) 495 48 74 (PBX)
Faks: (0 216) 495 48 87

ZEYTİNBURNU ŞUBESİ

Mummer Aksoy Cad.
71 Sokak No: 2-A İSTANBUL
Tel : (0 212) 546 70 60 (PBX)

ÖZEL FİNANS KURUMLARI BİRLİĞİ

